

Α. ΚΥΡΙΑΛΟΠΟΥΛΟΥ, Λ. ΓΑΒΑΛΑ & Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μεσαιωνά Εως Θεόδωρου
1955

256

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΡΩΣΚΥΝΟΥΝ ΑΓΙΟΥΣ

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΜΕΝΗ

ET
PH
952

Α. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, Α. ΓΑΒΑΛΑ & Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Προτύπων Μαρασλείου Παιδαγωγικής 'Ακαδημίας 'Αθηνών
Μετεκπαιδευθέντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 'Αθηνών.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΔΙΑ

ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΙ

ΔΙΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΣΥΝΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Ε' & ΣΤ'

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

'Αριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 65303/2 - 7 - 1952

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & Σ^{ΙΑΣ} Α.Ε.
38 ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ 38

1952

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν ἐνὸς τῶν συγγρα-
φῶν καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

I. D. Kollari & Co.

Τόποις : Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας Α.Ε. Παπαδιαμαντοπούλου 44, Ἀθήναι,
Ἐκμετάλλευσις Ἀλεξάνδρου Φιλοπούλου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν στὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἐκτελοῦν τὰς ἐντολὰς του λέγονται Χριστιανοί.

Τὸ σύνολον δὲ τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ὁμολογοῦν τὴν πίστη τους στὸ Χριστὸ καὶ ἀναγνωρίζουν Αὐτόν, ὡς Σωτῆρα τοῦ κόσμου, ἀρχηγὸ καὶ ἰδρυτὴ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας του λέγεται Ἐκκλησία.

Ἀκόμη πιὸ στενότερα ὅταν λέγουμε ἐκκλησία ἐννοοῦμε τὸ σύνολο τῶν Χριστιανῶν μιᾶς Πόλεως ἢ ἐνὸς Κράτους.

Ἡ ἔκθεση περὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς πὸν ἰδρῦθη μέχρι σήμερον, λέγεται Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία περιγράφει πῶς ἰδρῦθη ἡ Χριστιανικὴ ἐκκλησία.

Πῶς διεδόθη εἰς ὅλον τὸν πολιτισμένον κόσμον, πῶς ἀνεπτύχθη, πῶς ἔζησε γενικὰ καὶ ποίαν μορφήν ἔχει σήμερα.

Ὅλη τὴ Σταδιοδρομία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἠμποροῦμε νὰ τὴν διαιρέσωμε σὲ τέσσαρες Περιόδους.

Ἡ πρώτη. Ἀπὸ τότε πὸν ἰδρῦθη μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου 1 - 313 μ.Χ.

Ἡ δευτέρα. Ἀπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν, δηλαδὴ μέχρι τοῦ σχίσματος μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας 313 - 867 μ.Χ.

Ἡ τρίτη. Ἀπὸ τοῦ σχίσματος μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως 867 - 1453 μ.Χ. καὶ

Ἡ τετάρτη. Ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ φθάνει μέχρι σήμερα.

Ὅπως κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἱστορία τῆς Πατρίδος του ἔτσι καὶ κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας του, τὴν ὁποία θὰ προσπαθήσωμε νὰ μάθωμε μὲ τὸ βιβλίον τοῦτο.

1. Ποία ἦταν ἡ κατάσταση τοῦ Κόσμου κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ.

Ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ γνωστὸς κόσμος κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εὐρισκόταν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Ῥωμαίων. Ἀποτελοῦσε δηλαδὴ τὴ Ῥωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀκόμη καὶ οἱ περισσότερο πολιτισμένοι μεταξὺ αὐτῶν, Ῥωμαῖοι καὶ Ἕλληνες ἦσαν εἰδωλόατροι. Δηλαδὴ εἶχαν θεοποιήσει τὶς δυνάμεις καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ αὐτὰ ἐλάτρευαν ὡς θεοὺς, τοὺς ὁποίους ἐφαντάστηκαν ὡς ἀνθρώπους μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ τὶς κακίαι τῶν ἀνθρώπων.

Μὲ τέτοιους Θεοὺς οἱ ἀνθρώποι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εἶναι καλοὶ καὶ νὰ ζοῦν βίον ἠθικόν. Νὰ σέβωνται τὴν τιμὴ καὶ τὴν περιουσία τῶν ἄλλων. Ἐχωρίζοντο σὲ δούλους καὶ κυρίους, ἢ ζωὴ τοῦ δούλου ἢ τοῦ αἰχμαλώτου ἦταν στὴ διάθεση τοῦ κυρίου του.

Πολλοὶ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπως ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ἄλλοι ἔβλεπαν τὴν καθ' ὅλα ἐλεινὴ ἐκείνη κατάσταση. Προσπαθοῦσαν μὲ τὴ φωτισμένη διδασκαλία τους καὶ τὸν ἠθικὸν βίον τους νὰ συγκρατήσουν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μάταια κάθε προσπάθειά τους ἐπίγανε χαμένη. Γι' αὐτὸ κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι χρειάζεται θεϊκὴ ἐπέμβαση γιὰ νὰ σωθῆ ὁ κόσμος καὶ νὰ διδαχθῆ τὴν ἀληθινὴν θρησκεία καὶ ἀληθινὴν ἠθικὴν.

Μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρικῶν λαῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξαίρεση ἀποτελοῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. Αὐτοὶ ἀπὸ ἀρχαιστάτων χρόνων ἐπίστευαν στὸν ἀληθινὸν Θεόν, ἀλλὰ τὸν ἐλάτρευαν ὡς Θεὸν μόνο τῶν Ἰσραηλιτῶν, μὲ αἱματηρὲς θυσίαις.

Ἀκολουθοῦσαν τὸ θεόπνευστο Μωσαϊκὸν Νόμο, διαστρεβλωμένο καὶ παραμορφωμένο ἀπὸ τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους.

Δυστυχῶς ὅμως οὔτε ὁ Μωσαϊκὸς νόμος μπόρεσε νὰ δώσῃ στοὺς ἀνθρώπους μιὰ καλύτερη θρησκευτικὴ καὶ ἀνώτερη ἠθικὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ στὰ ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰουδαίων ἐπροφητευόταν ὅτι σύντομα θὰ ἐγεννᾶτο ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον ὅλος ὁ κόσμος ἐπερίμενε μὲ μεγάλη ἀγωνία.

Αὐτὴ ἦταν περίπου ἡ κατάσταση τοῦ κόσμου ὅταν ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

2. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Κατὰ τὸ ἔτος 754 ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης στὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Ὀκταβιανοῦ Αὐγούστου ἐγεννήθη στὴ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ τῆς Παρθένου Μαρίας. Ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγινε ἄνθρωπος, κατὰ τὶς ἀνεξιχνίαστες βουλὲς τῆς θείας Προνοίας. Ἀπεκάλυψε στοὺς ἀνθρώπους τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸ Θεό. Καὶ τοὺς ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν ψεύτικη λατρεία, πού ἀπὸ αἰῶνες ἐπλανῶντο. Μὲ τὴ θεϊκὴ του διδασκαλία, πού γρήγορα ἀπὸ τὴ μικρὴ Γαλιλαία μετεδόθη σ' ὅλη τὴν Οἰκουμένη, ἄλλαξε τελείως ὁ κόσμος καὶ ἄρχισε νὰ ἐπικρατῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μιὰ καινούργια ζωὴ.

Μόλις ἄρχισε τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον του, ἐπὶ τῆς γῆς, ἐξέλεξε τοὺς μαθητῆς του οἱ ὁποῖοι θὰ συνέχισαν αὐτό, ὅταν θὰ εἶχε φύγει ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτο.

Ὁ Κύριος συγκινοῦσε τὰ πλήθη μὲ τὴν ὑπέροχον διδασκαλίαν του. Ἐξέπληττε τοὺς ὄχλους καὶ μὲ τὸν βίον του, ὁ ὁποῖος ἦταν τὸ τέλει παράδειγμα τῆς εὐσεβείας, τῆς ἠθικῆς τελειότητος καὶ τὸ κορυφωμα τῆς ἀγάπης.

Τέλος ἡ μαρτία τῶν Φαρισαίων καὶ τὸ μῖσος τῶν Γραμματέων τὸν κατεδίκασε στὸν ἀτιμοτικώτερον θάνατον καὶ τὸν ἀνέβασε στὸ ἐπικατάρατον ξύλον τοῦ Σταυροῦ.

Μὲ τὴ θυσίαν τοῦ αὐτοῦ στὸ Γολγοθᾶ συμπλήρωσε τὸ ἐπὶ τῆς γῆς ἔργον του. Συμφιλίωσε καὶ ἔνωσε τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸ Θεόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε χωρισθῆ μὲ τὴν προπατορικὴ ἁμαρτία. Τρεῖς ἡμέρες μετὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἀνεστήθη καὶ σαράντα ἡμέρες συναναστράφη μὲ τοὺς μαθητῆς του. Τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέραν ἀπὸ τὴν Ἀνάστασίν του, ἐνῶ εὐρισκόταν στὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν μεταξὺ τῶν προσφιλῶν μαθητῶν του καὶ τοὺς ἔδινε τὴν ἐντολὴν νὰ κηρῦξουν στὰ πέρατα τῆς Οἰκουμένης τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον καὶ τοὺς ὑποσχόταν ὅτι θὰ τοὺς ἐπισχύση μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τριγυρισμένος ἀπὸ ἕνα ὑπέροχον θεϊκὸ φῶς ἀνελήφθη στοὺς Οὐρανοὺς. Ἐκάθισε στὰ δεξιὰ τοῦ «Πατρὸς» του μέλλοντας νὰ ἔλθῃ γὰρ νὰ κρίνῃ «ζῶντας καὶ νεκρούς».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ

ΠΩΣ ΙΔΡΥΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

3. Ἡ ἐκλογή τοῦ Ματθαίου.

(Πράξεις Ἀποστόλων Κεφ. Α, 15-26).

Μετὰ τὴ μεγαλειώδη ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ οἱ μαθηταὶ κατέβηκαν ἀπὸ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἦσαν βέβαια πολὺ λυπημένοι γὰρ δὲν θὰ ξανάβλεπαν τὸν ἀγαπημένον διδάσκαλό τους. Μὰ ἡ ψυχὴ τους ἦταν πλημμυρισμένη ἀπὸ τὸ ὑπέρολαιον θέαμα τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου καὶ μιὰ ὑπερκόσμη δύναμις καὶ χαρὰ ἐγέμιζε τὶς ἀγαθὰς καὶ ἀπλοϊκὰς καρδίαις τους.

Δυνάμωον τὸν ἐνθουσιασμό τους ἡ σκέψις ὅτι ἀργότερα μὲ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θὰ ἐγίνοντο ἄξιοι νὰ συνεχίσουν τὸ κοσμοσωτήριον ἔργον τοῦ Θεανθρώπου. Γι' αὐτὸ μὲ πίστη περίμεναν εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν, ὅπως τοὺς εἶχε παραγγείλει ὁ Κύριος.

Ὅλη ὁμως ἡ εὐχαρίστησις καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τους ὀλιγόστευε ἀπὸ τὸ φόβον τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Γραμματέων, γι' αὐτὸ ἐμαζεύοντο ὅλοι εἰς τὸ ὑπερῶν (ἐπάνω πάτωμα) ἑνὸς φιλικοῦ τους σπιτιοῦ καὶ προσεύχονταν παρακαλώντας τὸ Θεὸ νὰ τοὺς προστατεύσῃ εἰς τὰς δύσκολαις στιγμὰς ποὺ περνοῦσαν.

Ἐλλειπε ἀπὸ τὴ συγκέντρωσίν τους ὁ δωδέκατος μαθητὴς, ὁ κακὸς καὶ δόλιος Ἰούδας. Αὐτὸς ποὺ ἀπὸ ἀπερισκεψία καὶ φιλαργυρία εἶχε προδώσει τὸν Κύριον. Ἡ θέσις του ὁμως ἔπρεπε νὰ συμπληρωθῇ. Γι' αὐτὸ μιὰ μέρα ποὺ ἦσαν ὅλοι συγκεντρωμένοι, οἱ μαθηταὶ καὶ ὅλοι οἱ πιστοὶ τοῦ Κυρίου, εἰς τὸ ἴδιον ὑπερῶν καὶ προσεύχονταν, ἐσηκώθη ὁ Πέτρος καὶ τοὺς ἐπρότεινε νὰ ἐκλέξουν τὸ δωδέκατον μαθητὴν. Πραγματικὰ ἀφοῦ παρεκάλεσαν τὸ Θεὸ νὰ ἐκλεγῇ ὁ πῶς ἄξιος γιὰ τὸ δύσκολον ἀποστολικὸν ἔργον, ἔβαλαν κλῆρον εἰς δύο, τὸν Ματθαίου καὶ τὸν Ἰούστον.

Ὁ κλῆρος ἔπεσε εἰς τὸν Ματθαίου καὶ ἔτσι οἱ μαθηταὶ ἔγιναν πάλιν δώδεκα. Ὅλοι χάρηκαν γιὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Μαθητῆ, ἰδιαίτερα δὲ ὁ ἴδιος ὁ Ματθαίου ἦταν πολὺ συγκινημένος, ποὺ τὸν ἀξίωσε ὁ Χριστὸς νὰ γίνῃ Ἀπόστολος του καὶ νὰ βοηθήσῃ ἔτσι εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ὡραίας Χρηστιανικῆς Θρησκείας.

4. Ἡ Ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. Β, 1-43).

Μετὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ματθαίου ὡς δωδεκάτου Ἀποστόλου, οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἐξακολουθοῦσαν νὰ μένουν στὰ Ἱεροσόλυμα κρυμμένοι γιὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Τὴν πεντηκοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὸ Πάσχα τῶν Ἑβραίων καὶ τὴν Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, ἡ Ἱερουσαλήμ ἦταν γεμάτη ἀπὸ χιλιάδες Ἰουδαίους καὶ κάθε ἐθνικότητος κόσμος, οἱ ὁποῖοι ἦλθαν στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴν πρὸ μεγάλη γιορτὴ τῶν Ἑβραίων, τὴν Πεντηκοστή.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἦσαν συγκεντρωμένοι ὅπως πάντα σὲ φιλικὸν τους σπῆναι, εἶχον κλεισμένες τὶς θύρας καὶ τὰ παράθυρα. Ἐκεῖ μέσα ἦσαν καὶ ἀσφαλισμένοι συζητοῦσαν πῶς θὰ ἐκτελέσουν τὴν ἐντολὴν τοῦ Διδασκάλου «Πηγαίνετε νὰ διδάξετε ὅλο τὸν κόσμον καὶ νὰ τοὺς βαπτίζετε στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». (Ματθαίου Κεφ. ΚΗ, 19-21).

Δὲν κατέληγαν ὁμως σὲ ἀπόφασις γιὰτὶ ἔφερναν στὸ νοῦ τους τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Κυρίου «Νὰ μὴ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ, ὥσπου νὰ ἔλθῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, τὸ ὁποῖο θὰ σᾶς φωτίσῃ στὸ ἔργον σας καὶ θὰ σᾶς δώσῃ δύναμις». (Πρ. Ἀποστ. Κεφ. Α, 4).

Καὶ ἐνῶ συζητοῦσαν αὐτὰ καὶ ἡ σκέψις τους φτερούγιζε μὲ ἀγάπη καὶ λατρεία στὴ γαλήνια μορφὴν τοῦ ἀγαπημένου Διδασκάλου τους, ἀκούστηκε βαθεῖα ἀπὸ τὸν ἕσπερον οὐρανὸν ἕνας παράξενος δυνατὸς ἦχος ποὺ ἔμοιζε περισσότερο μὲ πνοὴ ἰσχυροῦ ἀνέμου ποὺ σὰν σίφωνα, διέσχισε τὴν πόλιν καὶ σταμάτησε στὴν κατοικία ὅπου ἦσαν συγκεντρωμένοι οἱ φοβισμένοι μαθηταί.

Οἱ Ἀπόστολοι τρομαγμένοι ἀκούσαν νὰ γεμίξῃ τὸ ὑπερῶς ἀπὸ τὴν μυστηριώδη αὐτὴ βοή. Καὶ ἐνῶ ἐστέκοντο σαστισμένοι εἶδαν κατάπληκτοι νὰ γεμίξῃ τὸ δωμάτιον ἀπὸ κάτι παρόμοιον μὲ πύρινες γλώσσες καὶ σὲ λίγο κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὰς νὰ κάθεται στὸ κεφάλιν τοῦ καθενός.

Μὲ μιᾶς ἐνοιῶσαν νὰ γίνεται μέσα τους μιὰ ἀφάνταστη ἀλλαγὴ. Δὲν ἦσαν πιά οἱ δειλοὶ καὶ ἀγρόματοι ψαράδες τῆς Γαλιλαίας. Ὁ νοῦς τους ἐφωτίσθη. Ἡ γλῶσσά τους ἐλύθη. Ἄρχισαν νὰ ὁμιλοῦν διάφορες γλώσσες. Ὁ φόβος καὶ ἡ δειλία ποὺ ἔως τότε κρατοῦσε

τὴν ψυχὴν τοὺς ἐξαφανίστηκαν. Ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶχε θαυματουργήσει. Μιὰ ἀνίκητη πίστη κυριαρχοῦσε στὴν ψυχὴν τοὺς πῶς εἶναι ἱκανοὶ γιὰ τὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο τοὺς ἐξέλεξε κάποτε στὰ παράλια τῆς Γαλιλαίας ὁ γλυκὸς Ναζωραῖος. Καὶ ποθοῦν νὰ ξεχουθοῦν γιὰ νὰ φωτίσουν τὸν κόσμον μὲ τὸ σωτήριο φῶς ποὺ ἐξεπέδησε ἀπὸ τὸν Γολγοθᾶ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ πλήθη τῶν προσκυνητῶν στὸ ἄκουσμα τῆς περιέργης αὐτῆς βοῆς ἐξεχύθησαν ἀπὸ τὰ σπίτια τοὺς καὶ ἔτρεξαν πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἀκούσθη ἡ βοή. Περικύκλωσαν τὸ σπίτι τῶν Ἀποστόλων καὶ προσπαθοῦσαν νὰ πληροφορηθοῦν τί συνέβη, γιὰτί ὅλοι ἐβεβαίωσαν πῶς ἐδῶ-ἐδῶ ἔγινε ἡ βοή. Ἐπάνω σ' αὐτὴ τὴ στιγμή ἀνοῖξαν οἱ θύρες καὶ τὰ παράθυρα καὶ ἐφάνηκαν οἱ μαθηταί. Ἦσαν κατάχλωμοι ἀλλὰ ἤρεμοι καὶ γαλήνιοι. Ἀμέσως ἄρχισαν νὰ μιλοῦν σὲ διάφορες ξένες γλῶσσες γιὰ τὴν Διδασκαλία καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ τοὺς ἄκουαν ἐθαύμαζαν καὶ ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους. «Δὲν βλέπετε ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ μιλοῦν εἶναι Γαλιλαῖοι; Καὶ πῶς γίνεται ν' ἀκοῦμε ὁ καθένας στὴ γλῶσσα ποὺ ἐγεννήθη τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ; Ὅλοι ἡμεῖς ποὺ εἴμαστε, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Μεσοποταμίτες, Ἰουδαῖοι καὶ Ἀσιᾶτες, Αἰγύπτιοι καὶ Ρωμαῖοι, Κρήτες καὶ Ἀραβες κλπ.

Τί συνέβη λοιπόν; Ὅλοι ἀποροῦσαν καὶ κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ πῶς οἱ ἀγράμματα ψαράδες τῆς Γαλιλαίας μιλοῦν ὅλες τίς γλῶσσες τοῦ κόσμου. Ἔμεναν σαστισμένοι καὶ βουβοί. Μερικοὶ μάλιστα θέλοντας νὰ κατηγορήσουν τοὺς Ἀποστόλους ἔλεγαν πῶς εἶναι μεθυσμένοι.

5. Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου.

Τότε ὁ Πέτρος ἐβγήκε στὸν ἐξώστη τῆς κατοικίας καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητῆς καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ καὶ γεμάτη θάρρος εἶπε στὸ πλῆθος: «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ ὅλοι σεῖς ποὺ κατοικεῖτε τὴν Ἱερουσαλήμ, μὴ ἀπορεῖτε γιὰ ὅσα βλέπετε καὶ ἀκούετε. Μὴ φαντάζεστε ὅτι αὐτοὶ εἶναι μεθυσμένοι, ἀφοῦ τώρα εἶναι ἡ ἐνάτη πρωϊνὴ, Σεῖς τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἄνθρωπο σταμένο ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ποὺ ἔκαμε τόσα θαύματα μπροστὰ στὰ μάτια σας, τὸν συλλάβατε μὲ ἄνομα χέρια, καὶ παράνομα τὸν σταυρώσατε. Αὐτὸν τὸν ἀνέστεσε ὁ Θεὸς ἐκ νεκρῶν. Ὅλοι ἡμεῖς εἴμαστε μάρ-

τρεις τῆς ᾠαναστάσεώς του. Ἄνεβη στὸν οὐρανὸ καὶ μᾶς ἔστειλε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πὸν βλέπετε νὰ μᾶς φωτίζει. Ἀδελφοὶ Ἰσραηλίτες, ὅλοι πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει τώρα στὰ δεξιὰ του τὸν Ἰησοῦ πὸν σταρώσατε σεῖς».

6. Ἡ Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. Β, 27 - 43).

Τὰ ὠραιότατα αὐτὰ λόγια τοῦ Ἀποστόλου Ἰ Πέτρου εἰπωμένα μὲ τόση πίστη καὶ θάρρος συνεκίνησαν τόσο πολὺ τὰ πλήθη ὥστε μερικοὶ μάλιστα εἶχαν δακρύσει. Νόμιζε κανεὶς πὸς κάποιο φῶς λαμπερὸ ἔσχιε τὰ σκοτεινὰ καὶ ἁμαρτωλὰ πέπλα τῆς καρδιάς τους καὶ ἐφώτισε τὸ νοῦ τους καὶ εἶδαν ὀλοκάθαρα τὴν ἀλήθεια. Καὶ ἀνήσυχοι καὶ συγκινημένοι ρωτοῦν τὸν Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους «τί νὰ κάμωμε;» Ὁ Πέτρος τότε τοὺς εἶπε: «Νὰ μετανοήσετε καὶ νὰ βαπτισθῆτε στὸ Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ τότε θὰ λάβετε τὴν συγχώρηση καὶ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ.

Πολλοὶ παρεδέχθησαν μὲ μεγάλη χαρὰ τὴ συμβουλὴ τοῦ Πέτρου καὶ ἐβαπτίσθησαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἕως τρεῖς χιλιάδες ἀνθρώποι, οἱ ὁποῖοι ἔσχημάτισαν τὴν Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία κατὰ τὸ 33 μ.Χ.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴν ἡμέρα πὸν ἔγινε τὸ σπουδαῖο αὐτὸ γεγονός, τὴν Πεντηκοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου. Εἶναι πάντοτε Κυριακὴ καὶ λέγεται Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Τότε ψάλλεται καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον.

«Εὐλόγητὸς εἶ, Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεῖς ἀναδειξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας· Φιλάνθρωπε, Δόξα Σοι!»

1. Μετὰ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγ. Πνεύματος οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ ὀνομάσθησαν ἀπόστολοι δηλ. ἀποσταλμένοι νὰ κηρύξουν τὴ νέα Ἐρηοεία.

2. Ἄς εἶσαι εὐλογημένος Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, Σὺ πὸν ἀνέδειξες πανσόφους τοὺς ψαράδες, ἀφοῦ τοὺς ἔστειλες τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ μὲ αὐτούς, ὠδήγησες στὸν ἀληθινὸ δρόμο ὅλον τὸν κόσμον. Ἄς εἶναι Δόξα εἰς Σὲ Φιλάνθρωπε.

7. Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ.
 Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου.

(Πράξ. Γ· Δ, 1-32).

Ὑστερα ἀπὸ τὴν Πεντηκοστὴ καὶ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐπήγαιναν μίαν ἡμέρα στὸ ἱερὸ τῶν Ἱεροσολύμων νὰ προσευχηθοῦν. Στὴν ἐξωτερικὴ πύλη τοῦ ναοῦ βλέπουν ἓνα χωλὸ (κουτσὸ) ποὺ ἐζητοῦσε ἐλεημοσύνη. Τότε ὁ Πέτρος τοῦ λέγει «ἀργύριον καὶ χρυσίον δὲν ἔχω, ὅ,τι ἔχω τοῦτο σοῦ δίδω. Στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω καὶ περιπάτει». Καὶ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἐσήκωσε. Ὁ χωλὸς ὅταν εἶδε ὅτι ἐγινε καλὰ, ἐπῆγε μαζὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους στὸ Ἱερὸ χαίροντας καὶ δοξάζοντας τὸν Θεό.

Ὁ λαὸς ποὺ βρισκόταν στὸ Ἱερὸ, ὅταν ἔμαθε τοῦτο ἔτρεξε πρὸς τὸ μέρος ποὺ ἦταν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἀκόμη κοντὰ τους τὸν θεραπευθέντα χωλὸ, γιὰ νὰ τοὺς ἰδῆ καὶ νὰ τοὺς θαυμάσῃ. Τότε ὁ Πέτρος τοὺς λέγει: «Ἄνδρες Ἰσραηλῖτες γιὰ τὸν θαῦμα τοῦτο, ὡσὰν νὰ τὸν ἐθεραπεύσαμε μὲ δική μας δύναμη. Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων μας ἐδόξασε τὸν υἱὸ του τὸν Ἰησοῦ, ποὺ σεῖς ἐσταυρώσατε καὶ τὸν ἀνέστησε. Μὲ τὴν πίστη στὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ χωλὸς ἐθεραπεύθη. Γνωρίζω ὅτι καὶ σεῖς καὶ οἱ ἄρχοντές σας ἀπὸ ἄγνοια τὸν ἐσταυρώσατε. Μετανοήσατε λοιπὸν καὶ πιστεύσατε σ' αὐτὸν γιὰ νὰ συγχωρηθῆτε.»

Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ παρευρέθησαν ἐκεῖ ἦσαν πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἱερεῖς καὶ Σαδδουκαῖοι¹ καὶ ὁ Στρατηγὸς τοῦ Ἱεροῦ μὲ τοὺς στρατιῶτες του. Ὅταν λοιπὸν ἄκουσαν τὸν Πέτρο νὰ ὁμιλῆ περὶ ἀναστάσεως ἀγρίεψαν καὶ αὐτοὶ καὶ ὄρμισαν μαζὶ μὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν στρατηγὸ πρὸς τοὺς δύο Ἀποστόλους, τοὺς συνέλαβαν καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν, γιὰ νὰ τοὺς παρουσιάσουν τὴν ἄλλη ἡμέρα στὸ Συνέδριο νὰ δικασθοῦν, γι' αὐτὰ ποὺ διδάσκουν. Τὴν ἄλλη ἡμέρα συναθροίσθη ὅλο τὸ Συνέδριο, οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων. Ἐκάλεσαν τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη καὶ τοὺς ἐρωτοῦν πῶς ἐθεράπευσαν τὸν χωλὸ. Τότε ὁ Πέτρος τοὺς λέγει: «Ἀρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ ἄς εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους σας καὶ σ' ὅλο τὸν λαὸ ὅτι στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ

1. Οἱ Σαδδουκαῖοι ἦσαν Ἰουδαῖοι αἰρετικοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπίστευαν ὅτι ἡ ψυχὴ πεθαίνει μαζὶ μὲ τὸ σῶμα καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάσταση νεκρῶν καὶ μέλλουσα κρίση.

Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, πού σεῖς ἐσταυρώσατε καί τόν ὁποῖο ὁ Θεός ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν στό ὄνομα τούτου αὐτὸς ἐστάθηκε μπροστά σας ὑγιής.»

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Συνεδρίου δὲν ἐτόλμησαν νὰ καταδικάσουν τοὺς Ἀποστόλους, γιατί δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ ἀρνηθοῦν τὸ θαῦμα πού ἔκαμαν καί πού ἦταν γνωστό σ' ὅλο τὸν λαό. Γι' αὐτὸ τοὺς διέταξαν νὰ μὴ κάμουν ἄλλη φορὰ λόγο γιὰ τὸν Ἰησοῦ, γιατί θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρότατα. Οἱ Ἀπόστολοι ὅμως χωρὶς νὰ φοβηθοῦν ἀπάντησαν :

«Ἐὰν εἶναι δίκαιο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ν' ἀκοῦμε σᾶς μᾶλλον καί ὄχι τὸν Θεὸν κρίναιτε, γιατί ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ μὴ λαλοῦμε ὅσα εἶδαμε καί ἀκούσαμε.»

Τὸ Συνέδριο καί μὲ τὴν ἀπάντηση αὐτὴ δὲν τοὺς ἐτιμώρησε γιατί ἐφοβήθη τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐδόξαζε τὸν Θεὸ γιὰ τὸ θαῦμα. Γιὰ τοῦτο τοὺς ἄφησε ἐλευθέρους μὲ τὴν ἀπειλὴ ὅτι θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρότερα ἐὰν ἐξακολουθοῦν νὰ κηρύττουν τὴν πίστη στό Χριστό. Οἱ δύο Ἀπόστολοι ἀφοῦ ἐλευθερώθηκαν συνάντησαν τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καί διηγῆθᾶκαν ὅλα ὅσα συνέβησαν. Ὅλοι τότε προσερχήθησαν στό Θεὸ καί παρεκάλεσαν αὐτὸν νὰ τοὺς δίνη θάρρος νὰ διδάσκουν καί δύναμη νὰ κάνουν θαύματα ἐπικαλούμενοι τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ.

8. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν.

(Πράξ. Ἀποστόλων Κεφ. Β, 44-47).

Μετὰ τὴν ἴδρυσή τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας οἱ Ἀπόστολοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ κηρύττουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καί νὰ κάνουν καί θαύματα. Γι' αὐτὸ κάθε ἡμέρα ἐπίστευαν στό Χριστὸ ὅλο καί περισσότεροι. Ἔτσι σὲ λίγες ἡμέρες ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν ἔφτασε τὶς πέντε χιλιάδες.

Οἱ Χριστιανοὶ αὐτοὶ συναθροίζοντο τακτικὰ σὲ ὠρισμένα σπίτια (εὐκτηρίους οἴκους), ἐκεῖ ἄκουαν μὲ προσοχὴ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων, στοὺς ὁποῖους εἶχαν ἀπειρον σεβασμὸ. Μαζί τους προσεύχονταν, ἐδολοξολογοῦσαν τὸ Θεόν. Κοινωνοῦσαν κάθε ἡμέρα τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Τὸ κυριώτερο πού ἐξεχώριζε τοὺς Χριστιανούς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἦταν ἡ ἀγάπη πού εἶχαν μεταξύ τους. Τόση ἦταν ἡ ἀγάπη τους, ὥστε ζοῦσαν σὰν ἀδελφοί. Πρώτη φορὰ παρουσιάσθη στὸν κόσμὸ τόση μεγάλη καί πραγματικὴ ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, πού οἱ

ἔθνηκοι (εἰδωλολάτρες) μὲ θαυμασμό ἔλεγαν γιὰ τοὺς χριστιανούς «δέτε πῶς ἀγαπᾶνε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ πῶς εἶναι ἔτοιμοι νὰ πεθάνουν ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον».

Ἡ ἀγάπη αὐτῆ τῶν πρώτων χριστιανῶν δὲν ἦταν ἐξωτερικὴ καὶ τυπικὴ, ἀλλὰ πραγματικὴ. Ἐκ τῆς ἀγάπης ὅλοι εἶχαν τὴ ἴδια σκέψη καὶ τὴν ἴδια ψυχὴ, κανεὶς δὲν ἠθέλε νὰ λέγῃ ὅτι ἔχει κάτι τὸ ἰδιαίτερο, κάτι τὸ μυστικὸ ἢ κάτι τὸ ἐντελῶς ἰδικό του. Δὲν ὑπῆρχε καμμιά διάκριση μεταξὺ τους. Ὅλοι τὰ εἶχαν ὅλα μαζί. Καὶ χρήματα καὶ κτήματα.

Ἡ ἀγάπη τους δὲν περιοριζόταν μόνο σὲ λόγια, ἀλλὰ ἐδειχνόταν μὲ ἔργα φιλανθρωπίας. Ἐφρόντιζαν διὰ τοὺς πτωχοὺς, τὰ ὄρφανά, τὶς χῆρες, τοὺς ἀρρώστους καὶ τοὺς αἰμαλώτους.

Τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς χρήματα ἐμαζεύοντο ἀπὸ εἰσφορὰς τῶν Χριστιανῶν. Οἱ πλουσιώτεροι μάλιστα Χριστιανοὶ ἐπουλοῦσαν μὲ τὴ θέλησίν τους καὶ μὲ εὐχαρίστηση τὴν περιουσίαν τους καὶ τὰ χρήματα τὰ ἔδιναν στοὺς Ἀποστόλους νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν γιὰ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη, ὥστε νὰ μὴ στερεῖται κανεὶς ἀπὸ τίποτε. Γιατὶ ἐπίστευαν ὅλοι τους, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, ὅτι ἡ περιουσία τοῦ καθενὸς δὲν ἦταν ἰδική του, ἀλλὰ δῶρον τοῦ Θεοῦ, δοσμένο γιὰ τὴν εὐεργεσία καὶ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ πλησίον (πραξ. δ, 32).

Πολλοὶ τέτοιοι Χριστιανοὶ ἀναφέρονται στὴν Ἁγίαν Γραφή ὅπως ἀπὸ τὴν Κύπρο ὁ Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους Βαρνάβας, ἐπούλησε τὸν ἀγρόν, ποὺ εἶχε, καὶ ὅλην τὴν ἀξίαν του τὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους. Ὁ δὲ Ἀνανίας καὶ ἡ σύζυγός του Σαπφείρη, ἐπειδὴ ἀπέκρυψαν μέρος τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος, ποὺ ἐπούλησαν, καὶ εἶπαν ψέμματα εἰς τοὺς Ἀποστόλους ἐτιμωρήθησαν ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ θάνατο γιὰ τὸ ψέμμα τους καὶ τὴν ἀσέβειά τους στοὺς Ἀποστόλους. (Πραξ. ε', 1-12).

Τέλος δὲ ὅλοι μαζί οἱ Χριστιανοὶ ἐκάθοντο σὲ κοινὰ συσσίτια (κοινὰ τραπέζια ἀγάπης) καὶ ἔτρωγαν σὰ μιὰ οἰκογένεια μὲ ἔξοδα τοῦ Ἀποστολικοῦ ταμείου.

Γενικὰ ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν ἦταν μιὰ ἁρμονικὴ συμβίωση ἀνθρώπων ποὺ ἀκολουθοῦσαν πιστὰ τὸ παράδειγμα καὶ τὰ παραγγέλματα τοῦ Θεοῦ Διδασκάλου: «Τότε θὰ σᾶς γνωρίζουν οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἰσθε μαθηταὶ μου, ἂν ἔχετε μεταξὺ σας ἀγάπη».

Ἐκ αἰτίας αὐτῆς τῆς πραγματικῆς καὶ ἄδολης ἀγάπης πολλοὶ ἔθνηκοι, ποὺ ἐδιψοῦσαν γιὰ κάτι καλλίτερο καὶ ἀνώτερο, ἐπίστευαν στὸν Χριστιανισμό καὶ ἐγίνοντο πιστοὶ ὁπαδοὶ του.

9. Οἱ Ἀπόστολοι στήν φυλακῆν.

(Πραξ. Ε, 12 - 42).

Οἱ Ἀπόστολοι ὄχι μόνον ἐδίδασκαν, ἀλλά ἔκαναν καὶ πολλὰ θαύματα, πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὰ γύρω μέρη, ἔφερναν σ' αὐτοὺς τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς καὶ τοὺς ἐθεράπευαν. Γιὰ τοῦτο πολλοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες κάθε ἡμέρα ἐπίστευαν στὸ Χριστὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας συνεχῶς ἐμεγάλωνε.

Οἱ ἀρχιερεῖς τότε τῶν Ἰουδαίων μὲ τοὺς φίλους τοὺς, βλέποντας αὐτὰ συνέλαβαν τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν γιὰ νὰ δικασθοῦν ἀπὸ τὸ μεγάλο Συνέδριο. Ὄταν ὁμοῦς τὴν ἄλλην ἡμέρα οἱ στρατιῶτες ἦλθαν στὴ φυλακὴ γιὰ νὰ παραλάβουν τοὺς Ἀποστόλους καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν στὸ Συνέδριο, δὲν τοὺς εὗρηκαν ἐκεῖ, γιατί τὴν νύκτα ἄγγελος Κυρίου ἄνοιξε τίς πύλες τῆς φυλακῆς καὶ τοὺς ἐλευθέρωσε, χωρὶς νὰ ἀντιληφθοῦν τίποτε οἱ φύλακες. Ὄταν οἱ στρατιῶτες ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴ φυλακὴ ἀνήγγειλαν στοὺς ἀρχιερεῖς ὅτι, ἐνῶ οἱ θύρες τῆς φυλακῆς ἦσαν καλὰ κλεισμένες καὶ οἱ φύλακες στὶς θέσεις τοὺς δὲν εὗρηκαν μέσα τοὺς Ἀποστόλους. Ὑστερα ἀπ' ὀλίγο κατάπληκτοι οἱ ἀρχιερεῖς πληροφοροῦνται ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εὗρίσκονται στὸ Ἱερό καὶ διδάσκουν. Ὁ ἀξιωματικὸς τῆς φρουρᾶς τοῦ Ἱεροῦ ἐπῆγε μὲ τοὺς στρατιῶτες τοὺς ἔπιασε τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ὠδήγησε μπροστὰ στὸ Συνέδριο. Ὁ ἀρχιερεὺς τότε τοὺς ἐρωτᾷ γιατί ἐπιμένουν νὰ διδάσκουν καὶ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ τοὺς καταδικάσουν. Ὁ Πέτρος τότε ἐξ ὀνόματος καὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων εἶπε στοὺς ἀρχιερεῖς: «Πρέπει νὰ πειθαρχοῦμε στὸ Θεὸ καὶ ὄχι στοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων μας ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖο σεῖς ἐφρονεύσατε, ἀφοῦ τὸν κρεμάσατε ἐπάνω στὸ σταυρό. Τοῦτον ὁ Θεὸς τὸν ἀνύψωσε στὸν οὐρανὸ καὶ τὸν ἔκαμε ἀρχηγὸ καὶ σωτῆρα, γιὰ νὰ δώσῃ στοὺς ἀπογόνους τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας καὶ τὴν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν.»

Οἱ σύμβουλοι (δικασταί), ὅταν ἄκουσαν αὐτὰ ἐξαργιώθησαν καὶ ἐσκέπτοντο νὰ καταδικάσουν τοὺς Ἀποστόλους σὲ θάνατο· ἀλλ' ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ὁ Γαμαλιὴλ τοὺς ἔπεισε νὰ μὴ πάρουν τέτοια ἀπόφαση, γιὰ τοῦτο ἀπέλυσαν αὐτούς, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς ἔδειξαν καὶ τοὺς παρήγγειλαν νὰ παύσουν νὰ διδάσκουν περὶ τοῦ Ἰησοῦ.

10. Ἡ ἐκλογή τῶν Ἑπτὰ Διακόνων.

Πραξ. Ἀποστόλων Κεφ. ΣΤ' § 1 - 7.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων πλήθαινε ἡμέρα μετὰ τὴν ἡμέρα καταπληκτικά. Οἱ ἀνάγκες γιὰ τὴν περιθαλψὴ τῶν πτωχῶν, τὴν περιποίησιν τῶν ἀσθενῶν καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς κοινῆς περιουσίας ἐπολλαπλασιάσθησαν. Οἱ Ἀπόστολοι ἀπησχολημένοι μὴ τὸ κύριον ἔργον ταυς, τὸ κήρυγμα, δὲν ἐπαρκοῦσαν σ' ὄλες αὐτὰς τὶς ὑποχρεώσεις. Ἄρχισαν νὰ γεννῶνται πολλὰ παράπονα καὶ τὶς σχέσεις τῶν Χριστιανῶν νὰ τὶς σκιάξῃ ἡ δυσαρέσκεια.

Οἱ Ἀπόστολοι τότε ἐσύστησαν στοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἐκλέξουν ἑπτὰ ἄνδρες ἱκανοὺς γιὰ νὰ τοὺς ἀναθέσουν ὄλες ἐκεῖνες τὶς ἐργασίες καὶ αὐτοὶ νὰ ἀφοσωθοῦν στὸ θεῖον κήρυγμα. Πραγματικά, ἔτσι καὶ ἔγινε. Ἐξέλεξαν ἑπτὰ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι διακρίνοντο γιὰ τὴ μόρφωση, τὴν ἱκανότητα, γιὰ τὸ ζῆλον καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν νέα θρησκεία. Μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοὺς οἱ Ἀπόστολοι προσευχήθησαν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τοὺς ἐχειροτόνησαν, ἔθεσαν δηλαδὴ τὰ χεῖρά τους στὸ κεφάλι τους, γιὰ νὰ κατεβῇ σ' αὐτοὺς ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἐτσι οἱ Ἀπόστολοι καθώρισαν τὸν τρόπο τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς χειροτονίας τῶν κληρικῶν, τῆς ἰδιαίτερης τάξεως τῶν Χριστιανῶν οἱ ὁποῖοι ἀνέλαβον νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἐκκλησίαν. Κατόπιν τοὺς ἀνέθεσαν τὸ ἔργον τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς διακονίας, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθησαν διάκονοι. Δὲν περιορίσθησαν μόνον σ' αὐτὰ, ἀλλὰ ἐβοηθήθησαν γενικὰ τοὺς Ἀποστόλους στὸ ἔργον τους, καὶ ἐσχημάτισαν τὴν ἀνωτάτην τάξιν τῶν κληρικῶν. Ἦσαν δὲ οἱ ἑξῆς: «Ὁ Στέφανος, ὁ Φίλιππος, ὁ Πρόχορος, ὁ Νικάνωρ, ὁ Τίμων, ὁ Παρμενᾶς καὶ ὁ Νικόλαος.

11. Λιθοβολισμὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου, 34 μ. Χ.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. ΣΤ' § 8-15 καὶ Ζ' § 1-60).

Ἐνας ἀπὸ τοὺς διακόνους ἦτο καὶ ὁ Στέφανος. Διακρινόταν γιὰ τὴν μεγάλην του μόρφωσιν, τὴν δυνατὴν του πίστιν καὶ τὸν μέγαν ζῆλον του γιὰ τὴν νέα θρησκείαν. Δὲν περιοριζόταν στὸ ἔργον γιὰ τὸ ὅποῖον τὸν ἐξέλεξαν. Ἦταν πάντοτε πρόθυμος νὰ τρέξῃ, νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ διδάξῃ. Ἡ σοφὴ καὶ ὠραία διδασκαλία του γοήτευε τοὺς ἀκροατὰς του, ποὺ τὸν ἄκουαν καὶ μαγεμένοι ἐπίστευαν ὀλοψύχα εἰς τὴν νέα θρησκείαν τῆς ἀγάπης. Γιὰ τὰ χαρίσματά του αὐτὰ τὸν ἐχαίροντον οἱ Χριστιανοί, τὸν εὐλογοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι. Δυστυχῶς ὅμως

αὐτὰ τὰ προτερήματα καὶ ὁ ζήλος τοῦ Στεφάνου ἐκίνησαν τὸ μῖσος τῶν Γραμματαίων καὶ τῶν Φαρισαίων, οἱ ὅποιοι ἀπεφάσισαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν ἀφανίσουν γιατί ἔβλεπαν ὅτι μὲ τὴν ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας ἐκινδύνευε ἡ δική τους θρησκεία καὶ τὰ συμφέροντά τους.

Τὸν κατηγορήσαν λοιπὸν ὅτι πολεμεῖ τὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία καὶ δὲν σέβεται τὸν Νόμον τοῦ Μωϋσέως. Τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν ὠδήγησαν στὸ δικαστήριο (συνέδριο) μὲ τὴν κατηγορία αὐτή. Παρουσίασαν ψευδομάρτυρες ἀπὸ τὸν ὄχλον, πού ἐμαρτύρησαν ὅτι ἄκουσαν τὸν Στέφανον νὰ λέη ὅτι «ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος θὰ καταστρέψη αὐτὸν τὸν τόπον καὶ θὰ ἀλλάξη τοὺς νόμους πού μᾶς παρέδωσε ὁ Μωϋσῆς».

Ὅταν ἄκουσαν τὰ λόγια αὐτά, ὅλοι ὅσοι ἦσαν μέσα στὸ Συνέδριο, ἔστρεψαν τὰ μάτια τους στὸ Στέφανο, ὁ ὁποῖος ἀτάραχος καὶ ψύχραιμος ἄκουε τοὺς ψευδομάρτυρες, καὶ εἶδαν νὰ εἶναι τόσο ἤρεμος πὺ τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε σὰν πρόσωπο ἀγγέλου.

Ὅταν ἐτελείωσαν οἱ ψευδομάρτυρες ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκάλεσε τὸν Στέφανο νὰ ἀπολογηθῆ. Ὁ Στέφανος ἀπολογούμενος ἄρχισε μὲ δύναμη καὶ θάρρος νὰ τοὺς διδάσκη γιὰ τὰ ἔργα καὶ τὴν καλωσύνη τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ ἕως τὴν Σταύρωση, τὴν Ταφὴ καὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, καὶ γιὰ τὴν ἀδικαιολόγητη ἀχαριστία τους.

Σὲ κάποια στιγμή πὺ τοὺς εἶπε, ὅτι εἶναι «σκληροὶ καὶ ἀναίσθητοι καὶ πάντα πηγαίνουν ἀντίθετα ἀπὸ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ! Ἐφόνευσαν τοὺς Προφῆτες πὺ τοὺς ἐμίλησαν γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Κυρίου καὶ ὅταν ἦρθε ὁ ἴδιος τὸν ἐπρόδωσαν καὶ τὸν ἐφόνευσαν», ἔγιναν ὡσὰν μανιακοὶ ἀπὸ τὸν θυμὸ τους καὶ ἔτριξαν τὰ δόντια τους ἀπὸ λύσσα.

Ὁ Στέφανος ὁμως ἀψηφῶντας τὸν θυμὸ τους, ἀτάραχος ὑψωσε τὰ μάτια του στὸν Οὐρανὸν καὶ εἶπε: «Νὰ αὐτὴ τὴ στιγμή βλέπω τοὺς οὐρανοὺς ἀνοικτοὺς καὶ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ νὰ κάθεται στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ».

Οἱ παράνομοι δικασταὶ (ὅταν ἄκουσαν τοὺς τελευταίους αὐτοὺς λόγους τοῦ Στεφάνου) ἐφραξαν τὰ αὐτιά τους γιὰ νὰ μὴν ἀκούσουν καὶ ὤρμησαν ὅλοι μαζὶ κατεπάνω του μὲ μεγάλες φωνές. Τὸν ἔδεσαν καὶ τὸν ὠδήγησαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ τὸν λιθοβολοῦσαν. Ὅσοι ἐλιθοβολοῦσαν, ἄφησαν τὰ φορέματά τους νὰ τὰ κρατῆ ἕνας νέος, πὺ ὠνομαζόταν Σαῦλος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δὲν ἐστενοχωρεῖτο γιὰ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου, ἀλλὰ παρακινουσε καὶ ἐφα-

νάτιζε περισσότερο αὐτοὺς πού τὸν λιθοβολοῦσαν, γιατί κατὰ τὸν νόμο τῶν Ἑβραίων ἦταν νέος καὶ δὲν ἐπιτρεπόταν νὰ λάβῃ μέρος σ' αὐτὸν ὅπως πολὺ ἐπιθυμοῦσε.

Ὁ Στέφανος καταματωμένος δεχόταν ὑπομονητικὰ τὰ κτυπήματα, τέλος δέ, μὴ ἀντέχοντας ἄλλο, χωρὶς παράπονο καὶ στεναγμὸ ἐγονάτισε καταπληγόμενος καὶ μὲ μεγάλη φωνὴ εἶπε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ δέξου τὸ Πνεῦμα μου. Καὶ μὴ λογαριάσης, Κύριε, τὴν ἁμαρτία τους αὐτῆ!» Καὶ ἀμέσως ξεψύχησε, συγχωρώντας τοὺς λιθοβολιστὲς του, ὅπως ὁ Χριστὸς συγχώρησε ἐπάνω στοῦ Σταυροῦ τοὺς σταυρωτὲς του.

Τὸ σῶμα του τὸ ἔθαψαν εὐλαβικὰ οἱ Χριστιανοὶ καὶ ἔκλαψαν πολὺ γιὰ τὴ θηριωδία τοῦ Συνεδρίου καὶ τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος Χριστιανός, πού ἐτελείωσε τὴ ζωὴ του μαρτυρικὰ καὶ ἔβασε πρῶτος αὐτὸς τὴ γῆ μὲ ἀγνὸ χριστιανικὸ αἷμα. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὠνόμασε Πρωτομάρτυρα καὶ ἐορτάζει τὴ μνήμη του στὶς 27 Δεκεμβρίου, ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐορτὴ τῶν Χριστουγέννων.

Ἀπολυτίκιον τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου:

Βασίλειον διάδημα ἐστέφθη σὴ κορυφῇ, ἐξ ἄθλων ὧν ὑπόμεινας ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μαρτύρων Πρωτόαθλε· σὺ γὰρ τῶν Ἰουδαίων ἀπέλεγξας μανίαν, εἶδες σοῦ τὸν Σωτῆρα τοῦ Πατρὸς διεξιόθεν. Αὐτὸν οὖν ἐκδυσώπει αἰεὶ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν¹.

Ὁ Φίλιππος.

(Πράξεις Ἀποστ. Κεφ. Η, § 1-40).

Ὑστερα ἀπὸ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου, ἔγινε μέγας καὶ τρομερὸς διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ φεβρώτερος καὶ φανατικώτερος διώκτης τῶν Χριστιανῶν ἦταν ὁ Σαῦλος ἢ Σαούλ, τὸν ὁποῖο εἶδαμε καὶ στοῦ λιθοβολισμοῦ τοῦ Στεφάνου. Ὁ Σαῦλος ἔκανε ὅ,τι μπορούσε γιὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία. Ἐμπαινε μανιασμένος μέσα

1. Μὲ βασιλικὸ στέμμα ἐστεφανώθη ἡ κεφαλὴ σου, γιὰ τὰ μαρτύρια τὰ ὁποῖα ὑπέμεινες γιὰ χάρι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ Πρωτομάρτυς τῶν μαρτύρων, διότι σὺ ἀφοῦ κατηγορήσῃς τὴν μανίαν τῶν Ἰουδαίων εἶδες τὸν Σωτῆρα σου στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς. Αὐτὸν λοιπὸν παρακάλεῖ πάντοτε γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ψυχῶν μας.

στά σπίτια τῶν Χριστιανῶν, ἄρπαξε ἀπάνθρωπα ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ τοὺς ὠδηγοῦσε στὴ φυλακὴ.

Κατατρομαγμένοι πολλοὶ Χριστιανοὶ ἀναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ διασκορπισθοῦν στὰ διάφορα μέρη τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας. Μονάχα οἱ Ἀπόστολοι ἀψηφῶντας κάθε κίνδυνο ἔμειναν ἀφοβοὶ στὴν Ἁγία Πόλη.

Μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς ποὺ κατέφυγαν στὴ Σαμάρεια ἦταν καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος, ὁ ὁποῖος ἄρχισε ἀμέσως μὲ δύναμη καὶ θάρρος νὰ κηρύττει στοὺς Σαμαρεῖτες τὸν Χριστὸ καὶ νὰ κάνη πολλὰ θαύματα. Δαιμονιζομένους ἐθεράπευε παραλυτικούς καὶ χωλοὺς (κοντσούς) ἔκανε καλά.

Οἱ Σαμαρεῖτες γοητευμένοι ἀπὸ τὴν νέα διδασκαλία καὶ ἐνθουσιασμένοι ἀπὸ τὰ πολλὰ θαύματα τοῦ Φιλίππου, ἐπίστευαν στὸ κήρυγμά του καὶ ἐβαπτίζοντο στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Μεταξὺ αὐτῶν ποὺ ἐπίστευσαν ἦταν καὶ κάποιοι Σίμων, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη παρακολουθοῦσε τὴ διδασκαλία τοῦ Φιλίππου καὶ ἐθαύμαζε γιὰ τὰ θαύματα ποὺ ἐγίνοντο. Οἱ Ἀπόστολοι ἔμαθαν ὅλα αὐτὰ καὶ ἔστειλαν στὴ Σαμάρεια τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη γιὰ νὰ εὐλογήσουν καὶ νὰ δώσουν θάρρος στοὺς νέους Χριστιανούς. Οἱ δύο Ἀπόστολοι ἐσυνέχισαν τὸ ἔργο τοῦ Φιλίππου, ἔθετον δὲ τὰ χέρια τους ἐπάνω στοὺς πιστοὺς καὶ ἐλάμβαναν Πνεῦμα Ἅγιον. Ὅταν εἶδε ὁ Σίμων ὅτι μόνον μὲ τὴν ἐπίθεση τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων, ἐπάνω στοὺς πιστοὺς δίδεται σ' αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, προσέφερε χρήματα στοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐζήτησε νὰ τοῦ δώσουν ἐξουσία σὲ ὅποιον βάζει τὰ χέρια του νὰ λαμβάνη Πνεῦμα Ἅγιο. Ὁ Πέτρος τότε τοῦ εἶπε ὅτι ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν ἀποκτᾶται μὲ χρήματα, καὶ ὅτι εἶναι μεγάλη ἁμαρτία αὐτὸ ποὺ ἔκανε, νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Ὁ Σίμων μετενόησε καὶ παρακάλεσε τοὺς Ἀποστόλους νὰ προσευχηθοῦν στὸ Θεὸ γι' αὐτόν, ὥστε νὰ μὴ πάθῃ κανένα κακό, γιὰ τὴν ἁμαρτία του αὐτῆ. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀφοῦ ἐκήρυξαν σὲ διάφορα μέρη τῆς Σαμαρείας ἐγύρισαν εὐχαριστημένοι στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὸ μεταξὺ ὁ Θεὸς παράγγειλε στὸ Φίλιππο μὲ ἄγγελο ἀπὸ τὴ Σαμάρεια νὰ πάῃ στὴν παραλιακὴ πόλη τῆς Ἰουδαίας Γάζα.

Στὸ δρόμο συνάντησε τὸν εὐσεβῆ θησαυροφίλακα τῆς Βασιλισσας τῶν Αἰθιόπων τὸν εὐνοῦχο Κανδάκη. Ἐγύριζε στὴν πατρίδα του ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ὅπου εἶχε πάει νὰ προσκυνήσῃ. Ἐτα-

ξείδευε μὲ ὄδοιπορικὸ ἄμαξι. Μέσα στὸ ἄμαξι ἐδιάβαζε μεγαλοφώ-
ως τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐα.

Τὴ στιγμὴ αὐτὴ εἶπε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ στὸν Φίλιππο: « Πή-
γαινε καὶ προσκολλήσου στὴν ἄμαξα αὐτή ».

Ἄμέσως τότε ὁ Φίλιππος ἔτρεξε ἐπλησίασε τὸ ἄμαξι τοῦ Αἰ-
θίοπος καὶ τὸν ἐρώτησε: « Γινώσκεις ἂ ἀναγινώσκεις; » δηλαδὴ
« Καταλαβαίνεις αὐτὰ ποὺ διαβάβεις; ».

Ὁ Αἰθίοψ ἀπάντησε, ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ τὰ ἐνοήσῃ ἂν εἶχε
ἓνα καλὸν ἐξηγητὴ. Καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ καθήσῃ κοντά του.

Ὁ Φίλιππος τότε, ἀφοῦ ἀνέβη στὸ ἄμαξι, ἐκάθησε παραπλεύ-
ρος του. Καὶ ἀμέσως ἐξήγησε σ' αὐτὸν ὅτι τὸ μέρος ποὺ διαβάζει
ὀμιλεῖ γιὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Αἰθίοψ ἀφοῦ ἄκουσε τοὺς
λόγους τοῦ Φίλιππου, ἐπίστευσε στὸν Χριστό.

Καὶ κοντὰ σὲ μιὰ πηγὴ ἐσταμάτησε τὸ ἄμαξι καὶ παρεκάλεσε
τὸν Φίλιππο νὰ τὸν βαπτίσῃ στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Φίλιππος εὐχαρίστως τὸν ἐβάπτισε καὶ ἀμέσως ἔγινε ἄφαντος.

Ὁ Αἰθίοψ εἶναι ὁ πρῶτος ἐπίσημος ἐθνικὸς ποὺ ἐπίστευε στὸν
Χριστό. Αὐτὸς ἔκαμε γνωστὴ τὴ νέα Θρησκεία στὴν Αἰθιοπία.

Ὁ Φίλιππος ἐγύρισε στὴ Σαμάρεια καὶ ἐξακολούθησε νὰ κη-
ρῦττει σὲ διάφορες πόλεις.

Ἐκήρυσσε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ στὴν Μ. Ἀσία, ὅπου ἔγινε καὶ
Ἐπίσκοπος στὴν πόλιν τῶν Τράλλεων.

Τὴν μνήμη του ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας στίς 14 Νοεμβρίου.

II. ΠΩΣ ΔΙΕΔΟΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

13. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

α) Καταγωγή καὶ σπουδὲς τοῦ Παύλου.

Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων οἱ ὁποῖοι ἐλιθοβόλησαν τὸν Στέφανον,
καθὼς εἶδαμε, ἦταν καὶ ὁ Σαῦλος. Ὁ Σαῦλος ἢ Σαοὺλ εἶχε γεννηθῆ
στὴν Ταρσό τῆς Κιλικίας κατὰ τὸ ἔτος 8 π. Χ. Οἱ γονεῖς του ἦσαν
πλούσιοι καὶ εὐλαβεῖς Ἰουδαῖοι. Εἶχαν ἐξαιρετικὴ θέσιν στὴν Ταρσό,
γιατὶ ἦσαν καὶ Ῥωμαῖοι πολῖτες. Ἦταν πολὺ μορφωμένοι. Ἰὰ
πρῶτά του γράμματα τὰ ἔμαθε στὴν Ταρσό. Ἐδῶ ἐδιδάχθη τὴν
Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ ποίησιν, γιατί τότε ἡ Ταρσὸς ἦταν με-
γάλο κέντρο τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Ἀργότερα γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν σπουδὴν του ἦλθε στὴν Ἱε-

ρουσαλήμ και ἐφοίτησε στή σχολή τοῦ σοφοῦ Ἰουδαίου διδασκάλου Γαμαλιήλ.

Στή σχολή αὐτή ἐσπούδασε και ἔμαθε μὲ κάθε λεπτομέρεια και αὐστηρότητα τὸ Μωσαϊκὸ Νόμο, γι' αὐτὸ ἔγινε ἕνας φανατικὸς Φαρισαῖος και κατόπιν Ραββῖνος¹. Εἶχε μεγάλη πίστη και ὑπεστήριξε μὲ φανατισμὸ τὴ θρησκεία του. Γιὰ τοῦτο κατεδίωκε μὲ μανία τοὺς ὁπαδοὺς τῆς νέας θρησκείας, ἀπειλοῦσε και αὐτοὺς ἀκόμη τοῦ Ἀποστόλου μὲ θάνατο.

Ἐὶς τὴν ἐπιστολή του² λέγει ὅτι: Κατεδίωκε ὑπερβολικά και κατέστρεφε τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ και ὅτι ξεχώριζε ἀπὸ ὅλους τοὺς συνομηλικούς του, ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους, γιὰ τὴ μεγάλη ἀφοσίωσή του στήν πατρικὴ του θρησκεία και τὴν καταδίωξη ποὺ ἔκανε στοὺς Χριστιανούς.

Σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς του, σὰ ραββῖνος ἔμαθε και τὴν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ γιὰ νὰ ζῆ.

β) Ὁ Παῦλος θερμότατος κήρυκας τῆς νέας θρησκείας.

(Πραξ. Ἀποστολ. Κεφ. Θ. § 1 - 18).

Ἐὶς τὸ φανατισμὸς και ἡ μανία τοῦ Σαούλου κατὰ τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἀκράτητος. Ὅταν ἔμαθε ὅτι στή Δαμασκὸ τῆς Συρίας τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἔχει προοδεύσει και ὅτι πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἀσπάζονται τὸ Χριστιανισμὸ ἐξαγριώθηκε.

Παρουσιάσθη στὸν Ἀρχιερέα τῆς Ἱερουσαλήμ και ἔλαβε τὴν ἄδεια και συστατικά γράμματα, πρὸς ὅλες τὶς Συναγωγὰς τῆς Δαμασκοῦ, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ συλλάβῃ ὅλους τοὺς Ἰουδαίους, ἄνδρες και γυναῖκες, ποὺ ἔγιναν Χριστιανοὶ και νὰ τοὺς φέρῃ δεμένους στήν Ἱερουσαλήμ.

Συνοδευόμενος ἀπὸ πολλοὺς ὁπαδοὺς του ξεκίνησε γιὰ τὴ Δαμασκὸ. Πλησίαζε νὰ μπῆ στήν πόλη. Κι' ἔξαφνα ἄστραψε ὀλόγυρά του, ἕνα πολὺ ζωηρὸ φῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἦταν τόσο ζωηρὸ, ποὺ ἡ λάμψη του τὸν ἐθάμπωσε, ἔχασε τὸ φῶς του και ἔπεσε κατὰ γῆς πρηγῆς. Ἐκεῖ κάτω καθὼς ἦταν ἀκουσε μιὰ φωνὴ ποὺ τοῦ ἔλεγε: «Σαούλ, Σαούλ, γιατί μὲ καταδιώκεις;» Μὲ φόβο και τρόμο ὁ Σαούλ ἐρώτησε: «Ποῖος εἶσαι Κύριε; Και ἀμέσως ἔλαβε τὴν ἀνέλπιστη ἀπάντηση «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς ποὺ σὺ καταδιώκεις. Εἶναι σκληρὸ γιὰ

1. Διδάσκαλος τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου

2. Κεφαλ. Α § 13 - 15.

σένα νά λακτίξης ἐπάνω σέ κέντρα (καρφιά)». Ὁ Σαοὺλ θαμπωμένος ἀκόμη καὶ τρέμοντας ὀλόκληρος τολμᾷ νά ψιθυρίσῃ «Κύριε τί θέλεις νά κάμω ;» «Σήκω», τοῦ λέγει, «καὶ πήγαινε στὴ Δαμασκὸ καὶ ἐκεῖ θὰ μάθῃς τί πρέπει νά κάμῃς».

Ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ὁ Σαοὺλ γίνεται ἄλλος ἄνθρωπος· οἱ σύνοδοί του τὰ εἶχαν χάσει καὶ αὐτοί, γιὰ τὴ φωνὴ τοῦ Κυρίου, μὰ κανένα δὲν ἔβλεπαν. Ἐτρεξαν καὶ ἐβοήθησαν τὸν Παῦλον νά σηκωθῇ. Ἐσηκώθη καὶ ἐνῶ εἶχε τὰ μάτια του ἀνοιχτὰ δὲν ἔβλεπε καθόλου. Οἱ ὄπαδοί του κρατώντας τὸν ἀπὸ τὰ χέρια τὸν ἔφεραν στὴ Δαμασκὸ. Τὸν ὠδήγησαν στὸ σπίτι τοῦ γνωστοῦ του καὶ Χριστιανοῦ Ἰούδα, ὅπου τρεῖς ὀλόκληρες ἡμέρες οὔτε ἔβλεπε οὔτε ἔτρωγε οὔτε ἔπινε τίποτε.

Τὴν τρίτην ἡμέρα κατὰ διαταγὴν τοῦ Χριστοῦ τὸν ἐπισκέπτεται στὸ σπίτι πού ἔμενε ἓνας ἀπὸ τοὺς πιστότερους Χριστιανούς τῆς Δαμασκοῦ, ὀνομαζόμενος Ἄνανιās. Καὶ ἀφοῦ ἔβαλε τὰ χέρια του ἐπάνω στὸν Σαοὺλ τοῦ εἶπε «Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Ἰησοῦς πὸν σοῦ φανερώθη στὸ δρόμο μ' ἔστειλε γιὰ νά λάβῃς πάλι τὸ φῶς σου καὶ Πνεῦμα «Ἅγιο».

Ἀμέσως τότε ἔπεσαν ἀπὸ τὰ μάτια του κάτι πράγματα ὡσὰν λέπια καὶ ἄρχισε πάλι νά βλέπῃ. Σηκώνεται βαπτίζεται ἀπὸ τὸν Ἄνανιā στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὀνομάζεται Παῦλος¹, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Ἄνανιāν ἐδιδάχθη καὶ τὸ Εὐαγγέλιο.

Μὲ τὸν θαυμάσιον αὐτὸν τρόπο ὁ Παῦλος ἀπὸ σκληρὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν γίνεται ἀπὸ τότε (34 μ. Χ) ὁ θερμότερος ὄπαδὸς τῆς νέας θρησκείας καὶ ὁ μεγαλύτερος κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου. Γίνεται ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν.

γ) Ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Δαμασκὸ.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. Ε'. § 19-26, καὶ πρὸς Γαλλάτας Κεφ. Α').

Ἐπειτα ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁ Παῦλος, τελείως ἄλλος ἄνθρωπος, γεμᾶτος ἐνθουσιασμῷ γιὰ τὴ νέα θρησκεία καὶ πλημμυρισμένος ἀπὸ ἀπέραντη ἀγάπη γιὰ ὅλους τοὺς ἀδελφούς, παρουσιάσθη στὴ συναγωγὴ καὶ ἀντὶ νά δώσῃ τὰ γράμματα στοὺς ἀρχισυναγῶγους καὶ νά ζητήσῃ τὴ βοήθειά τους γιὰ νά συλλάβῃ τοὺς Χριστιανούς, ἐδίδασκε ὅτι «ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

Κατάπληξῃ ἔκαμε στοὺς Ἰουδαίους τῆς Δαμασκοῦ ἡ διαγωγὴ

1. Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΓ', 9.

τοῦ Παύλου. Ὅλοι τὸν ἐπερίμεναν νὰ ἔλθῃ νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν.

Ἀποροῦν καὶ σαστίζαν γιὰ ὅσα ἀκοῦν καὶ βλέπουν καὶ ἐρωτοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον: «Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ Σαῦλος ποὺ ἐξωλόθρευε στὴν Ἱερουσαλὴμ τοὺς Χριστιανούς; Ἐδῶ δὲν ἦλθε μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ ὀδηγήσῃ στοὺς Ἀρχιερεῖς ὅλους ὅσους ἐπίστευσαν στὸ Χριστό;» Τὰ χάνουν καὶ ἀγανακτοῦν ἐναντίον του.

Μὰ ἡ δύναμη τοῦ Παύλου μεγαλώνει ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους τῆς Δαμασκοῦ πιστεύουν καὶ βαπτίζονται στὸ Χριστό.

Οἱ Ἀρχισυνάγωγοι βλέποντες τὰ ἀποτελέσματα τῆς διδασκαλίας τοῦ Παύλου, συνεννοήθηκαν μεταξύ τους καὶ ἀποφασίζουν νὰ τὸν σκοτώσουν. Παραφυλάει μάλιστα τὶς πύλες τῆς πόλεως ἡμέρα καὶ νύκτα γιὰ νὰ τὸν συλλάβουν. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Δαμασκοῦ ἔμαθαν τὰ σχέδια τῶν ἀνθρώπων τῆς συναγωγῆς καὶ γιὰ νὰ τὸν γλυτώσουν τὸν κατέβασαν μιὰ σκοτεινὴν νύκτα ἀπὸ τὸ φρουριό τῆς πόλεως μέσα σ' ἓνα καλάθι (ζεμπίλι) καὶ ἀμέσως φεύγει καὶ ἔρχεται στὴν Ἀραβία, ἀπ' ὅπου ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον καιρὸ ἐπανῆλθε στὴ Δαμασκὸ. Ἀπὸ τὴ Δαμασκὸ δὲ καὶ ἀφοῦ συνεπληρώθηκαν τρία χρόνια, ἀπὸ τότε, ποὺ ἔγινε Χριστιανός, ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ συναντήσῃ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους.

δ) Ὁ Παῦλος στὴν Ἱερουσαλὴμ.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. 9, § 26-30).

Ὁ Παῦλος ἔφθασε στὴν Ἱερουσαλὴμ, τὴν ψυχὴ του τὴν κατέχει συγκίνηση καὶ θλίψη, γιὰ τὴ θυμῆθηκε τὴν πρώτη διαγωγὴ του, ποὺ εἶχε δεῖξει στοὺς ἀδελφούς. Γεμᾶτος ὅμως τώρα ἀπὸ ἀγάπη καὶ καλωσύνη, ἀνυπομονεῖ, θέλει νὰ ἐνωθῆ μὲ τοὺς Χριστιανούς καὶ πρὸ πάντων μὲ τοὺς Ἀποστόλους. Νὰ τοὺς πῆ τί ἔγινε καὶ μαζί τους νὰ ἀρχίσῃ τὸ Κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἐδῶ ὅμως βρῆκε πολλὰς δυσκολίες. Πῶς νὰ τὸν πιστεύουν οἱ Χριστιανοί; Πῶς νὰ τὸν δεχθοῦν οἱ Ἀπόστολοι, ποὺ ἀκόμη ἐφαίνοντο οἱ ματωμένοι λίθοι μὲ τοὺς ὁποίους ἐφονεύθη ὁ Στέφανος

Ἐνας ὅμως καλὸς Χριστιανὸς καὶ παλαιὸς φίλος τοῦ Παύλου, ὁ Βαρνάβας, ἐσύστησε αὐτὸν στοὺς Ἀποστόλους Πέτρο καὶ Ἰάκωβο τὸν ἀδελφὸ τοῦ Κυρίου καὶ στοὺς ἄλλους Χριστιανούς στοὺς ὁποίους ἐδιηγήθηκε ὁ Παῦλος ὅλα ὅσα ἔγιναν ὅταν ἐπῆγαινε στὴ Δαμασκὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε τὸ κήρυμά του στὴ Δαμασκὸ καὶ

τότε ὄχι μόνο τὸν ἐπίστευσαν, ἀλλὰ καὶ μὲ χαρὰν τὸν ἐδέχτηκαν καὶ ἀνεγνώρισαν τὴν ἀξία τοῦ Παύλου.

Ἀπὸ τότε ὁ Παῦλος θεωρεῖται καὶ αὐτὸς Ἀπόστολος καὶ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους ἀρχίζει νὰ κηρύττῃ στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου ὁ κόσμος ἔτρεχε νὰ ἀκούσῃ τὸ θερμὸ καὶ ὠραῖο κήρυγμά του.

Ἀλλὰ ἡ ζωὴ τοῦ Παύλου κινδυνεύει καὶ πάλι γιατί οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ μάλιστα οἱ Ἑλληνισταὶ τὸν θεωροῦν προδότη τῆς θρησκείας του καὶ ζητοῦν εὐκαιρία γιὰ νὰ τὸν φονεύσουν. Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως τῆς πόλεως πὺ ἐμαθῶν τὰ σχέδια καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν Ἰουδαίων, γιὰ νὰ τὸν σώσουν τὸν ἔστειλαν μὲ ἀσφάλεια στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔρχεται στὴν πατρίδα του τὴν Ταρσό.

Στὴν Ταρσό πὺ ἦταν κατὰστρωσε τὸ πρόγραμμα τῆς Ἀποστολικῆς του περιουδείας. Καὶ σύμφωνα μ' αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ περιουδεύσῃ τὴν Ἀσία καὶ τὴν Εὐρώπη.

Ὅλο τὸ ἔργο τοῦ Παύλου μπορούμε νὰ τὸ χωρίσωμε σὲ τέσσαρες περιόδους, κατὰ τὶς ὁποῖες ἔκαμε τὶς τέσσαρες Ἀποστολικές του πορεῖες.

14. Α'. Πρῶτη Ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου.

(Πραξ. Ἀποστολ. Κεφ. ΙΓ' 2-14 καὶ ΙΓ' 50-52, Κεφ ΙΔ, 1-28).

Ἀπὸ τὴν Ταρσό (κατὰ τὸ ἔτος 45 μ. Χ.) ὁ Παῦλος μαζί μὲ τὸν Βαρνάβα ἀρχίζει τὴν Πρῶτη του πορεία καὶ ἔρχονται στὴν πρωτεύουσα τῆς Συρίας τὴν Ἀντιόχεια. Ἐκεῖ ἔμειναν ἕνα χρόνο. Ἐδίδαξαν τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἔκαμαν πολλοὺς ὁπαδοὺς. Στὴν πόλη αὐτὴ γιὰ πρῶτη φορά, ὅσοι ἐπίστευσαν στὸ Χριστὸ ὠνομάσθησαν Χριστιανοί (Πραξ. 11,26).

Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια, τὴν ὁποία ἐπισκέφθη καὶ ἄλλες φορές, (γιατὶ τὴν εἶχε κέντρο γιὰ ὅλες τὶς ἐνέργειές του), ἐπῆγε καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Συρίας καὶ ἴδρυνε Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὸ Βαρνάβα καὶ τὸν (νεαρὸ τότε κατόπιν Εὐαγγελιστὴ) Μάρκο ἐπέρασε στὴν Κύπρο. Ἐδίδαξαν σ' ὅλη τὴ νῆσο καὶ ἔκαμαν πολλὰ θαύματα. Πάρα πολλοὶ κάτοικοι τῆς Κύπρου ἐπίστευσαν. Στὴν πρωτεύουσα τῆς Κύπρου Πάφον καὶ αὐτὸς ὁ Ρωμαῖος διοικητὴς τῆς νήσου, ὁ Σέργιος Παῦλος ἔγινε Χριστιανός.

Ἀπὸ τὴν Κύπρο ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας γιατί ὁ Μάρκος

εἶχε ἀποχωρήσει καὶ ἐπιστρέψει στήν Ἱερουσαλήμ, ἐπέρασαν στίς ἀντικρυνές χώρες τῆς Μ. Ἀσίας. Ἰδρυσαν ἐκκλησίες στήν Παμφυλία, στήν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας, στή Λυκαονία (Ἰκόνιο καὶ Λύστρα ἢ Λίτνα).

Στή Λύστρα (Λατικ σήμερα) μάλιστα ἐθεράπευσαν ἓνα χωλὸ (κουτσὸ) ἐκ γενετῆς.

Οἱ εἰδωολάτρεις ἐθαύμασαν γιὰ τὸ γεγονός, τοὺς ἐθεώρησαν ὡς θεοὺς μεταμορφωμένους σὲ ἀνθρώπους καὶ ἔτρεξαν τὰ τοὺς προσφέρονν θυσίεις. Ἐσταμάτησαν δὲ ὅταν ὁ Παῦλος τοὺς εἶπε: «Τί εἶναι αὐτὰ ποὺ κάνετε; Ἀνθρώποι εἵμαστε καὶ ἐμεῖς ὅπως καὶ σεῖς. Καὶ σὰς κηρόττομε τὸν μόνο ἀληθινὸ Θεό, τὸν δημιουργὸ τοῦ κόσμου».

Τῇ στιγμῇ ὅμως ἐκείνη ἔφθασαν μερικοὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια καὶ τὸ Ἰκόνιο, ὅπου εἶχε πάει προηγουμένως ὁ Παῦλος. Παρέσυραν τοὺς κατοίκους τῆς Λύστρας τόσο πολὺ κατὰ τῶν Ἀποστόλων, ὥστε τοὺς ἐλιθοβόλησαν μέχρι θανάτου. Κατόπιν ἔσυραν τὸν Παῦλον ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, γιὰ τὸν ἐνόμισαν νεκρό. Οἱ Χριστιανοὶ συναθροίσθησαν γύρω ἀπὸ τὸ ἀναίσθητο σῶμα του καὶ ἐθρηνοῦσαν, ὁ Παῦλος ὅμως σιγὰ σιγὰ συνῆλθε, ἐσηκώθη καὶ γύρισε μαζί τους στήν πόλη.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα ἀφοῦ συνάθροισαν τοὺς Χριστιανούς τοὺς συνέστησαν νὰ μὴ χάνουν τὸ θάρρος καὶ τὴν πίστη τους καὶ ἔφυγαν. Πέρασαν ἀπὸ διάφορες ἄλλες πόλεις, Ἰδρυσαν ἐκκλησίες καὶ ἐχειροτόνησαν πρεσβυτέρους, τοὺς ὁποίους ἀφήκαν ὡς ἀντιπροσώπους τους, γιὰ νὰ τὶς διευθύνουν.

Τὸ 48 μ. Χ. ἐπέστρεψαν πάλι στήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας ἀπ' ὅπου ξεκίνησαν. Ἐτοὶ ἐτελείωσε ἡ Πρώτη Ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου, ἡ ὁποία ἐκράτησε περισσότερο ἀπὸ δύο χρόνια, μὲ θανμάσια ἀποτελέσματα. Χιλιάδες ἀνθρώποι εἶχαν πιστεύσει στὸν Ἐσταυρωμένο καὶ εἶχαν βαπτισθῆ στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἀπὸ ἐδῶ ἀναγκάσθησαν νὰ ἀνεβοῦν στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ νὰ λάβουν μέρος στή συνερχομένη Ἀποστολικὴ σύνοδο. Σ' αὐτὴ ἀποφασίσθηκε ὅτι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος δὲν εἶναι πλέον ἀναγκαῖος «εἶναι ἀρκετὴ ἡ πίστη στὸ Χριστό», γιὰ νὰ σωθῆ ὁ ἄνθρωπος¹.

1. Πρώτη Ἀποστολικὴ Πορεία Παύλου: Ταρσός—Ἀντιόχεια—Κύπρος—Πισιδία—Λυκαονία—Ἐπιστροφή στήν Ἀντιόχεια.

15. Δευτέρα Ἀποστολική πορεία τοῦ Παύλου στήν Εὐρώπη (49 - 52 μ. Χ.)

α) Ὁ Παῦλος στή Μακεδονία.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΕ 36 - 41 καί ΙΣΤ, 1 - 12).

Μετά τήν ἀποστολική σύνοδο ὁ Παῦλος καί ὁ Βαρνάβας ἐγύρισαν πάλι στήν Ἀντιόχεια ὅπου ἔμειναν γιά λίγο καιρό.

Ἀπό ἐδῶ μέ συνοδοῦ τὸ Σίλα¹ ἄρχισε τὴ δευτέρα Ἀποστολική του πορεία. Ἐπέρασε τὴ Μ. Ἀσία, ἐπεσκέφθη ὅλες τὶς ἐκκλησίες πού εἶχε ἰδρῦσει στήν Πρώτη του πορεία, ἴδρυσε καί νέες σ' ὅσες πόλεις δὲν εἶχε ἰδρῦσει. Στὴ Λύστρα τῆς Λυκαονίας ἐπῆρε καί δεύτερο βοηθό, τὸν Τιμόθεο. Ἐπέρασε ἀπὸ τὴ Φρυγία καί Γαλατία, ἀφοῦ ἴδρυσε καί ἐδῶ πολλὰς ἐκκλησίες ἔφθασε στήν Τρωάδα. Ἐκεῖ εἶδε στὸν ὕπνο του ὅτι ἓνας ἄνθρωπος Μακεδὼν ἐστάθη κοντά του καί τοῦ εἶπε: «Πέρασε στὴ Μακεδονία καί βοήθησέ μας». Ὁ Παῦλος ἐξήγησε τὸ ὄραμα τοῦτο ὡς θεϊκὴ διαταγή. Ἐπῆρε μαζί του ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σίλα καί τὸν Τιμόθεο καί τὸν Εὐαγγελιστὴ Λουκᾶ ἐπέρασε στὴ Σαμοθράκη. Ἀπὸ ἐκεῖ στὴ Μακεδονία καί ἐσταμάτησε στήν πόλη «Φίλιπποι» κοντὰ στὴ σημερινὴ Καβάλα.

β) Ὁ Παῦλος ἰδρύει τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Φιλίππων.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΣΤ, 13 - 40).

Ἡ πόλη τῶν Φιλίππων ἦταν μὰ ἀπὸ τὶς περιφημότερες καί πλουσιώτερες πόλεις τῆς Μακεδονίας. Ἐδῶ παρέμειναν μερικὲς ἡμέρες. Ἐξω τῆς πόλεως κοντὰ σ' ἓνα ποτάμι συνήθιζαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ συναθροίζονται κάθε Σάββατο καί στήν ἡσυχία τῆς ἐξοχῆς νὰ προσεύχονται. Ἐκεῖ ἦλθε ὁ Παῦλος μέ τοὺς συνεργούς του τὸ Πρῶτο Σάββατο, ἀφοῦ ἐκάθισαν γιά νὰ ξεκουρασθοῦν τοὺς ἐπλησίασαν ἀπὸ περιέργεια μερικὲς γυναῖκες. Ὁ Παῦλος ἄρχισε νὰ κηρύττει σ' αὐτὰς τὴ νέα θρησκεία καί νὰ τὶς συμβουλεύει. Μιὰ ἀπ' αὐτὰς πού τὴν ἔλεξαν Λυδία καί ἡ ὁποία ἦτο πορφυροπῶλις, ἐπωλοῦσε δηλαδὴ χρώματα, ἐπίστευσε καί ἐβαπτίσθη μέ ὅλη τὴν οἰκογένειά της καί τοὺς ἐπῆρε νὰ μένουν στὸ σπίτι της.

1. Ὁ Βαρνάβας παρέλαβε τὸ νεαρό Μάρκο καί ἦλθε στὴ Κύπρο, ὅπου ὁ Βαρνάβας ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του.

Ἡ Λυδία εἶναι ἡ πρώτη Εὐρωπαϊά γυναικα πού ἔγινε Χριστιανή. Τὸ παράδειγμά της τὸ ἀκολούθησαν πολλοὶ ἄλλοι καὶ σὲ λίγες ἡμέρες ἰδρύεται στὴν Εὐρώπη ἡ Πρώτη Χριστιανικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία.

Οἱ ἐπιτυχίες αὐτὲς τοῦ Παύλου ἔφεραν τὸ μῖσος τῶν ἐδῶ Ἰουδαίων ἐναντίον αὐτοῦ καὶ τῶν βοηθῶν του, τὸ ὁποῖον ἐξέσπασε μὲ κίνδυνο πάλι τῆς ζωῆς του, ὅταν ἔκαμε τὸ ἐξῆς θαῦμα :

Κάποια ἡμέρα ἐνῶ ἐπύγαιναν νὰ προσευχηθοῦν στὸ συνηθισμένο τόπο συνάντησαν μία κόρη, τὴν ὁποία εἶχε κυριεύσει ὁ Σατανᾶς (δαιμονόπληκτο), πού εἶχε τὴ δύναμη νὰ μαντεύη. Καὶ μὲ τὶς μαντεῖες της ἐκέρδιζε πολλὰ χρήματα. Ὅλα ὅμως τὰ κέρδη της τὰ ἔπαρναν κάποιοι Ρωμαῖοι, πού τὴν ἐπροστάτευαν γι' αὐτὸν τὸν σκοπόν.

Τὴν κόρην αὐτὴν ὕστερα ἀπὸ πολλὰς ἐνοχλήσεις της, ἔλυψήθη ὁ Παῦλος καὶ τὴν ἐθεράπευσε. Οἱ Κύριοί της εἶδαν τότε ὅτι ἔχασαν τὰ κέρδη τους ἀπ' αὐτή. Συνέλαβαν ἀμέσως τὸν Παῦλο καὶ τὸ Σίλα, τοὺς ἔφεραν στοὺς Ρωμαῖους ἄρχοντες. Καὶ τοὺς κατηγοροῦσαν ὅτι σκανδαλίζουν μὲ τὴν διδασκαλία τους τὸ λαό. Οἱ ἄρχοντες διέταξαν νὰ τοὺς ραβδίσουν σκληρὰ καὶ ἔπειτα τοὺς ἐφυλάκισαν.

Ὅλην τὴν νύκτα μέσα στὴ φυλακὴ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας προσευχόμενοι ὑμνοῦσαν τὸν Θεόν. Δὲν εἶχαν ἀκόμη τελειώσει τὴν προσευχή τους καὶ γίνεται ἔξαφνα ἕνας τρομερὸς σεισμός. Τὸ κτίριο τῆς φυλακῆς ἐσεισθή ἀπὸ τὰ θεμέλια. Οἱ ἀλυσίδες τῶν φυλακισμένων ἐλύθησαν. Ὅλες οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς ἦσαν ἀνοικτὲς στοὺς καταδίκους.

Ὁ δεσμοφύλακας ἐνόμισε ὅτι οἱ φυλακισμένοι εἶχαν φύγει. Συλλογίζεται τὴν τρομερὴ εὐθύνη του, εἶχε τελείως ἀπελπισθῆ. Ἦταν σὰν τρελλὸς ἀπὸ τὴν ταραχὴ καὶ τὸν φόβο του. Ἐφοβοῦταν τὴν αὐστηρὴ τιμωρία του. Ἀποφασίζει νὰ αὐτοκτονήσῃ. Καὶ τὴ στιγμὴ πού ἔσυρε τὸ ξίφος του, ὁ Παῦλος τοῦ φωνάζει δυνατὰ : «Μὴ κάμῃς κανένα κακὸ στὸν ἑαυτό σου, γιὰτὶ ὅλοι εἴμαστε ἐδῶ. Κανεῖς δὲν ἔφυγε».

Πράγματι ὅλοι οἱ φυλακισμένοι ἦσαν στὶς θέσεις τους. Ὁ δεσμοφύλακας κατάλαβε τότε τὴ θεϊκὴ δύναμη τῶν δύο ἐκείνων ἀνθρώπων. Πέφτει στὰ πόδια τους καὶ ἐρωτᾷ. «Κύριοι τί πρέπει νὰ κάμω γιὰ νὰ σωθῶ ;»

Ἀκούει τότε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Παύλου τοὺς μεγάλους λόγους τῆς σωτηρίας του : «Νὰ πιστεύσῃς εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ θὰ

σωθῆς καὶ σὺ καὶ ἡ οἰκογένειά σου». Καὶ πράγματι ἐπίστευσε καὶ ἔβαπτίσθη μαζί μὲ τὴν οἰκογένειά του.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν διέταξαν οἱ ἄρχοντες νὰ τοὺς ἀφήσουν ἐλευθέρους, γιὰτὶ ἐδήλωσαν ὅτι ἦσαν Ρωμαῖοι Πολῖται. Δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς κρατήσουν φυλακισμένους, ἀφοῦ δὲν παρέβησαν τοὺς Ρωμαϊκοὺς Νόμους.

γ) Ὁ Παῦλος στὴ Θεσσαλονίκη.

(Πραξ. Ἀποστ. ΙΖ, 1 - 10).

Ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ὁ Παῦλος μὲ τοὺς ἄλλους ἦλθε στὴν Ἀμφίπολη καὶ ἀπ' ἐκεῖ στὴ Χαλκιδική, ὅπου ἴδρυσε Ἐκκλησία στὴν Ἀπολλωνία (σημερινὸ Πολύγυρο). Καὶ ἐφθασε στὴ Θεσσαλονίκη, ὅπου ἦταν ἡ συναγωγή τῶν Ἑβραίων. Τρία Σάββατα συνεχῶς ἐδίδασκε καὶ ἐξηγοῦσε τὴν Ἁγία Γραφή καὶ ἐφανέρωνε στοὺς ἑβραίους ὅτι οἱ Προφῆτες εἶχαν γράψει ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπρόκειτο νὰ σταυρωθῆ καὶ ἔπειτα νὰ ἀναστηθῆ. Καὶ ἐβεβαίωνε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τὸ κήρυγμά του τὸ παρεδέχθησαν πολλοὶ Ἕλληνες καὶ μερικοὶ Ἰουδαῖοι οἱ ὅποιοι ἴδρυσαν τὴν Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ὅπως καὶ στὰ ἄλλα μέρη, δὲν τοὺς ἄφησαν οἱ ἐχθροὶ τῆς νέας πίστεως, οἱ Ἰουδαῖοι, νὰ μείνουν πολὺ. Ἐξαγρίωσαν τὸν ὄχλο ἐναντίον τους καὶ ὤρμησαν νὰ τοὺς συλλάβουν στὸ σπίτι πού ἔμεναν. Ἐπειδὴ δὲν τοὺς ἤθραν ἔπιασαν τοὺς ἀνθρώπους τῆς κατοικίας. Τοὺς ὠδήγησαν στοὺς ἄρχοντες μὲ τὴν κατηγορία ὅτι καὶ αὐτοὶ εἶναι μαζί μὲ ἐκείνους πού διδάσκουν ἐναντίον τῶν Νόμων τοῦ Καίσαρος καὶ κάνουν τὸν Ἰησοῦ Βασιλέα. Οἱ ἄρχοντες ὅμως δὲν εὐρέθηκαν σοβαρὴ τὴν κατηγορία καὶ τοὺς ἄφησαν ἐλευθέρους.

Ἐξ αἰτίας αὐτῶν πού ἔγιναν ἀναγκάσθησαν νὰ φύγουν, ἀφοῦ εἶχαν μείνει τρεῖς ἑβδομάδες.

δ) Ὁ Παῦλος στὴ Βέροια.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΖ, 16 - 15)

Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονικὴ ἐφυγαν νύκτα καὶ ἦλθαν στὴν Ἑλληνικωτάτην Βέροια. Ἐδῶ οἱ κάτοικοι εἶναι εὐγενέστεροι, ἀκοῦν μὲ εὐχαρίστηση τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ μὲ τὴ βοήθειά του μελετοῦν καὶ ἐξηγοῦν τὶς Γραφές. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς (Ἰου-

δαίοι και Ἕλληνες), ἐπίστευσαν και ἐβαπτίσθησαν. Καί σχηματίζεται μιὰ ἀρκετὰ μεγάλη Ἐκκλησία.

Ἄλλὰ και ἀπὸ τὴν πόλιν αὐτὴ ἀναγκάζεται νὰ φύγη πολὺ γρήγορα, γιατί ἤλθαν ἐχθροὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη και προσπαθοῦσαν νὰ πείσουν τὸν ὄχλον νὰ τοὺς συλλάβουν. Ἀφοῦ ἔδωσε τὶς τελευταῖες συμβουλὲς και ὁδηγίες στοὺς νέους ὁπαδοὺς, ἔφυγε. Ἄφησε δὲ τὸν Σίλα και τὸν Τιμόθεο νὰ στερεώσουν τὴν Ἐκκλησία τῆς Βερροίας με τὴν παραγγελία νὰ ἐρθουν ἀργότερα νὰ τὸν συναντήσουν.

ε) Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα, 50 μ.Χ.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΖ, 16-21)

Ἀπὸ τὴ Βέρροια κατεβαίνει στὴν Ἑλλάδα και ἐρχεται στὴν Ἀθήνα. Ἡ Ἀθήνα διατηροῦσε ἀκόμη τὴν παλιὰ δόξα της. Ἐδίδασκαν δὲ σ' αὐτὴν διάφοροι σοφοὶ και διδάσκαλοι. Ἐδῶ ἔμεινε ἀρκετὲς ἡμέρες και ἐπεσκέφθη ὅλα τὰ ἀξιολογώμενα μέρη. Ἡ λύπη ὅμως τοῦ Παύλου ἦταν μεγάλη, γιατί ἔβλεπε ὅτι μιὰ τέτοια πόλις ἦταν γεμάτη ἀπὸ εἰδωλα. Τί κοῖμα, ἔλεγε, τόση εὐλάβεια νὰ δείχνεται σὲ πολλοὺς ψευτικὸς Θεοὺς και ὄχι στὸ ἓνα και ἀληθινὸ Θεό.

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση τοῦ ἔκαμε ἀπ' ὅλους τοὺς βωμοὺς ἓνας πού ἦταν ἀφιερωμένος στὸν ἀγνωστὸ Θεὸ «τῷ ἀγνώστῳ Θεῷ».

Ὅπως και στ' ἄλλα μέρη, ἔτσι και ἐδῶ ἐπήγαινε στὴν Ἰουδαϊκὴ συναγωγή και ἐκήρυττε. Ἐπήγαινε και στὴν ἀγορὰ τῶν Ἀθηναίων και συζητοῦσε με τοὺς φιλοσόφους.

Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού οἱ Ἀθηναῖοι γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν εὐκαιροῦσαν παρὰ μόνο γιὰ νὰ λέγουν και νὰ ἀκούουν κάτι νεώτερο. Ἀπὸ περιέργεια λοιπὸν παρακάλεσαν τὸν Παῦλο αὐτὰ πού λέγει γιὰ τὸ Χριστὸ νὰ τὰ κηρύξη μπροστὰ στὸ Ἀνώτατο δικαστήριον, τὸν Ἄρειον Πάγον. Ὁ Παῦλος ἐδέχθη με προθυμία.

στ) Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου στὸν Ἄρειον Πάγον.

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. ΙΖ 22-34).

Ὁ Παῦλος ἀνέβη στὸν βράχο τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὅλοι οἱ Ἀρεοπαγῖτες και οἱ σοφοὶ τῆς ἐποχῆς και μεγάλο πλῆθος κόσμου ἦταν συγκεντρωμένοι ἐκεῖ. Στάθηκε στὸ μέσο και εἶπε:

«Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρατηρῶ ὅτι εἴσθε εὐσεβέστεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους λαοὺς, γιατί ἔχετε πάρα πολλοὺς ναοὺς και βω-

μούς. Ἐνάμεσα ὁμοῦς στοὺς τόσους βωμοὺς σας εἶδα καὶ ἓνα μὲ τὴν ἐπιγραφή Στὸν ἄγνωστο Θεὸ «τῷ Ἄγνωστῷ Θεῷ». Αὐτὸν λοιπὸν τὸν Θεό, ποῦ λατρεύετε χωρὶς νὰ γνωρίζετε, ἐγὼ σᾶς κηρύττω. Αὐτὸς εἶναι ὁ Θεὸς ποὺ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ ὅλα τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κυρίαρχος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ δὲν κατοικεῖ σὲ χειροποιήτους ναοὺς καὶ ἀγάλματα. Αὐτὸς δίνει ὅλα τὰ ἀγαθὰ στὸν κόσμον καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίς διαφορὲς προσφορὰς καὶ θυσίας σας, καὶ ἀπὸ ὀρισμένο τόπο γιὰ νὰ λατρεύεται. Εἶναι πάντοτε πλησίον μας. Μὲ τὴ δύναμη Ἐκείνου εἴμαστε στὴ ζωὴ καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχομε. Δὲν πρέπει νὰ νομί-

Ἁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας.

ζετε ὅτι ὁ Θεὸς μοιάζει μὲ χρυσὸ ἢ μὲ ἄργυρο ἢ μὲ ὠραία ἀγάλματα. Ὁ Θεὸς παραβλέπει τὰ χρόνια ποὺ δὲν τὸν ἐλάτρευε ὁ κόσμος ἀπὸ ἄγνοια. Τώρα παραγγέλλει σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν γιὰ νὰ σωθοῦν. Γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου ἔστειλε τὸν μονογενῆ υἱὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴ γῆ καὶ ἔσταυρώθη καὶ ἔπειτα ἀνεστήθη ἐκ νεκρῶν. Ὄρισε δὲ καὶ μιὰ ἡμέρα ποὺ θὰ ἔλθῃ πάλι στὸν κόσμον γιὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς, οἱ ὅποιοι θὰ ἀναστηθοῦν».

Ὅταν ἐτελείωσε ἄλλοι δὲν τὸν κατάλαβαν καὶ τὸν ἐχλεύαζαν, ἄλλοι ἠθέλαν νὰ τὸν ἀκούσουν πάλι. Ὅταν μάλιστα εἶπε ὅτι οἱ νε-

κροί θὰ ἀναστηθοῦν, τοῦτο τοὺς ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση, γιατί για πρώτη φορά ἄκουγαν αὐτὴ τὴ διδασκαλία.

ζ) Ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

Μερικοὶ ὅμως ἐλύσθησαν ἀπὸ τὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου καὶ ἐπίστευσαν στὴ νέα θρησκεία. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἓνας δικαστὴς τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ Διονύσιος, καὶ μία λογία γυναῖκα, ἡ Δάμαρις.

Ὁ Διονύσιος ἦταν πολὺ ἐγγράμματος, πλούσιος καὶ ὀνομαστός. Τοῦτον ὁ Παῦλος ἐχειροτόνησε καὶ ἐπίσκοπο Ἀθηνῶν. Ἐγραψε πολλὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Ἀπέθανε ἀπὸ μαρτυρικὸ θάνατο (ἐκὰθ ζωντανός) στὴν ἐποχὴ τοῦ Δομιτιανοῦ τὸ 95 μ.Χ.

Ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴ μνήμη του στίς 3 Ὀκτωβρίου, ἡ δὲ πόλη τῶν Ἀθηνῶν τὸν τιμᾷ καὶ τὸν σέβεται ὡς Πολιοῦχο (προστάτη) τῆς Ἄγιο.

η) Ὁ Παῦλος στὴν Κόρινθο.

(Πραξ. Ἀποστολ. Κεφ. ΙΗ § 1-23).

Ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὕστερα ἀπὸ λίγες ἐβδομάδες ἐπῆγε στὴν Κόρινθο. Ἡ Κόρινθος ἦταν ἀκόμη μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες πόλεις τῆς Ἑλλάδος, γνωστὴ γιὰ τὰ πλούτη της, τὴν πολυτέλεια καὶ διαφθορὰ τῶν κατοίκων της. Ἐδῶ ἐγνωρίσθη καὶ ἔμενε στὸ σίτι κάποιου Ἰουδαίου Ἀκύλα, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴν Ἰταλία μὲ τὴ γυναῖκα του Πρίσκιλλα. Ἦταν καὶ αὐτὸς σκηνοποιὸς καὶ ἐργαζόταν μαζὺ του γιὰ νὰ κερδίζη ὅσα τοῦ ἐχρειάζοντο γιὰ νὰ συντηρῆται.

Κάθε Σάββατο ἐκίρουντε στίς συναγωγὰς τῶν Ἑβραίων. Στὸ μεταξὺ ἐφθασαν ἀπὸ τὴ Μακεδονία ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος καὶ τὸν ἐβοηθοῦσαν. Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Κορίνθου μόλις τὸν ἄκουσαν ἄρχισαν νὰ τὸν ὑβρίζουν καὶ νὰ τὸν ἀπειλοῦν. Ἐσκέφθη νὰ φύγη. Ἀλλὰ ἀπὸ ἓνα ὄραμα ἀποφάσισε νὰ μείνη.

Ἐνισχυμένος τώρα ἀπὸ τὴ θεϊκὴ δύναμη ἐξακολούθησε τὸ κήρυγμα του στὴν Κόρινθο ἓνα καὶ μισὸ χρόνο, ὑπομένοντας τοὺς χλευασμοὺς τῶν Ἰουδαίων. Στὸ διάστημα αὐτὸ ἐγινε χριστιανὸς καὶ ὁ Ἀρχισυνάγωγος τῆς Κορίνθου Κρίσπος καὶ ἐβαπτίσθη οἰκογενειακῶς. Καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες καὶ ἴδρυσε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου (51 μ.Χ.).

Οἱ ἐχθροὶ του ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι, βλέποντες ὅτι ἐκέριζε πολ-

λους ὁπαδούς, τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν παρέδωσαν στὸ Ῥωμαῖο Διοικητὴ τῆς Ἀχαΐας Γαλλίωνα μὲ τὴν κατηγορία ὅτι «προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴ σέβωνται τὸν Θεό». Ἄλλὰ ὁ Διοικητὴς ἐζήτησε νὰ τοῦ εἰποῦν ὠρισμένη κατηγορία ἐναντίον τοῦ Παύλου. «Γιὰ λόγια καὶ γιὰ διδασκαλίες δὲν χάνω τὸν καιρό μου», εἶπε, καὶ τὸν ἄφησε ἐλεύθερο.

Ὁ Παῦλος ἔμεινε ἀκόμη λίγον καιρὸ στὴν Κόρινθο καὶ ἔγραψε τὶς δύο πρῶτες ἐπιστολές του στοὺς Θεσσαλονικεῖς. Ἐπειτα ἀφοῦ ἔδωσε ἀρκετὲς ὁδηγίες στοὺς Χριστιανοὺς τῆς Κορίνθου, ἔφυγε μὲ τὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσιλλα καὶ ἔφθασε στὴν Ἐφεσο τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐδῶ ἄφησε τοὺς ὁπαδούς του, ἀφοῦ ἔμεινε λίγο μαζί τους, καὶ ἐπῆγε στὴν Καισάρεια, στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐγύρισε στὴν Ἀντιόχεια, ὅπου μὲ συγκίνηση τὸν ὑποδέχτηκαν οἱ Χριστιανοί. Ἐτσι ἔκλεισε ἡ δευτέρα Ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου¹.

16. Τρίτη Ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου (52 - 60 μ. Χ.).

(Πράξ. Ἀποστ. Κεφ. 1Η, 23 - 24, 1Θ, 1 - 41. Κ, 1 - 38).

Ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας ὁ Παῦλος ἀποφασίζει τὴν τρίτη Ἀποστολικὴ του πορεία μὲ συνοδοὺς τώρα τὸν Λουκᾶ καὶ τὸν Τίτο. Ἦθελε νὰ ἐπισκεφθῆ τὶς διάφορες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες γιὰ νὰ στηρίξῃ καὶ ἐνισχύσῃ τὴν πίστη τῶν ἀδελφῶν. Ἐπέγρασε λοιπὸν τὶς διάφορες πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας (Γαλατικὴ καὶ Φρυγία) καὶ κατέληξε στὴν Ἐφεσο, ὅπου ἔμεινε σχεδὸν τρεῖς ἔτη καὶ ἴδρυσε μεγάλη Ἑλληνικὴ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ἀπὸ τὴν Ἐφεσο ἐπισκέφθη τὶς Ἐκκλησίες τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Παντοῦ οἱ Χριστιανοὶ τὸν ὑποδέχοντο μὲ ἀπερίγραπτη χαρὰ. Ἀπ' ὅπου ἐπερνοῦσε ἔδιδε διάφορες συμβουλές καὶ ὁδηγίες στὶς νεοσύστατες Ἐκκλησίες. Ἐσυμβίβαζε τὶς διαφορὰς καὶ ἔστερέωνε τοὺς Χριστιανοὺς στὴν Πίστη, στὴν Ἀγάπη καὶ στὴν Ἀλήθεια.

Ἀφοῦ περιόδευε ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἐπέστρεψε στὴ Μακεδονία καὶ ἀπὸ τοὺς Φιλίππους ἔφυγε γιὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐπέρασε ἀπὸ τὰ νησιά καὶ τὶς παραλιακὲς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐσταμάτησε στὴν Μίλητο, ἡ ὁποία ἦταν κοντὰ στὴν Ἐφεσο. Ἐκεῖ ἐκάλεσε τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου καὶ τοὺς ἔδωσε διαφόρους ὁδηγίες γιὰ τὸ ἔργο τους. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ πλοῖο ἔφθασε

1. Δευτέρα Ἀποστ. Πορεία τοῦ Παύλου: Ἀντιόχεια - Τρωάς - Σαμοθράκη - Φίλιπποι - Χαλκιδικὴ - Θεσσαλονικὴ - Βέρροια - Ἀθῆναι - Κόρινθος - Πάτραι - Κόρινθος - Ἐφεσος - Καισάρεια - Ἱεροσόλυμα - Ἀντιόχεια.

στη Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης (Πράξ. ᾠΑποστ. Κεφ. ΚΑ, 1-14). ᾠΕδῶ ἐφιλοξενήθη ἀπὸ τὸν διάκονο Φίλιππο καὶ ὁ Προφήτης ᾠΑγαβος τοῦ προεῖπε τὰ μαρτύρια καὶ τὶς πικρῆς πὸν τὸν ἐπερίμεναν στὰ ᾠΙεροσόλυμα ὅπου ἐπήγαινε. ᾠΑλλὰ ὁ Παῦλος εἶπε: «ᾠΕγὼ εἶμαι ᾠἔτοιμος νὰ πεθάνω γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ᾠἸησοῦ».

α) ᾠἩ σύλληψις καὶ ᾠἡ φυλάκισις τοῦ Παύλου στὰ ᾠΙεροσόλυμα.

(Πράξ. ᾠΑποστ. Κεφ. ΚΑ΄. 17 - 40 καὶ Κεφ. ΚΒ΄, ΚΓ΄, ΚΔ΄).

Στὰ ᾠΙεροσόλυμα ὁ Παῦλος ἐπεσκέφθη τὸν ᾠἈδελφόθεο ᾠἸάκωβο καὶ τοὺς ᾠἄλλους Πρεσβυτέρους τῆς ᾠἘκκλησίας. ᾠὍσον καιρὸ ᾠἔμεινε ἐδῶ δὲν ᾠἔπαυσε καθόλου τὸ θεῖο του ᾠἔργο. Χωρὶς διακοπὴ, χωρὶς κούραση ἐδίδασκε καὶ ᾠἔνουθετοῦσε. Οἱ ᾠὀπαδοὶ τῆς νέας θρησκείας ᾠἦταν ἀμέτρητοι.

Γιὰ τὰ κατορθώματά του αὐτὰ οἱ φανατισμένοι ᾠἸουδαῖοι τὸν ᾠἔμίσησαν τρομερά. Μίαν ᾠἡμέραν πὸν ᾠἔκήρυττε στὸ ναὸ τὸν συνέλαβαν, τὸν ᾠἔδεσαν καὶ ᾠἄρχισαν νὰ τὸν δέρονουν μὲ σκοπὸ νὰ τὸν φονεύσουν.

ᾠἈπὸ τὸν βέβαιο θάνατο τὸν ᾠἔσωσε ὁ ᾠῬωμαῖος Χιλιάρχος¹ τῆς ᾠἸερουσαλήμ, ὁ ὁποῖος κατὰ τύχην περνοῦσε ἀπὸ ἐκεῖ.

Τὸν ᾠἔλευθέρωσε ἀπὸ τὸν ᾠμανιασμένον ᾠὄχλον, διέταξε νὰ τὸν φέρονουν στὸ στρατῶνα καὶ νὰ τὸν δέσουν μὲ δύο ᾠἄλυσίδες. Εἶχε δὲ σκοπὸ νὰ τὸν βασανίσῃ. ᾠὍταν ὅμως τὴν ᾠἔπομένη ᾠἔμαθε ὅτι οἱ ᾠἸουδαῖοι ᾠἔσκόπευαν μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν θανατώσουν καὶ ὅτι ὁ Παῦλος ᾠἦταν ᾠῬωμαῖος πολίτης, τὸν ᾠἔστειλε κρυφὰ καὶ μὲ μεγάλη συνοδεία στὸ ᾠῬωμαῖο ᾠἡγεμόνα τῆς Καισαρείας (τῆς Παλαιστίνης) Φήλικα.

ᾠὉ Φήλικας πάλι χωρὶς νὰ τὸν δικάσῃ τὸν ᾠἔφυλάκισε καὶ ὅλο ᾠἄνέβαλε τὴ δίκη του. ᾠἘτσι ὁ Παῦλος ᾠἔμεινε φυλακισμένος δύο χρόνια.

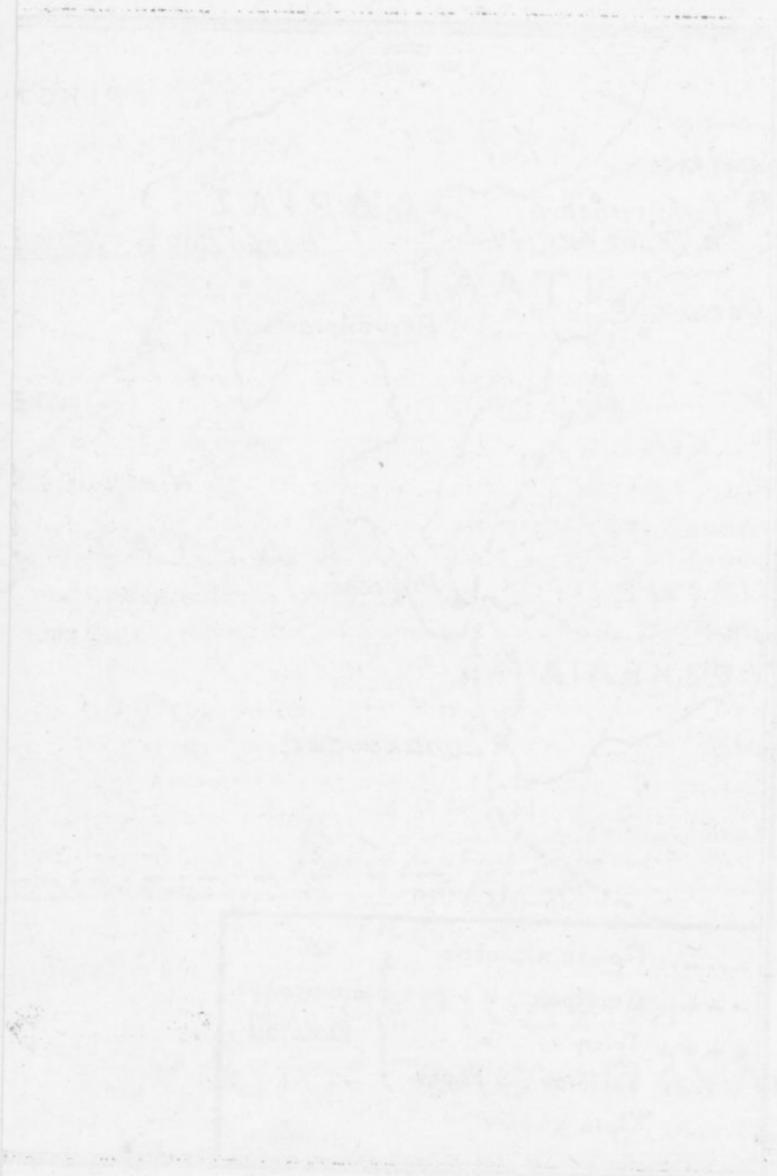
β) ᾠἩ δίκη τοῦ Παύλου στὴν Καισάρεια (57 μ. Χ.).

(Πράξ. ᾠΑποστ. Κεφ. ΚΕ΄ καὶ ΚΣΤ΄).

ᾠἈργότερα ὁ Φήλικας ἀντικατεστάθη ἀπὸ τὸν ᾠἔπαρχο Φῆστο. Οἱ ᾠἈρχιερεῖς καὶ οἱ ᾠΓραμματεῖς ᾠἔζήτησαν ἀπὸ τὸν Φῆστο νὰ τοὺς

1. Στρατιωτικὸς Διοικητής.

παραδώσει τὸν Παῦλο στὰ Ἱεροσόλυμα δῆθεν γιὰ νὰ τὸν δικάσουν. Πραγματικά ὅμως γιὰ νὰ τὸν θανατώσουν. Ὁ Φῆστος ἀρνεῖται. Τὸν δικάζει στὴν Κασάρεια, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει τίποτα τὸ σοβαρὸ γιὰ νὰ τὸν καταδικάσει. Ὁ Παῦλος σύμφωνα μὲ τὸ Ρωμαϊκὸ νόμο ἐζήτησε τὴν προστασία τοῦ (Καίσαρος) αὐτοκράτορος. Τότε ὁ Φῆστος ἔδωσε διαταγὴ νὰ τὸν στείλουν στὴ Ρώμη, γιὰ νὰ δικασθῆ ἀπὸ τὸ αὐτοκρατορικὸ δικαστήριον.

γ) Ὁ Παῦλος στὴ Ρώμη ἀθρώνεται.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. 12, 1-14 καὶ ΚΗ, 1-31).

Σύμφωνα μὲ τὴν διαταγὴ τοῦ Φῆστου, ὁ Παῦλος μαζί μὲ ἄλλους καταδίκους ἐπεβιβάσθη στὸ πρῶτο πλοῖο γιὰ τὴν Ἰταλία. Ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἦταν ἀντίθετος συνάντησαν στὸ Κρητικὸ πέλαγος μεγάλη τρικυμία. Καὶ ἐκινδύνευσαν νὰ πνιγοῦν ὅλοι ὅσοι ἦσαν στὸ πλοῖο. Ἐπὶ 14 ἡμέρες τὸ πλοῖο ἐπάλασε μὲ τὰ κύματα. Ὅλοι ἐπερίμεναν ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ νὰ πνιγοῦν. Ὁ Παῦλος ὅμως τοὺς ἐβεβαίωσε ὅτι ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ τοὺς σώσει.

Τέλος τὸ πλοῖο ἐνανάγησε στὴ νῆσο Μελίτη (Μάλτα) χωρὶς νὰ πνιγῆ κανεὶς. Ἐκεῖ ἔμειναν τρεῖς μῆνες. Στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Παῦλος ἐδίδασκε καὶ ἔκαμε πολλὰ θαύματα. Ἐπειτα μὲ ἓνα ἄλλο πλοῖο ἐξακολούθησαν τὸ ταξεῖδι τους. Ἐφθάσεν ὁ Παῦλος στὴν Ρώμη καὶ ἐκλείσθη στὴ φυλακὴ. Δύο ὀλόκληρα χρόνια ἔμεινε φυλακισμένος. Καὶ στὴ φυλακὴ ὅμως ὁ Παῦλος δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. Ἐδίδασκε συνέχεια τὶς ἀλήθειες τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐργαζόταν διὰ τὴν διάδοσίν του. Εἶχε κάθε ἡμέρα πολλοὺς ὁπαδοὺς. Τέλος ἔγινε ἡ δίκη. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς ἔστειλαν τοὺς ψευδομάρτυρές τους γιὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν. Ἀλλὰ ἀδίκως. Ὁ Παῦλος ἀθρώνεται καὶ μένει ἐλεύθερος κατὰ τὸ 60 μ. Χ.

17. Τετάρτη Ἀποστολικὴ Πορεία τοῦ Παύλου (60-64 μ.Χ.).

Μόλις ἀπελευθερώθηκε ὁ Παῦλος ἄρχισε ἀκούρατος, ὅπως πάντα, τὴν τετάρτη καὶ τελευταία Ἀποστολικὴ του πορεία. Ἐπεσκέφθη καὶ πάλι τὶς Ἐκκλησίες τὶς ὁποῖες ὁ ἴδιος εἶχε ἰδρύσει. Κατὰ πρῶτον ἐπῆγε στὴν Κρήτη. Ἐκεῖ ἴδρυσε Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μὲ Ἐπίσκοπο τὸν συνεργάτη του Τίτο. Ἐπέραςε στὴ Μ. Ἀσία καὶ ἀφησε ἐπίσκοπο στὴν Ἐφεσο τὸν ἄλλο συνεργάτη του

Τιμόθεο. Μετὰ περιώδευσε τὴν Μεκεδονία καὶ τὴν ἄλλη Ἑλλάδα. Τέλος κατὰ τὸ 64 μ.Χ. ἦλθε διὰ δευτέρα φορὰ στὴ Ρώμη. Ἦταν ἡ ἐποχὴ πού ὁ αἰμοβόρος Αὐτοκράτωρ Νέρων εἶχε κηρύξει τὸν τρομερότερο διωγμὸ τῶν Χριστιανῶν. Χιλιάδες πιστοὶ θανατόνοντο μαρτυρικὰ γιὰ τὴν πίστη τους στὸ Χριστό.

Τὸν συνέλαβον καὶ τὸν ἔρριξαν δέσμο στὴ φυλακὴ. Τὴν ἴδια ἐποχὴ εἶχε συλληφθῆ καὶ ὁ Ἅπόστολος Πέτρος.

Ὁ ἀπαίσιος Νέρων ἔδωκε διαταγὴ καὶ ἐθανάτωσαν καὶ τοὺς δύο Ἅποστόλους κατὰ τὸν φρικτώτερο τρόπο, στὶς 29 Ἰουνίου τοῦ 64 μ.Χ. Ἔτσι ἔπαυσε πὰ νὰ ὑπάρχη στὴ ζωὴ ὁ μεγάλος τοῦ Χριστοῦ Ἅπόστολος, ὁ ὁποῖος μὲ τὸν ἄσβεστο ζῆλο του καὶ τὸ φλογερὸ του κήρυγμα εἶχε φέρει χιλιάδες ἀνθρώπινες ψυχὰς στὸ δρόμο τῆς ἀληθινῆς Πίστεως καὶ σωτηρίας.

18. Τὸ ἔργο τοῦ Ἅποστόλου Παύλου.

Ὁ Παῦλος ἐκλήθη στὸ Ἅποστολικὸ ἀξίωμα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό. Τοῦ ἀνετέθη νὰ κηρύξη τὸ Εὐαγγέλιο στοὺς Ἑθνικούς. Ἦταν ὁ καταλληλότερος γι' αὐτό. Γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ θερμὴ πίστη εἶχε καὶ τὴ μόρφωση πού ἐχρειάζόταν. Μαζὶ μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία εἶχε σπουδάσει καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ τὸ σπουδαιότερο μιλοῦσε ἄπταιστα τὰ Ἑλληνικά, τὰ ὁποῖα ἦταν ἡ κυριώτερη γλῶσσα τῶν Ἑθνικῶν.

Μὲ τὰ προσόντα αὐτά, μὲ τὴ Θεία δύναμη καὶ μὲ τοὺς σπουδαίους βοηθοὺς (συνεργούς) του (Βαρνάβα, Σίλα, Τιμόθεο, Τίτο καὶ κυρίως τοὺς Εὐαγγελιστὰς Λουκᾶ καὶ Μάρκο) ἐπέτυχε μέσα σὲ λίγα χρόνια νὰ κηρύξη τὸ Εὐαγγέλιο σὲ ὅλοκληρο τὸ Ρωμαϊκὸ Κράτος.

Ὁ Παῦλος κατηχοῦσε καλὰ καὶ ἐσυμβούλευε πατρικὰ ἐκείνους πού ἐπίστευαν. Σὲ κάθε πόλη πρὶν φύγη ἴδουε Χριστιανικὴ ἐκκλησία καὶ ἐχειροτονοῦσε τὸν καλύτερο Χριστιανὸ Ἐπίσκοπο καὶ τοῦ ἀνέθετε νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργο του. Παρακολουθοῦσε ἄγρυπνα τὴν πρόοδο τῶν Χριστιανῶν, ἐφρόντιζε νὰ λύῃ κάθε ζήτημα πού παρουσιαζόταν μεταξύ τους, ἄλλοτε νὰ πηγαίη μόνου του στὶς διάφορες πόλεις, ἄλλοτε ἐγγράφως μὲ ἐπιστολές. Ἄπ' αὐτὲς σώζονται 14 καὶ περιλαμβάνονται στὰ βιβλία τῆς Καινῆς διαθήκης. Σ' αὐτὲς ὁμιλεῖ γιὰ ὅλες τὶς ὑψηλὰς ἀλήθειες τῆς Χριστιανωσύνης καὶ δίδει σοφώτατες συμβουλὰς χρήσιμες ὄχι μόνον γιὰ τοὺς χριστιανοὺς πού ἀπευθύνοντο, ἀλλὰ καὶ ὅλες τὶς κατόπιν Χριστιανικὰς γενεάς.

Ὁ Παῦλος γιὰ τὴ διάδοσι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἐξάπλωσι

τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἐπέρασε ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους καὶ ἀμέτροτα παθήματα, πὺν κανεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους δὲν ἐπέρασε. Τὰ παθήματα καὶ τοὺς κινδύνους του μᾶς τοὺς περιγράφει ὁ ἴδιος μὲ μεγάλη εὐλικρίνεια στὴν πρὸς Κορινθίους Δευτέρα ἐπιστολή του. (Κορινθίους Β', Κεφ. ΙΑ παράγρ. 24 - 28). Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ὁ φλογερός του ζῆλος, ἡ ἀκλόνητη πίστη καὶ ἡ ἀκούραστη δραστηριότητά του ἔμειναν μέχρι τέλους τῆς Ἀποστολικῆς του ζωῆς στὸν ἴδιο βαθμό.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πῆρε θέση μεταξύ τῶν πρώτων Ἀποστόλων καὶ λόγῳ κυρίως τῆς δράσεώς του μεταξύ τῶν ἐθνικῶν, ἐπωνομάσθη Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν.

19. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

(Εὐαγγ. Μάρκου Κεφ. Α Παράγρ. 16 - 19. Πράξεις Ἀποστ. Κεφ. Β', 14 - 42 Γ, 1 - 10, Ε', 1 - 11. Θ, 32 - 43. Ι' 1 - 48 καὶ ΙΒ' 1 - 12).

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἦταν ὁ πρῶτος μαζί μὲ τὸν ἀδελφὸ του Ἀνδρέα πὺν ἔγινε μαθητῆς τοῦ Κυρίου. Εἶχε γεννηθῆ στὴ Βηθθαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἦταν υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ, ζοῦσε ἀπλᾶ καὶ ἤσυχα ψαρεύοντας στὴν ὁμορφη θάλασσα τῆς Γαλιλαίας. Ἀκολούθησε χωρὶς ἀντίρρηση τὸν Σωτῆρα καὶ ἔγινε ὁ καλύτερος καὶ ὁ πὺν ἀφωσιωμένος μαθητῆς του.

Τὸ πρῶτο του ὄνομα ἦταν Σίμων. Ἦσαν οἱ πρῶτες ἡμέρες πὺν ὁ Κύριος ἄρχισε τὴ διδασκαλία του. Ὁ κόσμος τὸν ἐνόμιζε γιὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστῆν, γιὰ τὸν ὁποῖον ἔλεγαν ὅτι ἀνεστήθη, ἢ γιὰ κανέναν ἄλλο Προφήτη. Μιὰ ἡμέρα ὁ Κύριος ἐρώτησε τοὺς μαθητῆς του. «Σεῖς ποιὸς λέγετε ὅτι εἶμαι ;» Πρῶτος ὁ Σίμων ἐφώναξε «Σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ». Ὁ Κύριος εὐχαριστήθη καὶ τοῦ λέγει «Σὺ εἶσαι Πέτρος (βράχος ἀκλόνητος) καὶ ἐπάνω σ' αὐτὴν τὴν πέτρα θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησία μου». Ἀπὸ τότε τὸν ὠνόμαζαν Πέτρο.

Ὁ Πέτρος ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς μαθητῆς πὺν ὁ Κύριος εἶχε ἰδιαίτερη ἀγάπη. Ὁ Χριστὸς στίς σπουδαιότερες περιστάσεις

1. Τρίτη Ἀποστ. Πορεία τοῦ Παύλου : Ἀντιόχεια - Ἐφεσος - Μακεδονία - Ἑλλάς - Μίλητος - Καισάρεια - Ἱεροσόλυμα - Καισάρεια - Μελίτη - Ρώμη.

Τετάρτη Ἀποστολ. Πορεία τοῦ Παύλου : Ρώμη - Κρήτη - Ἀσία - Μακεδονία - Ἑλλάς - Ρώμη - μαρτυρικὸς θάνατος.

τῆς ζωῆς του τὸν Πέτρο, τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννη εἶχε πάντοτε μαζί του. Ἦταν ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ ἀφωσιωμένους μαθητὲς τοῦ Κυρίου. Ἄν τὸν ἀρνήθηκε τρεῖς φορές στὴν Αὐλή τοῦ τοῦ Ἀρχιερέως, ὅμως ὕστερα μετανόησε εὐκρινά, ἔχυσε πικρὰ δάκρυα καὶ συγχωρήθηκε.

Διακρινόταν γὰρ τὴν πίστη του στὸ Χριστὸ καὶ τὸ ἀτρόμητο θάρρος του. Γι' αὐτὸ πρῶτος τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἐκήρυξε τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καὶ ἔγινε ὁ πρῶτος ἰδρυτὴς τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἔργο τοῦ Πέτρου.

Μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Στεφάνου ἔμεινε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐδίδασκε, ἐβάπτιζε ὅσους ἐπίστευαν, ἔκανε θαύματα ἀψηφῶντας κάθε κίνδυνο. Ἔτσι ἐδυνάμωνε τὴν Χριστιανικὴ πίστη καὶ ἐπλήθαινε τὸν ἀριθμὸ τῶν Χριστιανῶν. Ὅταν ἄρχισε ὁ διωγμὸς τῶν χριστιανῶν, μετὰ τὸν λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου κατέφυγε στὴν Παλαιστίνη.

Ἐδίδαξε τίς ἀλήθειες τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας σ' ὅλη τὴν Παλαιστίνη. Ὅλοι τὸν ἄκουαν μὲ προσοχὴ καὶ πολλοὶ ἐβαπτίσθηκαν. Οἱ λόγοι του ἦταν πολὺ πιστικοί, ἢ συζήτησή του διαφωτιστική. Ἐκείνους ποὺ ἐδυσπιστοῦσαν τοὺς ἀποστόμωνε μὲ τὰ θαύματά του, τὰ ὁποῖα ἦσαν πολλὰ.

Κάποτε εὗρισκόταν στὴν Ἰόπη (Γιάφα) τῆς Ἰουδαίας. Ἐκεῖ ἐξοῦσε μὲ κόρη ποὺ τὴν ἔλεγαν Ταβιθά ἢ Δορκάδα. Ἦταν πολὺ ἀγαθὴ καὶ φιλόνητος. Κατασκευάζε μὲ τὰ χέρια της φορέματα καὶ τὰ ἐμοίραζε στὶς χῆρες καὶ τὰ ὄρφανά, τὰ ὁποῖα ἀγαποῦσε ὑπερβολικά. Ἡ ἀληθινὴ αὐτὴ Χριστιανὴ ἀρρώστησε καὶ ἀπέθανε. Ὅλη ἡ πόλις ἔκλαιε καὶ ἐθρηνοῦσε ἀπαρηγόρητα. Οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἰόπης ἐκάλεσαν τὸν Πέτρο. Ἐρχεται στὸ σπίτι της. Πλησιάζει τὸ ὄχρὸ καὶ παγερὸ λείψανό της. Οἱ Χριστιανοὶ διηγοῦνται τὰ ἀγαθὰ ἔργα καὶ τίς ἐλεημοσύνες ποὺ εἶχε κάμει. Οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ χῆρες ἔδειχναν τὰ φορέματα ποὺ εἶχε κάμει καὶ τοὺς εἶχε δώσει ἢ ἴδια ἢ Ταβιθά. Ὁ Πέτρος συγκινεῖται τότε πολὺ ἀπ' ὅσα ἔβλεπε καὶ ἄκουε, πέφτει στὰ γόνατα καὶ προσεύχεται στὸ Θεό. Ἐπειτα ἐφώνησε «Ταβιθά ἀνάστα» καὶ ἡ Ταβιθά ἀνεστήθηκε. Τὰ δάκρυα τῆς λύπης ἔγιναν δάκρυα χαρᾶς. Πολλοὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθηκαν.

Ὁ Πέτρος μετὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ ἦλθε στὴν Καισάρεια ὅπου

ἐβράπτισε τὸν Ρωμαῖο ἀξιωματικὸ Κορνήλιο. Αὐτὸς εἶναι ὁ πρῶτος Ἐθνικὸς ποῦ ἔγινε Χριστιανός.

Ἀπὸ τὴν Καισάρεια ἦλθε στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου τὸν συνέλαβε καὶ τὸν ἐφυλάκισε ὁ ἄρχοντας τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδης ὁ Α' (44 μ.Χ.). Οἱ ἡμέρες γιὰ τοὺς Χριστιανούς τότε ἦσαν κακές. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶχε φονευθῆ ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννη, ἡ ἴδια τύχη ἐπερίμενε καὶ τὸν Πέτρο. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὸν ἐφόνευαν μετὰ τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλὰ τώρα τὸ θαῦμα ἔγινε μέσα στὴ φυλακὴ.

Τὴν νύκτα ἐνῶ ἐκοιμῶταν ἀνάμεσα σὲ δυὸ στρατιῶτες μὲ τὰ χέρια δεμένα μὲ ἀλυσίδες, ἄγγελος Κυρίου τοῦ εἶπε: «ξύμνησε Πέ-

Οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

τρέ' φόρεσε τὰ σανδάλιά σου, ντύσου τὸν μανδύα σου καὶ ἀκολούθησέ με». Ὁ Πέτρος ὑπήκουσε καὶ ἀκολούθησε τῇ σκιά τοῦ Ἀγγέλου' ἐπέρασε μπροστὰ ἀπὸ τοὺς φρουρούς. Κανεὶς δὲν τοὺς ἐμίλησε οὔτε τοὺς ἐρώτησε ποῦ πηγαίνουν, ὥσάν νὰ μὴ τοὺς ἔβλεπαν. Ὅταν ἔφθασαν στὴ μεγάλη πύλη τῆς πόλεως ἀνοίξε ἀμέσως μόνη της. Ὁ Πέτρος ἀφοῦ εὐρέθη ἐλεύθερος καὶ μονάχος ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσολὴμ ἐδόξασε τὸν Θεὸ καὶ ἔγινε ἄφαντος.

Μετὰ τὴ σωτηρία του ἔφυγε ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπῆγε στὴ Μ. Ἀσία καὶ σὲ πολλὰς πόλεις αὐτῆς ἵδρυσε Ἐκκλησίες. Ἀπὸ τὴν

Ἰσσία, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴ Μάρκο, ἦλθε στὴν Αἴγυπτο. Ἀπὸ ἐδῶ ἔγραψε τὴν Πρώτη Καθολικὴ τοῦ Ἐπιστολῆ γὰρ ὄλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας. Ἐπέστρεψε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, ὅπου ἔγραψε τὴ Δευτέρα Καθολικὴ τοῦ Ἐπιστολῆ. Ἐπίσης ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον στὸν Πόντο, στὴ Γαλατία, Καπαδοκία καὶ Βιθυνία. Κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἦλθε στὴ Ρώμη. Ἐκεῖ ἐφυλακίσθη καὶ ἀπέθανε ἀπὸ μαρτυρικὸ θάνατο στὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος μαζί με τὸν Ἀπόστολο Παῦλο στὰ 64 μ.Χ. Στὴ Ρώμη κατόπιν ἐκτίσθη μεγαλοπρεπὴς ναὸς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ ἑξαιρετικὰ τοὺς δύο Ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο καὶ τοὺς θεωρεῖ πανεύφημους καὶ πρωτόθρονους.

Ἡ μνήμη τους εορτάζεται στίς 29 Ἰουνίου. Τότε ψάλλεται τὸ Τροπάριο :

«Οἱ τῶν Ἀποστόλων Πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι τῷ δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος»¹.

20. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

(Εὐαγ. Μάρκου Κεφ. Α § 16-19 καὶ Ἰωάννου Κεφ. ΙΒ § 20-24).

Ὁ Ἀνδρέας ἐγεννήθη στὴ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας· ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ζοῦσε ψαρεύοντας στὰ γαλάζια νερά τῆς ὁμορφῆς Τιβεριάδος. Ἀγαποῦσε πολὺ τὴ μόρφωση. Ἄμα ἄκουσε κάτι γιὰ τὸν Προδρόμο ἄφησε καὶ δίκτυα καὶ ἐπάγγελμα καὶ τὸν ἀκολούθησε. Ἀπὸ τὸν Προδρόμο ἔμαθε τὰ σχετικὰ γιὰ τὸν Χριστό. Εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ ἔγινε μαθητὴς του (Ἀπόστολος), γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὀνομάζει Πρωτόκλητο.

Μὲ τοὺς λόγους «εὐρήκαμε τὸ Μεσία» ἔπεισε τὸν ἀδελφὸ του Πέτρο καὶ ἀκολούθησε τὸ Χριστό. Ὁ Ἀνδρέας μαζί με τὸν Ἀπόστολο Φίλιππο ὠδήγησε μερικὸς Ἕλληνας ποὺ ἤθελαν νὰ τὸν

1. Σεῖς ποὺ εἰσθε οἱ πρῶτοι κατὰ τὴν τιμὴ μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων καὶ Διδάσκαλοι τῆς Οἰκουμένης, παρακαλέσατε τὸν Κύριο τῶν Πάντων (τὸν Χριστό) νὰ χαρίσῃ στὸν κόσμον εἰρήνην καὶ στίς ψυχὰς μας τὴ μεγάλη ἐλεημοσύνη (συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν).

ἀκούσουν καὶ νὰ τὸν γνωρίσουν. Εὐχαριστήθη καὶ τότε εἶπε ἤλθε ἡ ὥρα γιὰ νὰ δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου».

Τὸ Ἀποστολικὸ τοῦ ἔργο ἄρχισε μετὰ τὴν Πεντηκοστή. Ἐκήρυξε στὴ Βιθυνία, στὴ Ρωσία (Σκυθία) γι' αὐτὸ θεωρεῖται προστάτης τῶν Ρώσων.

Στὶς παραλιακὰς πόλεις τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Στὴ Σινώπη μάλιστα ἔδειξε πίστη μεγάλη καὶ ὑπεράνθρωπο θάρρος. Ἐκεῖ τὸν ἔδειραν, τοῦ ἔκοψαν τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δάκτυλά του, ἔπειτα τὸν ἐλιθοβόλησαν καὶ τὸν ἔδιωξαν.

Ἐκήρυξε στὸ Βυζάντιο ὅπου ἴδρυσε τὴν πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἔγινε ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ τὸ κέντρο ὅλου τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπέρασε στὴ Θράκη, Μακεδονία καὶ ἔφθασε στὴν Πάτρα. Ἐδῶ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἴδρυσε τὴν πρώτη Ἐκκλησία τῆς Πελοποννήσου καὶ ἀπέθανε μὲ μαρτυρικὸ θάνατο σὲ ἡλικία 80 χρονῶν. Ἐσταυρώθη ἐπάνω σὲ δυὸ ξύλα σὲ σχῆμα Χ. Τὸν ἐθανάτωσε ὁ ἴδιος ὁ διοικητὴς τῶν Πατρῶν, γιὰτὶ ἔκαμε τὴ γυναῖκα του Χριστιανή.

Τὸ λείψανό του εὐρίσκεται θαμμένο στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων στὴν Κωνσταντινούπολη, ἡ δὲ κάρα του στὴ Ρώμη. Ὁ Θεομᾶς ὁ Παλαιολόγος τὴν ἐχάρισε στὸν Πάπα. Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει τὴ μνήμη του στὶς 30 Νοεμβρίου. Ἡ πόλη τῶν Πατρῶν τὸν θεωρεῖ πολιοῦχο (προστάτη) τῆς Ἁγιο. Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς εἶναι :

«Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων Ἀνδρέα ἰκέτευε εἰρήνην τῇ οἰκουμένην δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος»'.

21. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦταν Ἐθνικός, ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Εἶχε γεννηθῆ στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, ὅπου ἔμενε καὶ ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἱατροῦ. Στὴν πατρίδα του Ἀντιόχεια συναντήθηκε καὶ ἐγνωρίσθηκε μὲ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Ἐγινε Χριστιανὸς καὶ ἀπὸ τότε πιστὸς καὶ ἀχώριστος σύντροφός του. Τὸν ἀκο-

1. Σὰν πρωτόκλητος ποὺ εἶσαι ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κορυφαίου Ἀποστόλου Πέτρου, τὸν Κύριο τῶν ὅλων (τὸν Θεὸ) παρακάλει θερμῶς, ὦ ἅγιε Ἀνδρέα νὰ δωρήσῃ εἰρήνην στὸν κόσμον καὶ στὶς ψυχὰς μας τῇ μεγάλῃ ἐλεημοσύνῃ (τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν μας).

λούθησε σὲ ὅλες τὶς περιοδεῖες του καὶ τὸν ἐβοήθησε στὸ σκληρὸ ἀποστολικό του ἔργο μέχρι τοῦ θανάτου του (64 μ. Χ.).

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Παύλου ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο σὲ διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τέλος κατέληξε στὴ Θήβα, ὅπου κατὰ τὴν παράδοση ἐθανατώθη μὲ μαρτυρικό θάνατο. Ἐκχεμάσθη ἀπὸ μιὰ ἐλῆα σὲ ἡλικία 80 ἐτῶν. Ἀργότερα ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖος, υἱὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, μετέφερε τὸ λείψανό του στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ τὸ ἐτοποθέτησε κάτω ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς λέγεται καὶ Εὐαγγελιστής, γιατί ἔγραψε ἓνα ἀπὸ τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια «Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον». Σ' αὐτὸ γράφει σὲ κάποιον Ρωμαῖο Θεόφιλο, τὰ σχετικὰ μὲ τὸν βίο, τὴ διδασκαλία, τὰ πάθη καὶ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου μὲ πολλές λεπτομέρειες, ὅπως τὰ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο. Ὁ ἴδιος ἔγραψε καὶ τὸ βιβλίον «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων». Σ' αὐτὸ περιγράφει, στὸν ἴδιο τὸν Θεόφιλο, τὴν συνέχεια ὅσων ἔγιναν μετὰ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου. Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι σπουδαῖο, γιατί μαθαίνομε πῶς ἐργάστηκαν οἱ Ἀπόστολοι γιὰ νὰ διαδώσουν τὸ Εὐαγγέλιον σ' ὅλο τὸν κόσμον.

Ἡ παράδοση λέγει ὅτι ὁ Λουκᾶς ἦταν καὶ σπουδαῖος ζωγράφος καὶ ὅτι ἔκαμε τὶς πρῶτες εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεῖται ὅτι ἔργα του εἶναι οἱ εἰκόνες τῆς Παναγίας πού σώζονται ἀκόμη¹.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνεγνώρισε τὸ ἔργο Του καὶ τὸν ἐτίμησε μὲ τὸν τίτλο τοῦ Ἀποστόλου καὶ ἐορτάζει τὴν μνήμη του στὶς 18 Ὀκτωβρίου.

Κοντάκιον Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ: «Μαθητὴς γινόμενος τοῦ Θεοῦ Λόγου, σὺν τῷ Παύλῳ ἄπασαν ἐφωταγώγησας² τὴν γῆν καὶ τὴν ἀχλὺν³ ἀπεδιώξας, τὸ θεῖον γράψας Χριστοῦ Εὐαγγέλιον».

22. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

(Εὐαγγ. Ματθαίου Κεφ. I, 1-5 καὶ ΚΗ, 18-20. Εὐαγγ. Ἰωάννου Κεφ. Κ, 21-2).

Οἱ δώδεκα μαθηταὶ πού ἐξέλεξε ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο του λέγονται καὶ Ἀπόστολοι. Γιατὶ ὁ ἴδιος μετὰ τὴν Ἀνά-

1. Μία εὐρίσκεται στὸ Μ. Σπήλαιον Καλαβρῦτων καὶ μία στὸ Ἅγιον Ὄρος.

2. Ἐδίδαξες.

3. Τὸ σκονάδι, τὴν ἄγνοια.

στασή του τούς απέστειλε νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιο τῆς θρησκείας του σ' ὅλο τὸν κόσμο. «Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιο», τούς εἶπε, «καὶ πηγαίνετε νὰ διδάξετε ὅλο τὸν κόσμο καὶ νὰ τούς βαπτίζετε στὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅσων συγχωρήσετε τὶς ἁμαρτίες νὰ εἶναι συγχωρημένες καὶ ὅσων δὲν συγχωρήσετε νὰ μένουν ἀσυγχώρητες».

Οἱ δώδεκα αὐτοὶ Ἀπόστολοι ἦσαν: Ἀνδρέας καὶ Πέτρος, υἱοὶ τοῦ Ἰωνᾶ. Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου. Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας (Λεβαῖος ἢ Θαδαῖος), υἱοὶ τοῦ Ἀλφαίου, Φίλιππος καὶ Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος, φίλοι. Θωμᾶς (δίδυμος) καὶ Ματθαῖος (τελώνης), Σίμων ὁ Κανανίτης (Κανᾶ) ὁ λεγόμενος ζηλωτῆς καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης (ὁ Προδότης), ὁ ὁποῖος αὐτοκτόνησε καὶ στὴ θέση ἐξελέγη ὁ Ματθίας.

Ἀκόμη Ἀπόστολοι ὀνομάζονται ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Μάρκος.

Ἐπίσης ἔχομε καὶ ἄλλους 70 μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐβοήθησαν καὶ τὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ στὸ ἔργο Του καὶ τούς δώδεκα Ἀποστόλους, π.χ. Κλεόπας κ.ἄ.

Ἀπὸ τὶς μαθήτριες σπουδαιότερες ἦσαν: Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία τοῦ Κλωπᾶ καὶ ἡ Σαλώμη. Αὐτὲς ἀκολούθησαν τὸν Κύριο μέχρι τὴν ὥρα ποὺ εἶπε τὸ «Τετέλεστα». Αὐτὲς ἔφεραν τὰ ἀρώματα καὶ πρῶτες ἔμαθαν τὴν Ἀνάσταση. Οἱ ἀδελφὲς τοῦ Λαζάρου Μαρία, Μάρθα καὶ ἄλλες.

α) Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης.

(Πραξ. Ἀποστ. Κεφ. Γ, 1-11. Η', 14-25.
IB, 1-2. Ματθ. ΙΖ, 1 Εὐαγγ. Ἰωανν. Β, 27-28).

Οἱ δύο αὐτοὶ Ἀπόστολοι ἦσαν ἀπὸ τὴ Βηθθαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας. Ἦσαν ἀλιεῖς καὶ κατόπιν μαθηταὶ τοῦ Προδρομοῦ. Στὴν πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ ἔτρεξαν ἀμέσως. Ἔγιναν οἱ πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι μαθηταὶ του. Μαζὶ μὲ τὸν Πέτρο ἐγιναν ἡ ἐκλεκτὴ τριάδα, ποὺ ὁ Χριστὸς εἶχε πάντοτε μαζὶ του.

Ὁ Ἰάκωβος ἐδίδαξε στὰ γειτονικά μὲ τὴν Ἱερουσαλὴμ μέρη. Ἀπέθανε στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ μαρτυρικὸ θάνατο κατὰ τὸ 44 μ.Χ.

Ἡ μνήμη του εορτάζεται στὶς 30 Ἀπριλίου.

Ὁ Ἰωάννης ἔγινε ὁ ἀγαπητὸς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ μας, γι' αὐτὸ ὀνομάσθη «ὁ μαθητῆς τῆς ἀγάπης». Ἦταν ὁ μόνος ποὺ

ἀκολούθησε τὸν Κύριο στὴ σύλληψη, στὴν ἀνάκριση καὶ τὴν καταδίκη του. Παρευρέθη στὸ Γολγοθᾶ κάτω ἀπὸ τὸ Σταυρὸ τοῦ Σωτήρος. Σ' αὐτὸν ὁ Χριστὸς παρέδωκε τὴν Παναγία νὰ τὴν περιποιῆται ὡσὰν μητέρα του. «Ἰωάννη, ἰδοὺ ἡ Μήτηρ σου» τοῦ εἶπε.

Μετὰ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου ἐπῆγε μαζὶ μὲ τὸν Πέτρο στὴ Σαμάρεια γιὰ νὰ ἐνισχύσει τοὺς Χριστιανούς. Ἐγύρισε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἔμεινε μέχρι τὸ 48 μ. Χ. Ἐδίδαξε στὴν Μ. Ἀσία. Ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Δομιτιανοῦ ἐξωρίσθη στὸ νησί Πάτμο. Ἐδῶ ἔγραψε τὸ προφητικὸ βιβλίον τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού λέγεται Ἄποκάλυψις. Σ' αὐτὸ προφητεύει τὸν θρίαμβο τῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν ἐξορία του ἔμεινε ὀριστικὰ στὴν Ἐφεσο, ὅπου ἐδίδασκε μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς του. Ἀπὸ ἐδῶ ἐκυβερνοῦσε ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῆς Ἀσίας. Ἐγραψε τὶς τρεῖς καθολικὲς του ἐπιστολές, γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, καὶ τὸ τέταρτο Εὐαγγέλιον «Τὸ κατὰ Ἰωάννην».

Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του δὲν μπορούσε ἀπὸ τὰ πολλὰ γηράματα νὰ διδάσκη μὲ πολλὰ λόγια καὶ μόνο ἔλεγε: «Παιδιά μου, ἀγαπάτε ἀλλήλους». Ἀπέθανε κατὰ τὸ 101 μ. Χ. σὲ ἡλικία 90 χρονῶν, στὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στίς 8 Μαΐου.

Ἄπολυτίκιον: «Ἀπόστολε Χριστῷ τῷ Θεῷ ἠγαπημένε, ἐπιτάχυνον, ρῦσαι λαὸν ἀναπολόγητον· δέχεται σε προσπίπτοντα ὁ ἐπιπεσόντα τῷ στήθει καταδεξάμενος· ὄν ἰκέτευε, Θεολόγε, καὶ ἐπίμονον νέφος ἐθνῶν διασκεδάσαι, αἰτούμενος ἡμῖν εἰρήνην καὶ τὸ μέγα ἔλεος».¹

β) Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας.

Οἱ δύο αὐτοὶ Ἀπόστολοι ἦσαν ἀδελφοί. Ἐλέγοντο καὶ ἀδελφόφθοι (ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου), γιὰ τὴν ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ ἄλλη γυναῖκα,

Ὁ Ἰάκωβος ἦταν πολὺ πιστός, γι' αὐτὸ ἐνομιζέτο ἕνας ἀπὸ τοὺς στύλους τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγίνε ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς πρῶ-

1. Ἀπόστολε ἀγαπημένε ἀπὸ τὸν Χριστὸ τὸν Θεό. Σπεῦσε νὰ σώσης τὸν Χριστιανικὸ λαὸ πὺν καταδικαζόταν χωρὶς νὰ ἀπολογηθῆ. Σὲ δέχεται παρακαλοῦντα, ἀφοῦ σὲ κατεδέχθη νὰ πέσης στὸ στήθος του. τὸν ὁποῖο παρακάλει Θεολόγε νὰ διασκορπίσῃ τὸ νέφος τῶν εἰδωλολατρῶν τὸ ὁποῖο ἐπιμένει νὰ ὑπάρχη, ζητῶντας καὶ γιὰ μᾶς τὴν εἰρήνην καὶ τὴ μεγάλη ἐλεημοσύνη.

της Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐγραψε πρῶτος Θεία Λειτουργία. Εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ γίνεται τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του, 23 Ὀκτωβρίου. Ἐφονεύθη στὰ Ἱεροσόλυμα μὲ λιθοβολισμό στὰ 62 μ.Χ. Λιθοβολούμενος ἐπανέλαβε: «Πάτερ συγχώρεσε αὐτούς, δὲν ξέρουν τί κάνουν». Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ Ἀπόστολοι ἔγραψαν ἀπὸ μιὰ καθολικὴ ἐπιστολὴ καὶ διδάσκουν τὶς ἀλήθειες τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

γ) Φίλιππος καὶ Ναθαναὴλ (οἱ φίλοι).

(Εὐαγγ. Ἰωάνν. Κεφ. Α, 44 - 52).

Ὁ Φίλιππος ἦταν καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆ Βησθαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας. Ἀκολούθησε τὸ Χριστὸ ἀπὸ τοὺς πρῶτους. Ἐπειτα ἦρε ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ τὸ φίλο του καὶ τὸν ὠδήγησε στὸ Χριστό, ὁ ὁποῖος ὅταν τὸν εἶδε ἀπὸ μακρῶν τοῦ εἶπε «Ἴδε ἀγαθὸς Ἰσραηλίτης». Ἐπίστεψε τότε καὶ ἔγινε μαθητῆς Του. Ὁ Φίλιππος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Φρυγία, ὅπου ἀπέθανε ἀπὸ μαρτυρικὸ θάνατο στὰ 87 μ.Χ. Ἐκχεμάσθη ἐπάνω σὲ ξύλο.

Ὁ Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος ἦταν ἀπὸ τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴν Ἀραβία καὶ στὶς Ἰνδίες. Ἀπέθανε στὴν Ἀρμενία δι' ἀποκεφαλισμοῦ.

δ) Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος.

(Εὐαγγ. Ἰωάνν. Κεφ. Κ, 19 - 29. Ματθαίου Θ, 9 - 13).

Ὁ Θωμᾶς ἐλεγόταν καὶ Δίδυμος. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴν Περσία.

Ὁ Ματθαῖος (Εὐαγγελιστῆς) ἦταν Ἰελώνης πρὶν γίνῃ μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο πρῶτα στὴν Παρθία, ἔπειτα στὶς Ἰνδίες καὶ τελευταία στὴν Αἰθιοπία, ὅπου καὶ ἐμαρτύρησε. Ἐγραψε τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιο «Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον».

δ) Σίμων καὶ Ἰούδας.

Ὁ Ἀπόστολος Σίμων ὁ Ζηλωτῆς λέγεται καὶ Κανανίτης, ποὺ σημαίνει πάλι ζηλωτῆς γιατί προτοῦ γίνῃ μαθητῆς τοῦ Κυρίου ἦταν φανατικὸς Φαρισαῖος. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Μεσοποταμία, Αἴγυπτο καὶ Βρεταννία, ὅπου ἐμαρτύρησε.

Ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης¹ ἐπροτίμησε νὰ γίνῃ ὁ προδότης τοῦ Κυρίου.

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος (ἢ Ἰωάννης).

Κατοικοῦσε στὰ Ἱεροσόλυμα. Στὸ σπίτι του μαζεύνοντο οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄλλοι Χριστιανοὶ καὶ προσεύχονταν. Ἴσως στὸ σπίτι του νὰ ἔγινε ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἦταν βοηθὸς στὴν ἀρχὴ τοῦ Παύλου καὶ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου. Ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅπου ἐμαρτύρησε τὸ Πάσχα τοῦ 63 μ.Χ.

Ἐγραψε τὸ «Κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον», τὸ ὁποῖο ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν Πέτρο.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει καθένα ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους σὲ ὀρισμένη ἡμέρα χωριστά, ἀλλὰ κάνει καὶ ἐορτὴ γιὰ ὅλους μαζί στὶς 30 Ἰουνίου.

Ἀπολυτίκιον τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων:
«Ἀπόστολοι Ἅγιοι πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν»².

III. ΠΩΣ ΕΞΗΠΛΩΘΗ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

23. Ὁ Ὄργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν Διοίκησις - Ἐπίσκοποι - Πρεσβύτεροι - Διάκονοι Ἐπαρχιακὲς Σύνοδοι.

α) Οἱ Κληρικοὶ καὶ οἱ βαθμοὶ αὐτῶν.

Οἱ Ἀπόστολοι τὶς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας πὺν ἴδρυναν στὰ διάφορα μέρη, στὴν ἀρχὴ τὶς κυβερνοῦσαν μόνοι τους. Στὸ μετὰξὺ ὅμως οἱ Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καθημερινῶς πλήθαιναν. Οἱ Ἀπόστολοι ἀπασχολημένοι μὲ τὸ κήρυγμα καὶ τὴ διάδοσις τοῦ Εὐαγγελίου δὲν μποροῦσαν νὰ μένουν πάντα στὸ ἴδιο μέρος, γιὰ νὰ διοικοῦν καὶ παρακολουθοῦν τὶς Ἐκκλησίας. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ εὑρεθοῦν οἱ κατάλληλοι Χριστιανοὶ πὺν θὰ ἀνελάμβαναν τὸ ἔργο αὐτό. Γι' αὐτὸ

1. Ἰσκαριώτης = Ἰσχ. = ἄνδρας Καριώθ = πόλις = Ἄνδρας ἀπὸ τὴν πόλις Καριώθ.

2. Ἅγιοι Ἀπόστολοι παρακαλέσατε τὸν ἐλεήμονα Θεὸν νὰ χαρίσῃ στὶς ψυχὰς μας τὴν συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν μας.

σὲ κάθε Ἐκκλησία ὠρίζαν (ἐχειροτονοῦσαν) ἓνα ἀντιπρόσωπό τους, ἓνα ἐπίσκοπο, πού τοῦ ἀνέθεταν νὰ ἐπιβλέπη, νὰ διοικῆ καὶ νὰ καθηδηγῆ τὴν Ἐκκλησία.

Ἀργότερα ὅμως οἱ Χριστιανοὶ πλήθαιναν περισσότερο καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἀποστόλων—οἱ Ἐπίσκοποι—δὲν μπορούσαν νὰ ἀνταποκριθοῦν σ' ὅλες τὶς ὑποχρεώσεις πού εἶχαν, γι' αὐτὸ ἐξέλεγαν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τοὺς πρὸ εὐσεβεῖς καὶ πρὸ μορφωμένους καὶ τοὺς χειρονομοῦσαν βοηθούς τους. Εἶχαν τὸ δικαίωμα αὐτό, ἐπειδὴ εἶχαν χειρονηθῆ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς Ἀποστόλους καὶ εἶχαν λάβει τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ βοηθοὶ αὐτοὶ ὠνομάσθησαν Πρεσβύτεροι (ιερεῖς) καὶ Διάκονοι.

Οἱ κληρικοὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας. Διακρίνονται σὲ τρεῖς τάξεις (βαθμούς): 1) Οἱ Ἐπίσκοποι. 2) Οἱ Πρεσβύτεροι καὶ 3) Οἱ Διάκονοι.

β) Ἔργα τῶν κληρικῶν.

1. Οἱ Ἐπίσκοποι.— Οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι πού πρώτους ἐχειροτόνησαν οἱ Ἀπόστολοι ὠνομάσθησαν καὶ λέγονται Ἐπίσκοποι. Αὐτοὶ ἐχειροτονήθησαν ὡς προϊστάμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν μᾶς περιφερείας (Ἐπισκοπῆς) καὶ ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀποστόλων. Εἶχαν καὶ ἔχουν τὴν ἀνωτάτη ἐξουσία στὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονοῦν Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους. Οἱ Ἐκκλησίες μᾶς περιφερείας εἶχαν ἓνα ἐπίσκοπο. Οἱ ἐπίσκοποι μετὰ τὸν θάνατο τῶν Ἀποστόλων ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ὡς διάδοχοι αὐτῶν.

2. Οἱ Πρεσβύτεροι (ιερεῖς).— Αὐτοὶ ἦσαν κατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἐκυβερνοῦσαν τὶς διάφορες ἐκκλησίες τῆς περιφερείας πού ἦσαν τοποθετημένοι. Ἦσαν ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπισκόπων. Εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκτελοῦν ὅλες τὶς ἱεροτελεστίας τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ μπορούν νὰ χειροτονοῦν διακόνους.

3. Οἱ Διάκονοι.— Ὅπως οἱ Πρεσβύτεροι ἐβοηθοῦσαν τοὺς Ἐπισκόπους ἔτσι καὶ οἱ Διάκονοι ἐβοηθοῦσαν τοὺς Πρεσβυτέρους ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἐπισκόπους στὶς ἱερὰς τελετὰς, χωρὶς νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκτελοῦν καμμία ἀπ' αὐτὰς.

4. Στὴν ἀρχαιότατη ἐποχὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μέχρι τοῦ 8ου αἰῶνος ὑπῆρχαν καὶ οἱ Διακόνισσες. Αὐτὲς ἦσαν χῆρες γυναῖκες ἢ παρθένες εὐσεβεῖς χωρὶς ἱερατικὸ βαθμὸ. Ἔργο τους εἶχαν νὰ διδάσκουν (κατηχοῦν) τὶς γυναῖκες. Νὰ φέρουν τὶς ἐλεημοσύνες στὶς

πτωχὲς καὶ ἀσθενεῖς καὶ νὰ παρευρίσκωνται ὡς βοηθοὶ στὸ βάπτισμά τους.

γ) Οἱ Ἐπαρχιακὲς Σύνοδοι.

Οἱ Ρωμαῖοι κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς εἶχαν διατρέσει ὅλο τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος σὲ μεγάλες περιφέρειες πὺν τὶς ἔλεγαν ἐπαρχίες. Π. χ. ἡ Παλαιστίνη ὁλόκληρος ἦταν μία ἐπαρχία τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους.

Σὲ κάθε ἐπαρχία ἦσαν πολλοὶ ἐπίσκοποι. Καὶ κάθε ἐπίσκοπος ἐκυβερνοῦσε μιὰ ὠρισμένη περιφέρεια (ἐπισκοπή) μὲ πολλὰς Ἐκκλησίες. Πολλὰς φορὰς οἱ Ἐπίσκοποι ἐκαλοῦσαν τοὺς κληρικοὺς τῆς ἐπισκοπῆς τους σὲ συνέδριο (σύνοδο) γιὰ νὰ σκεφθοῦν γιὰ διάφορα ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας τους. Π. χ. ἐκανόνιζαν τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, ἐσχεδίαζαν τὸ κήρυγμα καὶ τὴν ἐξάπλωση τῆς θρησκείας. Σ' αὐτὰς τὶς συνόδους ὁ Ἐπίσκοπος ἦταν πρόεδρος καὶ ἔδινε διάφορες συμβουλὰς στοὺς κληρικοὺς.

Πολλὰς φορὰς ὅμως στὶς διάφορες Ἐκκλησίες παρουσιάζοντο ὑποθέσεις καὶ ζητήματα, στὰ ὁποῖα ὁ Ἐπίσκοπος ἐδίσταζε νὰ δώσῃ λύση, γιὰτὶ φοβόταν μήπως δὲν ἦταν σύμφωνα μὲ τὴ διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Γι' αὐτὸ ἐσυμφωνοῦσαν ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς περιφερείας καὶ συναθροίζοντο στὴν πρωτεύουσα αὐτῆς. Ἐκεῖ συζητοῦσαν καὶ ἀποφάσιζαν γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα πὺν εἶχαν παρουσιασθῆ στὴν Ἐπισκοπή κάθε Ἐπισκόπου. Τὶς συναθροίσεις αὐτὰς τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας τὶς λέμε Ἐπαρχιακὰς Συνόδους.

Πρόεδρος στὶς συνόδους αὐτὰς ἦταν ὁ Ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως (τῆς πρωτεύουσας τῆς ἐπαρχίας) καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἔλεγαν Μητροπολίτη.

Οἱ Μητροπολίται καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ἦσαν ἴσοι μεταξὺ τους. Οἱ Μητροπολίται ὅμως εἶχαν μιὰ τιμητικὴ διάκριση ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους. Δηλαδή τοὺς ἀνεγνώριζαν ἕνα πρωτεῖο τιμητικό. Νὰ ἔχουν τὴν ἀνώτερη ἐπίβλεψη καὶ καθοδήγηση στὶς ἐκκλησίες πὺν ἦσαν στὴν ἐπαρχία τους, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι καὶ ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἐπισκόπους σὲ βαθμὸ.

Ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες πάλι γρηγορὰ ἐπῆραν τιμητικώτερη θέση οἱ Μητροπολίται τῆς Ρώμης, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ἀντιοχείας. Γιὰτὶ οἱ πόλεις αὐτὰς ἦσαν περισσότερο δοξασμένες καὶ εἶχαν διδάξει σ' αὐτὰς οἱ Ἀπόστολοι. Στους τρεῖς αὐτοὺς κατόπιν προστέθησαν καὶ οἱ Μητροπολίτες τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ

τῶν Ἱεροσολύμων. Γιατί ἡ μὲν Κωνσταντινούπολη ἔγινε ἡ δευτέρα πρωτεύουσα τοῦ νέου Βυζαντινοῦ κράτους, τὰ δὲ Ἱεροσόλυμα ἦταν ἡ πόλη πού ἔπαθε ὁ Χριστός.

Ἦσαν καὶ αὐτοὶ μεταξύ τους ἴσοι. Κάθε Μητροπολίτης κυβερνοῦσε τὶς Ἐκκλησίες πού ἦσαν στὴν περιφέρειά του, χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Δὲν μποροῦσε μὲ κανένα λόγο νὰ ἀναμιχθῆ σὲ ξένη περιφέρεια.

Ἀπὸ τὸν πέμπτο αἰῶνα καὶ ἔπειτα οἱ πέντε αὐτοὶ Μητροπολίται ὀνομάσθησαν Πατριάρχαι. Ὁ δὲ Πατριάρχης τῆς Ρώμης ὀνομάσθη ἀργότερα Πάπας.

δ) Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς Ἐπαρχιακὲς Συνόδους ἔχομε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ τὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους.

Στὶς Συνόδους αὐτὲς συναθροίζοντο ἀντιπρόσωποι ἀπὸ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες τῆς Οἰκουμένης. Γι' αὐτὸ λέγονται Οἰκουμενικὲς.

Αὐτὲς ἔλυναν σπουδαιότατα θρησκευτικὰ ζητήματα, πού δὲν μποροῦσαν νὰ λύσουν οἱ Ἐπαρχιακὲς.

Οἱ ἀντιπρόσωποι πού ἔπαιρναν μέρος στὶς Οἰκουμενικὲς Συνόδους, λέγονται Πατέρες. Τοὺς ἐφώτιζε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ τοῦτο οἱ ἀφοφάσεις τους ἦσαν Θεόπνευστοι.

24. Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίες. Σχέσεις αὐτῶν.

Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίες ὀνομάζομε τὶς Ἐκκλησίες τὶς ὁποῖες ἴδρυσαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι ἢ οἱ μαθηταὶ των.

Πρώτη Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, πού ἰδρύθη ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀποστόλους καὶ κυρίως ἀπὸ τὸν Πέτρο, τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ὅταν μετὰ τὴ διδασκαλία του πίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν 3 χιλιάδες Ἰουδαῖοι.

Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίες εἶναι οἱ Ἐκκλησίες τῆς Μακεδονίας (φιλιππων - Θεσσαλονίκης - Βεργίας), τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος (Ἀθηνῶν - Κορίνθου - Πατρῶν), Κύπρου, Κρήτης καὶ Μ. Ἀσίας, πού ἰδρύθησαν ἀπὸ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Θηβῶν (Βοιωτίας), πού ἰδρύθη ἀπὸ τὸν Λουκᾶ, τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τὸν Μάρκο, τῆς Αἰθιοπίας ἀπὸ τὸν Θωμᾶ, ὀνομάζονται ἐπίσης Ἀποστολικὲς. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἀναγνωρίζεται ὡς Ἀποστολικὴ (εἶναι καὶ ἡ μόνη ἐν τῇ Δύ-

σει), γιατί στή Ρώμη ἐδίδαξαν καὶ ἀπέθαναν οἱ Ἅπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Οἱ Ἅποστολικές Ἐκκλησίες εὐρίσκοντο σὲ ἀδελφικὲς σχέσεις μεταξύ τους. Καὶ κάθε νέα Ἐκκλησία ποὺ ἐγινόταν τὴν θεωροῦσαν ἀδελφή. Ὅλες τὲς Ἐκκλησίες μεταξύ τους τὲς ἔνωσε ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ μεγάλη ἀφοσίωση στὴν πίστη, ἡ ὁποία ἦταν μία καὶ ἅγια.

25. Οἱ ἀγῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ.

α) Ἡ διάδοση καὶ ἡ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἐξάπλωση τῆς κοσμοσωτηρίου Θρησκείας τοῦ Θεανθρώπου γινόταν μὲ ἀφάνταστη ταχύτητα. Μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα ὁ Χριστιανισμὸς ἀπὸ τὰ μικρὰ σύνορα τῆς Ἰουδαίας διαδόθηκε σὲ πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Εὐρώπης. Οἱ πρῶτες Ἀποστολικές Ἐκκλησίες ἔγιναν ὁλόφωτα κέντρα θρησκευτικά, κέντρα ἀπ' ὅπου οἱ ἀκτίνες τῆς νέας θρησκείας καὶ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου ἐξεπέμποντο σ' ὅλον τὸν κόσμο. Μέσα σὲ 200 χρόνια μ.Χ. ἦσαν ἀπειρες οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες, ποὺ σκοροποῦσαν τὴν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Καὶ προτοῦ ἀκόμη συμπληρωθοῦν 300 χρόνια ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τῆς θρησκείας τοῦ Ναζωραίου, βρισκομε τὸ Χριστιανισμὸ ἐξαπλωμένο στὴ Γαλλία, στὴν Ἰσπανία, Ἀγγλία, Γερμανία καὶ σὲ μέρη τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας. Στὴν ἐποχὴ δὲ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου 330 μ.Χ. τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους ἦσαν Χριστιανοί.

Εἶναι ἀλήθεια πῶς καμμὴ ἄλλη θρησκεία δὲν διαδόθηκε τόσο γρήγορα καὶ δὲν εὐρῆκε τόσο πιστοὺς καὶ ἀφωσιωμένους ὁπαδοὺς μέσα σὲ τόσο λίγο διάστημα, ὅπως ἡ Χριστιανικὴ.

β) Ποῖοι ἦσαν οἱ λόγοι ποὺ εὐκόλυναν τὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Γιὰ τὴν τόσο γρήγορη διάδοση καὶ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ συνετέλεσαν πολλοὶ καὶ διάφοροι λόγοι :

Ἡ θεϊκὴ του προέλευση. Ἡ ὥραία διδασκαλία του, ἡ ὁποία στηρίζεται στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν ἀγίατη. Οἱ ἰδέες τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφωσύνης, ποὺ ἐκήρυσσε μεταξύ τῶν ὁπαδῶν του. Ἡ ἐνότις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἡ ὁποία εὐκόλυνετὴ μετάβαση τῶν Ἀ-

ποστόλων ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στὸ ἄλλο. Καὶ ἡ ὁμιλουμένη σ' ὅλα τὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ ἔκανε τοὺς Ἑθνικοὺς νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ ἀσπάζονται τὸ Χριστιανισμὸ εὐχαρίστως ἦταν ὁ ἀγνὸς βίος ποὺ ἐξοῦσαν. Ἡ εἰλικρίνεια ποὺ εἶχαν στὶς σχέσεις τους. Ἡ σταθερότητα στὴν πίστη τους. Ἡ καρτερία στὰ βασανιστήρια καὶ ἡ περιφρόνηση στὸ θάνατο. Καὶ τέλος ἡ πραγματικὴ καὶ ἀδολὴ ἀγάπη ποὺ εἶχαν μεταξὺ τους.

γ) Μὲ ποῖες δυσκολίες εἶχε νὰ παλαίση ἡ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ ἰδέες τὶς ὁποῖες ἐδίδασκε ὁ Χριστιανισμὸς ἦταν τελείως ἀντίθετες ἀπὸ τὶς ἰδέες ποὺ ἕως τότε ἐπικρατοῦσαν. Γι' αὐτὸ ἐπροκάλεσε τὴν ἐξέγερση καὶ συνάντησε τὸν πόλεμο τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐπίστευαν στὶς ἀρχαῖες θρησκείες, Ἰουδαίων καὶ Ἑθνικῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπολεμοῦσαν καὶ κατεδίωκαν τὸ Χριστιανισμὸ, γιατί τὸν ἐθεωροῦσαν ἐχθρὸ τῆς Μωσαϊκῆς Θρησκείας. Οἱ Ἑθνικοί, γιατί τὸν ἐθεωροῦσαν Ἰουδαϊκὴ αἵρεση ἐπικίνδυνη γιὰ τὸ κράτος τους.

Ἀκόμη περισσότερο οἱ φιλόσοφοι, οἱ ἱερεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ οἱ διάφοροι ἐπαγγελματίες οἱ ὁποῖοι ἐζημιώνοντο ἀπὸ τὴ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ κατηγοροῦσαν τοὺς Χριστιανούς μὲ βαρύντατες κατηγορίες: ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἄθεοι, μισοῦν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ συνωμοτοῦν κατὰ τοῦ Κράτους. Μὲ τὸ βίον τους προκαλοῦν τὴν ὀργὴν τῶν Θεῶν καὶ ἐπομένως εἶναι αἴτιοι γιὰ κάθε τυχαῖο δυστύχημα ἢ φυσικὸ φαινόμενο. Ἔτσι ἐπροκαλοῦσαν τὸ φανατισμὸ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξεσποῦσε σὲ ἄγριο διωγμὸ κατὰ τῶν Χριστιανῶν.

Καὶ αὐτὸ τὸ ἐπίσημο Ρωμαϊκὸ Κράτος δὲν ἔμεινε ἀμέτοχο στοὺς διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Οἱ ἄρχοντες τῶν Ρωμαίων καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες παρακινοῦσαν καὶ ὀργάνωναν πολλὰ φορὰς διωγμοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν μὲ τὴν πρόφαση ὅτι ἔτσι θὰ ἠμποροῦσαν νὰ συγκρατήσουν τὴ δύναμη τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἢ ὁποῖα ἐχάνετο ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα.

26. Οἱ διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

Οἱ φοβερῶτεροι καὶ οἱ καταστρεπτικώτεροι διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἄρχισαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ σκληροῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος 64 μ.Χ. καὶ ἐκράτησαν μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τὸ 313 μ.Χ.

Οἱ πρῶτοι διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἦσαν τίποτε μπροστὰ στοὺς ἀγρίους καὶ ἀπάνθρωπους διωγμοὺς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. Τώρα γίνονται ἢ ἀπὸ διαφόρους ἰδιῶτες καὶ ὀργανώσεις ἢ καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ Κράτος μὲ σύστημα καὶ σχέδιο ἐξολοθρευτικόν.

Τὰ ὄσα τραβοῦσαν οἱ Χριστιανοὶ στοὺς διωγμοὺς αὐτοὺς ἦσαν πρωτοφανῆ καὶ πρωτάκουστα. Τοὺς ἐφυλάκιζαν, τοὺς ἐμαστίγωναν, τοὺς ἐβασάνιζαν. Τοὺς ἐστρέβλωναν τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια. Τοὺς ἔκαιαν τὰ μέλη λίγο λίγο ἢ τὰ ἔκοπταν ἕνα-ἕνα. Τοὺς ἐκρεμοῦσαν, τοὺς ἔκαιαν μὲ φωτιὰ καρφωμένους ἢ δεμένους σ' ἕνα ξύλο. Τοὺς ἐτύφλωναν, τοὺς ἐπριόνιζαν, τοὺς ἐλιθοβολοῦσαν. Τοὺς ἔβαζαν μέσα σὲ δέρματα ζώων καὶ τοὺς ἔρριχναν γιὰ τροφή τῶν θηρίων μέσα στὰ θέατρό τους μπροστὰ σὲ χιλιάδες θεατές.

Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως δυναμωμένοι ἀπὸ τὴν πίστη καὶ εὐλογημένοι ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ ὄλα τὰ φορικτὰ καὶ βάρβαρα μαρτύριά τους τὰ ὑπέφεραν μὲ θεϊκὴ καρτερία. Μὲ γανναώτητα καὶ ὑπομονὴ ἀπάνταστη. Δὲν τοὺς ἐδειλίαζε οὔτε τοὺς ἀπογοίτευε τίποτε. Κάθε μαρτύριο τοὺς ἐδυνάμωνε τὴν πίστη καὶ τοὺς ἔδινε θάρρος γιὰ νὰ βαστήξουν κάτω χειρότερο. Ἀντίκρυζαν τὸ θάνατο μὲ χαρὰ καὶ εὐχαρίστηση.

Ἡ φωτιὰ τοὺς ἔκαιε, τὰ θηρία τοὺς ἐξέσχιζαν τὶς σάρκες, τὸ αἷμα τοὺς ἐχνόταν καὶ αὐτοὶ ἔμεναν ψύχραιμοι καὶ ἐδοξολογοῦσαν τὸν Χριστό. Ἡ πίστη αὐτῆ τῶν Χριστιανῶν, ἡ καρτερία στὰ βασανιστήρια, ἡ περίφρονηση στὸ θάνατο καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀνεξικακία στοὺς βασανιστὲς τοὺς ἔκανε αὐτοὺς ποὺ τοὺς ἐβασάνιζαν νὰ τοὺς θαυμάζουν. Νὰ γίνωνται Χριστιανοὶ καὶ πολλοὶ μάλιστα νὰ πεθαίνουν μαζί τους.

Καὶ ὄσοι ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς ἀπέμεναν δὲν ἔχαναν τὸ θάρρος τους ἀλλὰ ἀμέσως ἔτρεχαν στὶς κατακόμβες¹ ἢ στὰ βουνὰ νὰ κάνουν τὴν προσευχή τους, νὰ λατρεύσουν τὸ Θεὸ καὶ νὰ ἀκούσουν τὸ κήρυγμα.

Μὲ τοὺς διωγμοὺς αὐτοὺς ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἀντὶ νὰ ἐξαφανισθῆ ἔστερεώθη περισσότερο καὶ ἐθριάμβευσε.

27. Οἱ κυριώτεροι διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Ρωμαϊκὸ Κράτος.

Οἱ διωγμοὶ ποὺ ἔγιναν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὸ Ρω-

1. Κατακόμβες λέγονται τὰ καταφύγια τῶν Χριστιανῶν κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν διωγμῶν. Ἦσαν μέρη ἔρημα ἢ ὑπόγεια σπήλαια. Ἐκεῖ ἐτελοῦσαν κρυφὰ τὰ θρησκευτικὰ τους καθήκοντα καὶ ἔθαπταν τοὺς νεκροὺς τους. Κατακόμβες πόλλες σώζονται στὴ Ρώμη καὶ στὴν Ἑλλάδα στὴ Μῆλο.

μαϊκὸ Κράτος εἶναι πολλοί. Ἐπ' αὐτοὺς οἱ τρομερώτεροι καὶ οἱ καταστρεπτικώτεροι εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Διωγμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνος (64 - 68 μ. Χ.).

Ὁ φοβερώτερος καὶ ἀγριώτερος διωγμὸς ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου εἶναι ὁ διωγμὸς ποὺ ἔγινε στὴν ἐποχὴ τοῦ σκληροῦ καὶ αἰμοβόρου αὐτοκράτορος Νέρωνος. Στὴν ἐποχὴ του ἔγινε στὴ Ρώμῃ μιὰ μεγάλη πυρκαϊὰ καὶ κατέστρεψε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πόλεως. Τὴν πυρκαϊὰ αὐτὴ λέγεται πὼς τὴν ἔβαλε ὁ μισότρελλος Νέρων.

Πολλὰ λέγονται γιὰ τὰ αἷτια τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ ἐγκλήματος. Ἄλλοι λέγουν ὅτι τὸ ἔκαμε γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ μὲ τὸ ἄγριο αὐτὸ θέαμα τὴν κακοῦργο ψυχὴ του. Ἄλλοι γιὰ νὰ βρῇ εὐκαιρία νὰ κάμῃ τὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους λαμπρότερη μὲ νέες οἰκοδομὲς. Καὶ ἄλλοι γιὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὸ τρομερὸ θέαμα ἀπὸ τὴν πυρπόληση τῆς ἀρχαίας Τροίας ποὺ περιγράφει ὁ Ὅμηρος.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἡ πυρκαϊὰ ἐζράτησε ἕξ ἡμερόνυκτα. Καπνοὶ καὶ φλόγες ἔδιναν στὴν πόλῃ μιὰ ἀλλόκοτη ὄψη. Οἱ ἄνθρωποι ἔξαλλοι ἐζητοῦσαν τὸν αἷτιο γιὰ νὰ τὸν ἐδίκηθοῦν. Ὅταν ἐπληροφορήθησαν ποῖος ἦτο ὁ αἷτιος σὲ πυκνὸ καὶ ὀρηκτικὸ ρεῦμα τράβηξε γιὰ τὰ ἀνάκτορα.

Ὁ Νέρων τότε βλέποντας τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, ποὺ εἶχε καταστήσει μανιακὸς διέδωσε μὲ τὰ ὄργανά του ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔκαμαν τὴν κακοῦργο αὐτὴ πράξη. Αὐτὸ ἦταν ἀρκετό. Ἀμέσως ἄρχισε ἕνας ἄγριος καὶ σκληρότατος διωγμὸς κατὰ τῶν ἀθῶων Χριστιανῶν. Ἡ μανία καὶ ἡ λύσσα τοῦ λαοῦ τῆς Ρώμης ἐξέσπασαν ἀσυγκράτητες. Καθένας ἐφόνευε, χωρὶς νὰ ἔχη νὰ δώσῃ λόγο σὲ κανένα καὶ ἐφόνευε μὲ ὅποιο ἀπάνθρωπο τρόπο τοῦ ἐπέτρεπε τὸ μῖσος του κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἡ συμφορὰ του ἀπὸ τὴν πυρκαϊκὰ. Ἐφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ τοὺς κρεμοῦν, τὰ τοὺς ἀλείφουν μὲ πίσσα καὶ νὰ τοὺς βάζουν φωτιὰ γιὰ νὰ φωτίζουσιν τοὺς δρόμους, τὶς πλατεῖες καὶ τοὺς κήπους. Τότε ἐμαρτύρησαν στὴ Ρώμῃ καὶ οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος.

Τόσο κατατρόμαξαν οἱ Χριστιανοὶ, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Νέρωνος ἐπίστευαν ὅτι εἶναι κάποιον κρυμμένος στὴν Ἀσία, γιὰ νὰ γυρίσῃ κάποτε ὡς Ἀντίχριστος.

β) Διωγμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Δομιτιανοῦ (81 - 96 μ. Χ.).

Ὁ Δομιτιανὸς ἦταν διαφθερμένος καὶ σκληρὸς αὐτοκράτωρ.

Ἐκύρηξε ἄγριο διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν μὲ τὴν κατηγορία ὅτι ἦσαν ἄθεοι. Κατεδίωξε ὄχι μόνον τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ρώμης, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἄλλους ἐξώρισε καὶ ἄλλους ἐθανάτωσε. Τότε ἐμαρτύρησεν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Παύλου Τιμόθεος (Ἐφεσος) καὶ Ὀνήσιμος. Ἐπίσης ἐξωρίσθη στὴ νῆσο Πάτμο ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.

γ) Διωγμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Τραϊανοῦ.

Ὁ Τραϊνὸς ἦταν αὐτοκράτωρ ἀπὸ τὸ 98 - 117 μ. Χ. Στὴν ἐποχὴ του καταδιώχθηκαν οἱ Χριστιανοὶ μὲ τὴν κατηγορία ὅτι ἀνήκουν σὲ ἑταιρεία ἢ σωματεία (ἐκκλησία), τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀπαγορευθῆ.

Τώρα οἱ Χριστιανοὶ ἐδικάζοντο ἀπὸ τὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους. Ὅσοι προσκυνοῦσαν στὰ εἰδωλα ἀφήνοντο ἐλεύθεροι. Οἱ ἄλλοι ἐθανατώνοντο. Στὸ διωγμὸ αὐτὸ ἐμαρτύρησε ὁ ἐπίσκοπος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος. Τὸν ἔρριξαν ζωντανὸ στὰ λεοντάρια καὶ τὸν κατεσπάρραξαν. Ἐπίσης ἐσταυρώθη ὁ Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Συμεὼν σὲ ἡλικία 125 ἐτῶν. Καὶ ἐκίχη ζωντανὸς ὁ Ἐπίσκοπος Σμύρνης Πολύκαρπος (36 χρόνια ἐπίσκοπος).

δ) Διωγμὸς στὴν ἐποχὴ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (161-180 μ.Χ.).

Στὸ διωγμὸ αὐτὸ καταδιώχθηκαν οἱ Χριστιανοὶ ἕξ αἰτίας τῶν φιλοσόφων ποὺ ἐμισοῦσαν τὴ νέα θρησκεία. Τότε ἐμαρτύρησε ὁ σοφὸς Χριστιανὸς Ἰουστίνος. Αὐτὸς μὲ τὰ συγγράμματά του (ἀπολογίαι του) ὑπεστήριξε τὴν ἀθωότητα τῶν Χριστιανῶν.

ε) Διωγμοὶ στὴν ἐποχὴ τοῦ Δεκίου καὶ Διοκλητιανοῦ.

Στὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐξασθενίζη καὶ νὰ δύνῃ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ἐνόμισαν ὅτι αἰτία τούτου ἦσαν οἱ Χριστιανοὶ ποὺ δὲν ἐσέβοντο τὴν ἀρχαία θρησκεία. Πολλοὶ ἐπίστευσαν ὅτι ἂν κατώρθωνε ἡ ἀρχαία θρησκεία νὰ ἀποκτήσῃ τὴν παλαιὰ τῆς δόξα καὶ ἐπιβολὴ εὐκόλα καὶ τὸ Κράτος θὰ ἀποκοῦσε τὴν πρώτη του δύναμη καὶ ἀξία.

Γι' αὐτὸ λοιπὸν οἱ δύο αὐτοκράτορες, ὁ Δέκιος (249 - 250 μ.Χ.) καὶ ὁ Διοκλητιανὸς (284 - 305 μ.Χ.) ἐκίρυσαν γενικὸ καὶ ἄγριο κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸ.¹ Οἱ διωγμοὶ τώρα γίνονται χωρὶς

1. Ὁ διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἔγινε κατὰ τὸ 303 - 305.

μελέτη και με πολλή ἀταξία. Ἀπεφάσισαν νὰ ἐξαλείψουν γιὰ παντα τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν.

Μὲ διάφορες διαταγὲς ποὺ ἐξέδωκαν καλοῦσαν τοὺς Χριστιανούς νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστη τους και νὰ θυσιάσουν στὰ εἰδῶλα. Ἄν δὲν ὑπάκουαν θὰ ἦσαν ἔξω ἀπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων τοῦ Κράτους. Τοὺς ἀπέκλεισαν ἀπὸ κάθε δημόσιο ἄξιομα. Οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι ἀνεσκάφησαν ἀπὸ τὰ θεμέλιά τους. Λιέταξαν τὸ κάψιμο τῶν Ἀγίων Γραφῶν και ἱερῶν βιβλίων. Ἐδωκαν στοὺς Ἐθνικοὺς τὴν ἀδεια μὲ κάθε μέσο νὰ ἀναγκάσουν τοὺς Χριστιανούς νὰ ἀρνηθοῦν τὴ θρησκεία τους.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν διωγμῶν αὐτῶν ἦσαν φοβερά. Ποτὲ δὲν εἶχαν γίνει αὐτὰ ποὺ ἐγίνοντο τώρα. Οἱ Χριστιανοὶ κατὰ μυριάδες χιλιάδων ὀδηγοῦνται στὰ μαρτύρια. Ἀλλὰ και τὸ θάρρος τῶν Χριστιανῶν και ἡ ἐπιμονὴ στὴν πίστη τους, ἡ καρτερία στὰ μαρτύρια και ἡ περιφρόνηση στὸ θάνατο εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Ξεπερνοῦσαν τὴν ἀνθρώπινη ἀντοχὴ και ἔφθαναν τὸν ἡρωϊσμό. Στὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἐθανατώθη ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας Ὁριγένης, ὁ τροπαιοφόρος Γεώργιος και ὁ Μυροβλήτης Δημήτριος.

Οἱ διωγμοὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν μοναδικοὶ στὴ σκληρότητα, ἀλλὰ ἦσαν οἱ τελευταῖοι. Γενικὰ οἱ διωγμοὶ ἔφεραν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἐγγάντωσαν τὸν Χριστιανισμό και τὸν ἐξάπλωσαν περισσότερο. Γιατὶ κάθε μαρτύριο ἐδυνάμωνε τὴν πίστη τῶν Χριστιανῶν. Καὶ κάθε σταγόνα Χριστιανικοῦ αἵματος ποὺ χυνόταν, ἐγινόταν κολυμβήθρα ὅπου ἐβαπτίζοντο χιλιάδες νέοι ὄπαδοί.

✓ 28. Οἱ Μάρτυρες τῆς νέας Θρησκείας.

Χιλιάδες εἶναι οἱ Χριστιανοί, ποὺ ἐφονεύθησαν στὴν ἐποχὴ τῶν διωγμῶν, και μὲ τὸ αἷμά τους ἐπότισαν τὸ δένδρο τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως και μὲ τὰ κόκκαλά τους ἐθεμελίωσαν τὴν Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία.

Ἡ Ἐκκλησία μας μὲ σεβασμὸ ἀναφέρει τὰ ὀνόματά τους. Τοὺς κατατάσσει σὲ ξεχωριστὴ κατηγορία Ἀγίων και τοὺς τιμᾷ ἰδιατέρως. Τοὺς ὀνομάζει Μάρτυρας.

Μεταξὺ τῶν Ἀγίων Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας ξεχωριστὴ θέση κατέχουν οἱ Ἅγιοι Δημήτριος, Γεώργιος, ὁ Ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνᾶτιος και ὁ Ἐπίσκοπος Σμύρνης Πολύκαρπος.

α) Ὁ Μεγαλομάρτυς καὶ Μυροβλήτης Δημήτριος.

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐγεννήθη στὴ Θεσσαλονίκη. Ἦταν ἀπὸ πλουσία καὶ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένεια. Ἐζήσε στὴν ἐποχὴ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ. Ὑπηρετοῦσε στὸ Ρωμαϊκὸ στρατὸ καὶ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ἀξιωματικούς αὐτοῦ. Ἐγινε Χριστιανὸς καὶ ἐκτελοῦσε χωρὶς προφύλαξη τὰ Χριστιανικά του καθήκοντα. Ἐδίδασκε φανερὰ τὸ Χριστὸ καὶ πρὸ παντὸς τοὺς νέους. Στὸ ἔτος 303 μ.Χ. αὐτοκρατορικὴ διαταγὴ ὤριζε νὰ φυλακίζονται ὅσοι Χριστιανοὶ δὲν ἀλλάζαν τὴν πίστη τους. Μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τῆς Θεσσαλονίκης ἐφυλακίσθη καὶ ὁ Δημήτριος, γιατί σὰν ἀξιωματικὸς δὲν ὑπάκουσε νὰ καταδιώξη τοὺς Χριστιανούς.

Καὶ στὴ φυλακὴ ὁ Δημήτριος δὲν ἔπαισε νὰ προσεύχεται στὸ Θεὸ καὶ ὀλόψυχα νὰ διδάσκη ὅσους τὸν ἐπισκέπτοντο. Πολλοὶ Χριστιανοὶ ἔτρεχαν στὴ φυλακὴ γιὰ νὰ ἀκούσουν τὴν ὑψηλὴ διδασκαλία του καὶ νὰ ζητήσουν τὴν εὐλογία του.

Τὸν ἐπόμενο χρόνο ἄλλη διαταγὴ περισσότερο αὐστηρὴ ὤριζε θάνατο στοὺς Χριστιανούς. Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ἔτυχε νὰ γίνονται στὸ στάδιο τῆς Θεσσαλονίκης ἀγῶνες. Ἐνας γιγαντόσωμος παλαστής φίλος τοῦ αὐτοκράτορος ὁ Λυαῖος ἦταν ἀνίκητος. Ἐνας εὐσεβὴς νέος φίλος τοῦ Δημητρίου ὁ Νέστωρ, ἐξήτησε τὴν εὐλογία τοῦ Δημητρίου καὶ πηγαίνει πρὸς τὸ Στάδιο. Πάνοπλος ἀπὸ τὴν εὐχὴ τοῦ Δημητρίου καὶ τὴ δύναμη τῆς πίστεως προχωρεῖ ἀτάραχος. Στὴν πάλη ποὺ ἔκαμε ἐνίκησε καὶ ἐφόνησε τὸν ὑπερήφανο Λυαῖο. Τὸ ἀνέλπιστο ἀποτέλεσμα ἀπαδόθηκε στοὺς Χριστιανούς καὶ στίς εὐχὰς τοῦ Δημητρίου.

Οἱ Εἰδωλολάτρες σὰν ἔμαθαν πῶς ὁ Δημήτριος εἶχε εὐλογήσει τὸν Νέστορα, ἀξίωσαν ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Μαξιμιανὸ νὰ θανατωθοῦν καὶ οἱ δύο ἀμέσως.

Ὁ Μαξιμιανὸς ὑπακούοντας στοὺς ἀλαλαγμοὺς τοῦ ἐξαγριωμένου πλήθους ἔδωσε διαταγὴ νὰ φονευθοῦν. Ἀποκεφάλισαν τὸν Δημήτριο καὶ τὸν Νέστορα.

Τὸ λείψανό του οἱ Χριστιανοὶ τὸ ἔθαψαν μὲ μεγάλη εὐλάβεια.

Στὸ μνήμα του ἐγίνοντο πολλὰ θαύματα καί, ἀνέβλυζε θεῖο μῦρο (εὐωδιά). Γι' αὐτὸ ὁ Ἅγιος Δημήτριος λέγεται Μυροβλήτης.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνεκλήρυξε τὸν Δημήτριο Ἅγιο καὶ Μεγαλομάρτυρα καὶ ὥρισε τὴν ἑορτὴ του στίς 26 Ὀκτωβρίου.

Στὸ μέρος τοῦ τάφου του (ὁ ὁποῖος σώζεται ἀκόμη) ἐκτίσθη ἀργότερα στὰ 500 μ.Χ. μεγαλοπρεπὴς ναὸς ἀπὸ τὸν ἑπαρχο

Λεόντιο. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ὠραιότερους ναοὺς τῆς Χριστιανωσύνης.

Στὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας ἔγινε Ἰζαμί. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Θεσσαλονίκης στοὺς Πολέμους 1912-1913 ἔγινε πάλι Χριστιανικός. Δυστυχῶς ὅμως στὰ 1917 ἀπὸ μεγάλη πυρκαϊὰ ἐκάη καὶ κατεστράφη. Ἀργότερα ὅμως ἀπὸ τὸ 1928 ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἀνοικοδομήθη πάλι, στὴν ἴδια θέση καὶ καθ' ὅλα ὁμοίος μὲ τὸν παλαιό. Μερικὰ τεμάχια τοῦ Ναοῦ καὶ μερικὰ ἀντίγραφα τῶν σπανίων καὶ ὠραίων εἰκόνων του εὐρίσκονται στὸ

Ὁ μεγαλομάρτυς καὶ μυροβλήτης Δημήτριος.

Βυζαντινὸ Μουσεῖο Ἀθηνῶν. Ἡ Θεσσαλονίκη τιμᾷ τὸν Ἅγιο Δημήτριο ὡς Πολιοῦχο τῆς καὶ προστάτη. Τῇ σωτηρίᾳ τῆς ἀπὸ διαφόρους βαρβαρικές ἐπιδρομὲς καθὼς καὶ τὴν τελευταία ἀπελευθέρωσή τῆς ἀπὸ τοὺς Τούρκους, πὺ ἔγινε ἀνήμερα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, 26 Ὀκτωβρίου 1912, τὴν ἀπέδωσε στὸν Ἅγιο Δημήτριο. Τὴν ἡμέρα τῆς εορτῆς ψάλλεται τὸ τροπάριο :

«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν δύναμιν ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύννας τὸν Νέστορα,

οὕτως, ἅγιο Μεγαλομάρτυρ Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν
 ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος»¹.

β) Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Τροπαιοφόρος.

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐγεννήθη στὴν Καισάρεια τῆς Καπαδοκίας, ἀπὸ γονεῖς πλουσίους καὶ εὐγενεῖς. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ ὑπηρετοῦσε στὸ Ρωμαϊκὸ Στρατὸ μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ «Κόμητος» καὶ εἶχε διακριθῆ σὲ πολλὲς μάχες.

Ἦταν εὐγενὴς καὶ ἐνάρετος. Ἀγαποῦσε εἰλικρινὰ τοὺς δυστυχισμένους. Ἀπὸ μικρὸς ἀκόμη ἀγάπησε τὴν Χριστιανικὴ θρησκεία. Συμπάθησε τοὺς Χριστιανούς καὶ μὲ κάθε τρόπο τοὺς ὑποστήριξε. Πολὺ γρήγορα ὁ ἴδιος ἔγινε Χριστιανός. Μὲ τὴ διδασκαλία του ἔκαμε Χριστιανούς καὶ πολλοὺς ἄλλους.

Ὅταν ἀπέθανε ὁ πατέρας του ἐλευθέρωσε ὅλους τοὺς δούλους καὶ αἰχμαλώτους ποὺ εἶχε καὶ ὅλη τὴν περιουσία του τὴν ἐμοίρασε στοὺς πτωχοὺς. Πολλοὺς δυστυχεῖς ἐβοήθησε, ἐγλύτωσε τοὺς κατοίκους μᾶς πόλεως ἀπὸ ἓνα φοβερὸ δράκοντα καὶ πολλοὺς ἀσθενεῖς ἐθεράπευσε. Κάποτε διετάχθη ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα νὰ καταδιώξῃ τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Γεώργιος ὅμως ἀρνήθηκε καὶ μὲ θάρρος ὁμολόγησε ὅτι εἶναι Χριστιανός. Ἐβεβαίωσε τὸν Αὐτοκράτορα ὅτι ματαιοπονεῖ. Προσπάθησε νὰ πείσῃ αὐτὸν καὶ τοὺς συγγενεῖς του νὰ γίνουν Χριστιανοί. Ὁ Διοκλητιανὸς ἐπειδὴ ἐγνωρίζε τὴν ἀξία τοῦ Γεωργίου, προσπάθησε μὲ διαφόρους ὑποσχέσεις νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἀλλάξῃ γνώμη. Σ' ὅλες ὅμως τὶς προσπάθειές του συνάντησε τὴν ἐπίμονη ἀρνηση τοῦ Γεωργίου καὶ τὴν ἀπόφασή του νὰ θυσιασθῆ γιὰ τὸ Χριστό.

Τότε ὁ Διοκλητιανὸς ἀπελπίσθη καὶ διέταξε νὰ τὸν βασανίσουν. Στὴν ἀρχὴ τὸν ἔδεσαν σὲ ἓνα ξύλο καὶ τὸν κτυποῦσαν στὴν κοιλιά. Ἐπειτα τὸν ἔσυραν σὲ τροχό, γιὰ νὰ τοῦ ξεσχίσουν τὸ σῶμα καὶ τοῦ σπάσουν τὰ μέλη. Ὁ Γεώργιος ὅμως μὲ ἀφάνταστη καρτερία καὶ ἀλύγιστο θάρρος ὑπέμεινε ὅλα τὰ βασανιστήρια. Ὅπως στοὺς πολέμους καὶ τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὴν πατρίδα ἐδείχθη γενναῖος

1. Δηλ. Ἅγιο Δημήτριε, ποὺ εἶσαι νικητής, ἐσὲ εὔρε ὁ κόσμος Μεγάλον προστάτη στους κινδύνους· ἐσὲ ποὺ ἐνίκησες τοὺς εἰδωλολάτρεις. Καθὼς λοιπὸν ἐταπεινώσες τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ Λυαίου, ὅταν ἔδωκες θάρρος στὸ Νέστορα γιὰ νὰ ἀγωνισθῆ στὸ στάδιο, ἔτσι Ἅγιο νὰ παρακαλῆς πάντοτε τὸν Θεὸ νὰ χαρίσῃ σὲ μᾶς τὴ μεγάλη ἐλεημοσύνη (τὴ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας).

στρατιώτης, ἔτσι καὶ στὰ μαρτύρια γιὰ τὴν πίστη ἐφάνηκε ἔνδοξος καὶ τροπαιοφόρος στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ. Τέλος, ἐπειδὴ μὲ κανένα εἶδος μαρτυρίου δὲν ἐπάθαινε τίποτε διατάχθη ἢ ἀποκεφαλίσθαι τοῦ στὰ 303 μ. Χ. Τὸ σῶμά του ἐτάφη στὴ Λύδα τῆς Παλαιστίνης. Ἀργότερα ἐκεῖ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἔκτισε μεγαλοπρεπὲς στατο ναό.

Τὸν Ἅγιο Γεώργιο ἡ Ἐκκλησία μας τὸν τιμᾷ ὡς Μεγαλομάρτυρα γιὰ τὸ μεγάλο μαρτύριό του καὶ τὸν ἀποκαλεῖ Τροπαιοφόρο, γιὰ τοὺς ἄθλους καὶ τὰ κατορθώματά του, γιὰτὶ πάντοτε ἐνι-

Ὁ Μεγαλομάρτυς καὶ τροπαιοφόρος Γεώργιος.

κοῦσε στὶς μάχες. Ἡ Λυτική Ἐκκλησία τὸν ὀνομάζει «Ἱπλότη».

Θεωρεῖται προστάτης τῶν στρατιωτῶν καὶ ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων, γι' αὐτὸ οἱ σημαῖες τοῦ στρατοῦ φέρουν τὴν εἰκόνα του.

Στὴν πατρίδα μας θεωρεῖται προστάτης τῶν γεωργῶν καὶ τῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐσορτάζουν μὲ πολλὰ διασκεδάσεις.

Στὶς εἰκόνες παριστάνεται ἕφιππος νὰ φονεύῃ ἓνα δράκοντα ἢ νὰ ἔχη στὸ πίσω μέρος τοῦ ἀλόγου του ἓνα παιδί. Κατὰ τὴν παράδοση ἐλευθέρωσε μὲ θαῦμα παιδιὰ, τὰ ὁποῖα εἶχαν αἰχμαλωτισθῆ ἀπὸ τὸν ἐχθρό.

Ἡ Μνήμη μου ἐσορτάζεται στὶς 23 Ἀπριλίου καὶ ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον :

«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος. Τροπαιοφόρε Μεγαλομάρτυς Γεώργιε, Πρόεσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»¹.

γ) Ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος Ἐπίσκοπος Σμύρνης.

Ὁ Ἰγνάτιος ὑπῆρξε μαθητῆς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Γιὰ τὴ μεγάλη του εὐσέβεια καὶ τὴν ἀφοσίωση στὸ Θεὸ ὠνομάσθη Θεοφόρος. Γιὰ τὰ προσόντα του αὐτὰ ἐχειροτονήθη δευτέρος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας. Καὶ ὡς ἐπίσκοπος διεκρίθη γιὰ τὸν ἐνάρετο βίον του καὶ τὸν μεγάλο ἐνθουσιασμό μετὰ τὸν ὁποῖο ὑποστήριξε τὴν πίστη στὸ Χριστό. Στὸ διωγμὸ τῶν Χριστιανῶν, ποὺ ἔγινε ὅταν ἦταν αὐτοκράτωρ ὁ Τραϊανὸς (98 - 117 μ. Χ.), μεταξὺ τῶν χιλιάδων Χριστιανῶν ποὺ ἐμαρτύρησαν ἦταν καὶ ὁ Ἰγνάτιος (112 μ. Χ.).

Τὸν Ἰγνάτιο τὸν συνέλαβαν στὴν ἔδρα τοῦ Ἀντιόχεια καὶ μετὰ συνοδεία στρατιωτῶν δεμένον τὸν ἔστειλαν στὴ Ρώμη, γιὰ νὰ τὸν ρίξουν στὰ ἄγρια θηρία. Σ' ὅλα τὰ ταξίδια του ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια εἰς τὴ Ρώμη οἱ στρατιῶτες τοῦ ἔκαμαν πολλὰ βασανιστήρια, τὰ ὁποῖα ὑπέμεινε μετὰ μεγάλη ὑπομονή.

Ὅταν ἀκόμη ἐταξείδευε γιὰ τὴ Ρώμη, ἔμαθε ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ρώμης ἐνεργοῦσαν γιὰ νὰ τὸν σώσουν ἀπὸ τὸ μαρτυρικὸ θάνατο.

Ἐμαθε τοῦτο ὁ Ἰγνάτιος καὶ ἔγραψε ἐπιστολὴ στοὺς Χριστιανούς τῆς Ρώμης καὶ τοὺς παρακαλοῦσε νὰ μὴ ἐμποδίσουν τὸ μαρτυρικὸ θάνατό του, γιατί ποθοῦσε νὰ μαρτυρήσῃ γιὰ τὸ Χριστό. «Εὐχόμεθα ἀκόμη τοὺς ἔγραφε «νὰ φθάσω μὴ ὄρα γρηγορώτερα στὰ θηρία ποὺ θὰ με ρίξουν καὶ θὰ τὰ κολακεύσω γιὰ νὰ με κατασπαράξουν γρήγορα. Καὶ ἂν δὲν θελήσουν νὰ με καταφάγουν, ἐγὼ θὰ τὰ ἀναγκάσω νὰ τὸ κάνουν».

Ὅταν τὸν ἔφεραν στὴν Ρώμη τὸν ὑπέβαλαν καὶ σὲ ἄλλα μαρτύρια πῶς φρικτά. Τὰ ὑπέμεινε μετὰ τὴν ἴδια καρτερία. Τέλος στὰ 157 μ. Χ. τὸν ἔρριξαν στὸ ἀμφιθέατρο τῆς Ρώμης καὶ τὸν κατασπάραξαν τὰ ἄγρια θηρία.

Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν τιμᾷ ὡς Ἱερομάρτυρα καὶ εορτάζει τὴ μνήμη του στίς 20 Δεκεμβρίου.

1. Δηλ. Γεώργιε ποὺ εἶσαι μεγαλομάρτυς καὶ νικητῆς ποὺ εἶσαι ἐλευθερωτῆς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ὑπερασπιστῆς τῶν πτωχῶν, ἰατρός τῶν ἀσθενῶν καὶ ἀνδρειότερος ἀπὸ βασιλεῖς, παρακάλεε Χριστὸν τὸν Θεὸ νὰ σώσῃ τίς ψυχές μας.

Ὁ Ἰγνάτιος ἔγραψε καὶ πολλὰς ἄλλες ἐπιστολές, τὶς ὁποῖες ἔστειλε στοὺς Χριστιανοὺς διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ὅπως στοὺς Ἐφραίους, Σμυρναίους κ.ά. Μὲ αὐτὰς συμβουλεύει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ προφυλάσσονται ἀπὸ τοὺς ψευδοδιδασκάλους, νὰ ἀκολουθοῦν ὅσα ἐδίδαξαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ νὰ ὑπακούουν στοὺς ἄρχοντες τῆς Ἐκκλησίας, ἐπισκόπους, ἱερεῖς, διακόνους.

Καὶ ψάλλεται τὸ Κοντάκιον :

«Τῶν λαμπρῶν ἀγώνων σου ἡ φωτοφόρος ἡμέρα προκηρῦττει ἅπασιν τὸν ἐν σπηλαίῳ τεχθέντα· τούτου γὰρ διψῶν ἐκ πόθου κατατροφῆσαι ἔσπευσας ὑπὸ θηρίων ἀναλωθῆναι· διὰ τοῦτο θεοφόρος προσηγορεύθης, Ἰγνάτιε ἔνδοξε¹.

δ) Ὁ Πολύκαρπος Ἐπίσκοπος Σμύρνης.

Ὁ ἱερός Πολύκαρπος ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς Ἀποστολικούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας (68 - 155 μ.Χ.). Ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἐδιδάχθη τὸ Χριστιανισμὸ καὶ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Σμύρνης. Ὁ Πολύκαρπος ὡς ἐπίσκοπος διεκρίθη γιὰ τὸ μεγάλο θάρρος μὲ τὸ ὁποῖο ἐκήρυττε τὴν πίστη στὸ Χριστὸ καὶ ἐκαλοῦσε τοὺς εἰδωλολάτρες νὰ γίνουν Χριστιανοί. Στὸ ἔτος 154 μ.Χ. ἐπῆγε στὴ Ρώμη καὶ παρουσιάσθη στὸν αὐτοκράτορα Ἀντωνίνο τὸν Εὐσεβῆ, γιὰ νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν Ἐκκλησία, τὴν ὁποία κατεδίωκαν οἱ ἄρχοντες τῆς Σμύρνης. Ἐκεῖ ἀνέλαβε ἀγῶνα ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν. Εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία καὶ πολλοὺς αἰρετικούς ἔφερε στὴν Ὁρθοδοξία. Ὅταν ἐγύρισε στὴ Σμύρνη εἶχε ἀρχίσει ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοὺς Ἐθνικούς καὶ Ἰουδαίους τῆς Σμύρνης. Συνέλαβαν καὶ τὸν γέροντα Πολύκαρπο καὶ τὸν ἔφεραν στὸ Ρωμαῖο Διοικητὴ Κερδαῖο.

Ὁ Διοικητὴς ὑποσχέθηκε στὸν Πολύκαρπο νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερο ἂν ἀρνηθῆ τὸ Χριστὸ καὶ ὀρκισθῆ στὸν Αὐτοκράτορα. Ὁ Πολύκαρπος μὲ θάρρος πραγματικοῦ Χριστιανοῦ καὶ ἀξίου Ἱεράρχη τοῦ ἀπάντησε: «Ὁδοίγοντα ἕξ χρόνια δουλεύω τὸ Χριστὸ καὶ ποτὲ δὲ μὲ ἀδίκησε. Πῶς μπορῶ νὰ βλασφημῆσω τὸ Σωτῆρα μου;»

1. Ἡ φωτοφόρος ἡμέρα τῶν λαμπρῶν σου ἀγώνων προκηρῦττει σ' ὅλους αὐτὸν ποὺ ἐγεννήθη στὸ σπήλαιο (τὸν Χριστὸ), διότι διψώντας ἀπὸ τὸν πόθο νὰ ζήσει εὐχαρίστως μὲ αὐτὸν (μαζὶ του) ἔτρεξες νὰ καταφαγοῦν ἀπὸ τὰ θηρία γιὰ τοῦτο ὀνομάσθης Θεοφόρος ἔνδοξε Ἰγνάτιε.

Τότε κατεδικάσθη νά καὶ ζωντανός. Οἱ φλόγες ὅμως ἐσεβάστηκαν καὶ δὲν ἐπειράξαν τὸ ἅγιο κορμί του. Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς δημίους του ἐπῆρε τὸ ξίφος του καὶ τὸν ἐφόνευσε 155 - 156 μ.Χ. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στὶς 23 Φεβρουαρίου, ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου του.

Ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Πολυκάρπου σώζεται μία Ἐπιστολή του στοὺς Φιλιππησίους τῆς Μακεδονίας. Σ' αὐτὴ ὁμιλεῖ γιὰ τὸ Σωτῆρα Χριστὸ καὶ τὸ ἔργο του. Συμβουλεύει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ὑπακούουν στοὺς ἄρχοντες καὶ νὰ προσεύχωνται γιὰ ὄλους, γιὰ τοὺς βασιλεῖς, ἀκόμη γιὰ τοὺς ἐχθροὺς τους καὶ γιὰ κείνους πού τοὺς καταδιώκουν.

Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Πολυκάρπου:

«Καὶ τρόπων μέτοχος καὶ Θρόνων διάδοχος τῶν Ἀποστόλων γινόμενος, τὴν πράξιν εὖρες, Θεόπνευστε, εἰς Θεωρίας ἐπίβασιν. Διὰ τοῦτο τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομῶν καὶ τῇ πίστει ἐνήθλησας μέχρι αἵματος, Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε. Πρόσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»¹.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

29. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς νέας Θρησκείας.

α) Ὁ Κωνσταντῖνος Αὐτοκράτωρ.

Οἱ διωγμοὶ ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν ἐξακολουθοῦσαν καὶ ὅταν ἀκόμη εἶχε ἀρχίσει ὁ 4ος αἰῶνας. Χιλιάδες Χριστιανοὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐξακολουθοῦσαν νὰ χύνουν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ ἐποχὴ γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, παρουσιάζεται ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ ὁποῖος ἐσταμάτησε τὰ βασανιστήρια τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐστερέωσε τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐγεννήθη στὴ Ναϊσό (σημερινὴ Νίσις)

1. Δηλ. Ἱερομάρτυς Πολύκαρπε σὺ πού ἔζησες τὸν αὐτὸ τρόπο ζωῆς καὶ ὑπῆρξες διάδοχος τῶν Ἀποστόλων εὐρήκεις τὴν πράξιν Θεόπνευστε γιὰ νὰ στηρίξεις τὴ Θεωρία. Γιὰ τοῦτο τὸ λόγο τῆς ἀληθείας ἐδίδαξες καὶ ὑπέμεινες ὡσάν ἀθλητὴς μέχρι θανάτου (μαρτυρικοῦ). Παρακάλεε Χριστὸ τὸν Θεὸ νὰ σώσῃ τίς ψυχὰς μας.

τῆς παλαιᾶς Σερβίας καὶ Βουλγαρίας (Μοισίας) κατὰ τὸ 274 μ.Χ. Ἦταν υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς Εὐσεβεστάτης Ἐλένης. Οἱ γονεῖς του ἦσαν καλοὶ καὶ ἐνάρετοι. Ἡ μητέρα του ἦταν Χριστιανὴ καὶ κατώρθωσε νὰ τὸν κάμῃ νὰ ἀγαπήσῃ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία. Γι' αὐτὸ πρόσεχε πολὺ τοὺς Χριστιανούς καὶ λυπόταν γιὰ τὴ μαρτυρικὴ τους ζωὴ. Ὁνειρό του ἦταν κάποτε νὰ τοὺς προστατεύσῃ.

Ὅταν ἀπέθανε ὁ πατέρας του, κατὰ τὸ 306 μ.Χ., ὁ στρατὸς ἀνεκλήρουξε τὸν Κωνσταντῖνο αὐτοκράτορα τοῦ Δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁμως ἀνεκηρύχθηκε αὐτοκράτωρ τοῦ ἴδιου Κράτους, ἀπὸ τὸ λαὸ τῆς Ρώμης, καὶ ὁ Μαξέντιος. Ὅλο τὸ Κράτος ἦταν διαιρεμένο σὲ τέσσαρες διοικήσεις καὶ κάθε μιὰ εἶχε δικὴ αὐτοκράτορα.

β) Ἐν τούτῳ νίκα.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἀμέσως μόλις ἔγινε αὐτοκράτωρ τοῦ Δυτικοῦ Κράτους, ἔβαλε στὸ νοῦ του νὰ μείνῃ μόνος αὐτοκράτωρ ὅλου τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Προτοῦ ὁμως προχωρήσῃ στὸ σχέδιό του ἔπρεπε νὰ διώξῃ ἀπὸ τὴν Ρώμην τὸ Μαξέντιο.

Λοιπὸν κατὰ τὸ 312 ἐπῆρε τὸ στρατό του καὶ ἐβάδιζε κατὰ τῆς Ρώμης. Ἡ θέση του ὁμως ἦταν πολὺ δύσκολη, γιατί ὁ στρατὸς του ἦταν ἀρκετὰ κατώτερος καὶ λιγώτερος ἀπὸ τοῦ Μαξεντίου. Στὴ δυσκολία του ἐσκέφθη νὰ πάρῃ μὲ τὸ μέρος του τοὺς Χριστιανούς, νὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ τοὺς διωγμούς, νὰ τοὺς προστατεύσῃ καὶ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσῃ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ σκοπὸ του, νὰ γίνῃ Μονοκράτωρ.

Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ πάρῃ μὲ τὸ μέρος του τοὺς Χριστιανούς. Προσπαθεῖ νὰ εὔρῃ τὸν τρόπο. Στὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ του τὸν ἐβοήθησε τὸ ἐξῆς περιστατικόν:

Τὴ στιγμὴ ποὺ ἕνα μεσημέρι εἶχε στρέψει τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, βλέπει κοντὰ στὸν ἥλιο ἕνα ὀλοφώτεινο σημεῖο σὲ σχῆμα σταυροῦ. Στὴ μέση τοῦ Σταυροῦ τίς λέξεις «ἐν τούτῳ Νίκα». Ἡ καρδιὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐγέμισε ἀπὸ συγκίνηση καὶ ἐλπίδα. Ἦταν πλέον φανερόν ὅτι ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν θὰ τὸν βοηθοῦσε καὶ θὰ τοῦ χάριζε τὴ Νίκη. Ἡ ἐλπίδα του αὐτὴ ἔγινε πίστη ὅταν τὴν νύκτα τῆς ἴδιας ἡμέρας εἶδε στὸ ὄνειρό του: Αὐτὸν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ μὲ τὸ ἴδιο σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, καὶ τοῦ εἶπε νὰ κάμῃ σημαία μὲ τὸ ἴδιο τὸ σημεῖο

καὶ μετὴν ἴδια τὴν ἐπιγραφὴν καὶ νὰ τὴν ἔχη ὡς ὄπλο κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

γ) Τὸ Λάβαρο.

Τὸ πρῶτον χαρούμενος, χωρὶς δισταγμοῦ, ἔδωκε ἐντολὴν ὁ Κωνσταντῖνος νὰ κατασκευασθῇ ἡ σημασία τοῦ Χριστοῦ. Ἦταν ἓνα χρυσοῦφαντο κόκκινον ὕφασμα μετὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ στὴ μέση καὶ μετὴν ἐπιγραφὴν ἑλληνικὰ γραμμένη «ἐν τούτῳ νίκα». Κρεμασμένο ἀπὸ ἓνα ὀλόχρυσον δόρυ. Τὸ δόρυ αὐτὸ στηριζόταν σ' ἓνα ψηλὸ κοντὸ (κοντάρι). Στὴν κορυφὴν τοῦ κοντοῦ ὑπῆρχε ἓνα χρυσοῦ στεφάνι καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸ μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πρώτη αὐτῆ Χριστιανικὴ σημαία ὀνομάσθη Λάβαρο. Στὸ ἀντίκρουμά της οἱ καρδιῆς τῶν Χριστιανῶν στρατιωτῶν ἐπλημμύρισαν ἀπὸ συγκίνηση καὶ ἠλεκτρίσθησαν ἀπὸ ἐνθουσιασμό.

Τὸ Λάβαρον.

Μετὸ λάβαρον αὐτὸ ἐπὶ κεφαλῆς ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἐπιθέσεως. Οἱ στρατιῶτες τοῦ Μ. Κωνσταντίου ὄρμησαν σὰν λεοντάρια ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἡ πίστις εἶχε δώσει φτερά καὶ δύναμιν στοὺς γενναίους τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου καὶ σὲ λίγο ἡ νίκη ἐστεφάνωνε τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα. Ὁ στρατὸς τοῦ Μαξεντίου ἐνίκηθη καὶ διελύθη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μαξέντιος ὑποχωρόντας ἔπεσε στὸν Τίβερι ποταμὸ καὶ ἐπνίγη 28 Ὀκτωβρίου 312. Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος μετὸ νικηφόρον στρατὸν τοῦ ἐμπῆκε στὴν ξακουσμένη Ρώμη.

Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ ὁ στρατὸς του ἀπέδωκαν τὴν νίκην στὴ βοήθεια τοῦ Χριστοῦ. Ἀπὸ τότε σ' ὅλες τὶς ἐκστρατεῖες του ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ὀδηγὸν τοῦ στρατοῦ του εἶχε τὸ Λάβαρον.

Μετὰ τὴν νίκην τοῦ Μαξεντίου σ' ὅλο τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος ἔμειναν δύο ἀντοκράτορες. Στὸ δυτικὸν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ στὸ

Ἐλλάξε τὴν πρωτεύουσα τοῦ κράτους, γὰρ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰ μνημεῖα τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τὰ αἵματα τῶν διωγμῶν τῆς Ρώμης. Ἀπὸ τότε ἡ πόλις αὐτὴ ἔγινε τὸ κέντρο τῆς θρησκείας μας καὶ τοῦ γένους μας (Χριστιανισμοῦ καὶ Ἑλληνισμοῦ).

Ὁ Κωνσταντῖνος παρ' ὅλη τὴν ἀγάπην του στὸ Χριστιανισμὸν δὲν εἶχε βαπτισθῆ. Στὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἐβαπτίσθη στὴ Νικομήδεια ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο αὐτῆς Εὐσεβίον. Καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε στῆς 21 Μαΐου 337 μ. Χ. Τὸ λείψανό του μετεφέρθη καὶ ἐτάφη στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ ἱστορία γὰρ τὰ κατορθώματά του τὸν ὠνόμασε «Μέγα» καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ἐπειδὴ εἰργάσθη γὰρ τὸν Χριστιανισμὸν ὡσὰν Ἄπόστολος, Ἰσαπόστολο καὶ Ἅγιο.

Τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου: «**Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλευσίν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο· ἦν περίσωζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου μόνε φιλάνθρωπε**»¹.

στ') Ὁ Τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ Ἁγία Ἑλένη.

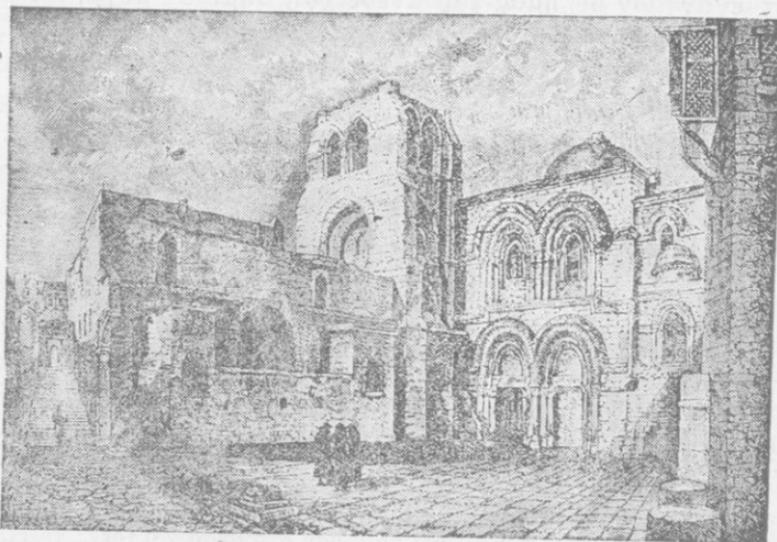
Κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καταγινόταν νὰ προστατεύῃ τὸ Χριστιανισμὸν, νὰ ἰδρῦσῃ καὶ νὰ καλλωπίσῃ τὴ νέα πρωτεύουσα τοῦ Κράτους του ἡ Μητέρα του ἡ Εὐσεβὴς Ἑλένη ἀνεχώρησε γὰρ τοὺς ἁγίους τόπους. Ἐκεῖ ὕστερα ἀπὸ πολλὰ καὶ ἐπίμονες ἀνασκαφάς, ποὺ ἔγιναν μὲ τὴν ἐπίβλεψίν της εὗρε τὸν Πανάγιον Τάφο καὶ τὸν Τίμιον Σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Στὴν ἴδια αὐτὴ θέσῃ ἀκριβῶς καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Σωτῆρος, μὲ τὴν ἐντολή της, ἐκτίσθη ὁ μεγαλοπρεπέστατος Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ μέσα σ' αὐτὸν μὲ μεγάλη πανηγυρικὴ τελετὴ ὕψωσε τὸν ζωηφόρο Σταυρὸν (327 μ.Χ.).

Ὁ Ναὸς αὐτὸς εἶναι τὸ προσκύνημα ὀλοκλήρου τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου. Ἐκεῖ χιλιάδες προσκυνητῶν πηγαίνουν κάθε χρόνον (τὸ Πάσχα) ἀπὸ διάφορα μέρη μὲ μεγάλη εὐλάβεια. Καὶ τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου παίρνουν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Πατριάρχου τὸ

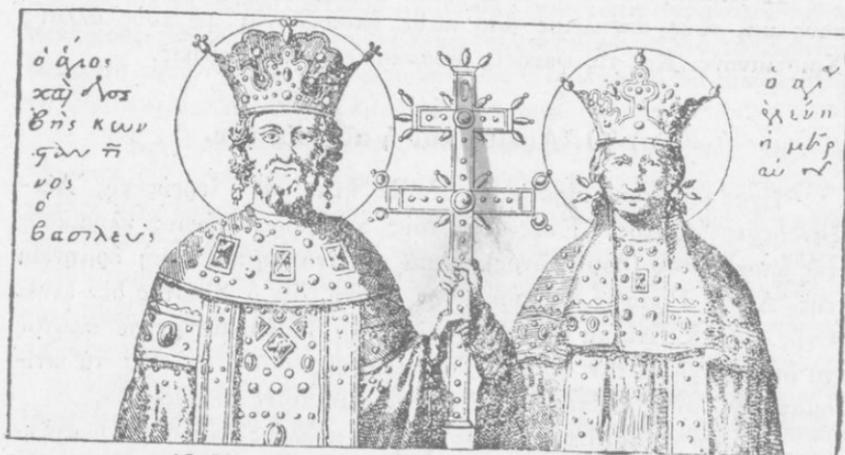
1. Δηλ. Κύριε ὁ Ἰσαπόστολός Σου, ποὺ εἶδε στὸν οὐρανὸ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ Σου, αὐτὸς, ποὺ Σὺ τὸν ἔφερες στὸ Χριστιανισμὸν, καθὼς καὶ τὸν Παῦλο, δίχως νὰ προσκληθῆ ἀπὸ ἀνθρώπους, αὐτὸς παρέδωκε στὰ χέρια Σου τὴν Κωνσταντινούπολη.

Σῶζε τὴν πάντοτε μὲ τίς παρακλήσεις τῆς Θεοτόκου.

Ἅγιος Φῶς τῆς Ἀναστάσεως πὺν ἔχει βγῆ ἀπὸ τὸ μνῆμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ στιγμή αὐτὴ εἶναι ἱερωτάτῃ καὶ κάθε Χριστιανὸς κυριεύεται ἀπὸ μιὰ βαθυτάτῃ εὐλάβεια.

Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Τάφου.

Ὁ Μεγ. Κωνσταντῖνος μετὰ τὴν Ἁγ. Ἐλένη.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἀναγνώρισε καὶ τὴ μητέρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου Ἁγία καὶ τὴν ἐορτάζει μετὰ τὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο στις 21 Μαΐου. Ψάλλεται δὲ τὸ Κοντάκιον :

«Κωνσταντίνος σήμερον σὺν τῇ μητρὶ τῇ Ἑλένῃ τὸν Σταυρὸν ἐμφαίνουσι τὸ πανσεβάσιον ξύλον πάντων μὲν τῶν Ἰουδαίων αἰσχύνην ὄντα, ὄπλον δὲ πιστῶν ἀνάκτων κατ' ἐναντίων δι' ἡμᾶς γὰρ ἀνεδείχθη σημεῖον μέγα καὶ ἐν πολέμοις φρικτόν»¹

IV. ΠΩΣ ΕΖΗΣΕ Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

30. Αἵρέσεις καὶ αἵρετικοί.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ὁ χριστιανισμὸς ἐκηρύχθη ἐπίσημη Θρησκεία τοῦ Κράτους καὶ ἔπαψαν οἱ ἐναντίον του διωγμοί, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἔλαβε μεγάλη ἀνάπτυξη καὶ διάδοση. Σ' αὐτὴ ἔλαβαν μέρος καὶ Χριστιανοὶ (Ἕλληνες - Ἰουδαῖοι - Ρωμαῖοι) μορφωμένοι, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν ν' ἀποδείξουν τὴν ἀλήθεια τῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἐκινδύνευε νὰ παρερμηνευθῆ καὶ νὰ παραμορφωθῆ. Οἱ χριστιανικὲς ἀλήθειες ἐνόθεύοντο μὲ τὴν Ἰουδαϊκὴ Θρησκεία καὶ μὲ γνῶμες εἰδωλολατρικῆς. Πολλοὶ μάλιστα ἔφερναν στὸ μέσο καὶ ἰδέες τελείως ἄσχετες μὲ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Ἡ Ἐκκλησία τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς τοὺς ὠνόμασε αἵρετικούς καὶ τοὺς ἀπέκλεισε ἀπὸ κάθε ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς. Καὶ τὶς ψευδεῖς διδασκαλίαις τοὺς αἵρέσεις.

α) Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ αἵρεσίς του.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς αἵρετικούς αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ ἱερεὺς τῆς Ἀλεξανδρείας Ἄρειος. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πρὸ μορφωμένους κληρικούς τῆς ἐποχῆς του (3ου αἰῶνος). Ἀπὸ παρανόηση καὶ κακὴ ἐρμηνεία τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐδίδασκε τὴν πλάνη, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός. Ἀλλὰ Κτίσμα (πλάσμα) τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἐδημιούργησε προτοῦ νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον. Τὸ τελειότερο ὅμως ἀπ' ὅλα τὰ κτίσματα, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τοῦ ἀποδίδωμε τιμὲς θεϊκῆς.

Ἡ αἵρεση αὐτὴ τοῦ Ἄρειου βρῆκε πολλοὺς ὁπαδοὺς. Οἱ συζη-

1. Σήμερον ὁ Κωνσταντίνος μαζί μὲ τὴ μητέρα του τὴν Ἑλένη παρουσιάζουν τὸν Σταυρό, τὸ πανσεβάσιμο ξύλο, πού εἶναι γιὰ τοὺς Ἰουδαίους ντροπὴ, γιὰ τοὺς πιστοὺς βασιλεῖς ὄπλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ γιὰ μᾶς ἀνεδείχθη μεγάλο σημεῖο καὶ στοὺς πολέμους φρικτό.

τήσεις ἐπάνω σ' αὐτὴ ἐγίνοντο μὲ ζωηρότητα καὶ πάθος. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας ἀναστατώθηκε.

Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος καὶ ὁ διάκονος αὐτοῦ Ἀθανάσιος ἐπροσπάθησαν νὰ βγάλουν τὸν Ἄρειο ἀπὸ τὴν πλάνη του καὶ νὰ τὸν φέρουν στὴν ὀρθὴ ἐξήγηση πού ἔδινε ἡ Ἐκκλησία στὰ δόγματα τῆς θρησκείας. Δὲν τὸ κατώρθωσαν, ὁ Ἄρειος ἐπέμενε σ' αὐτὴ.

Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἐκάλεσε τοπικὴ σύνοδο, πού κατεδίκασε τὸν Ἄρειο καὶ τὴν αἵρεσί του. Ὁ Ἄρειος ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐπιμένει. Μάλιστα ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, ἦλθε στὴν Παλαιστίνη καὶ ἔπειτα στὴν Κωνσταντινούπολη. Παντοῦ δὲ ἐδίδασκε μὲ φανατισμὸ τὴν αἵρεσί του.

β) Ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Ὁ Ἄρειος κατώρθωσε νὰ παρασύρῃ στὴ διδασκαλία του πολλοὺς Χριστιανοὺς πού λέγονται Ἀρειανοί. Οἱ ἄλλοι πού ἔμειναν πιστοὶ στὴν ἀληθινὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας λέγονται Ὀρθόδοξοι. Ὁ Χριστιανικὸς κόσμος ἐχωρίσθη σὲ δυὸ θρησκευτικὰ κόμματα. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Κράτος ταράσσονται ἀπὸ τὴ διχόνοια καὶ τὶς ἔριδες τῶν δύο κομμάτων.

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος μὲ μεγάλη του λύπη παρακολουθοῦσε τὶς ἔριδες τῶν Χριστιανῶν. Βλέπει τὴν ἐπικίνδυνη γιὰ τὸ Κράτος διαίρεσί τους. Ἐπεμβαίνει προσωπικῶς. Προσπαθεῖ νὰ καταπαύσῃ τὴ φιλονικία. Δὲν ἔφερε ὁμως ἀποτέλεσμα.

Τότε γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὴν πίστη μὲ τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν Ἀγάπη. Νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἐνότητα στὸ κράτος, πού μὲ τόσους πολλοὺς εἶχε ἐπιτύχῃ. Ἐπροσκάλισε σὲ σύνοδο ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα. Ἡ Σύνοδος ἔγινε στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας (325 μ. Χ.). Ἐλαβαν μέρος σ' αὐτὴ 318 Ἐπίσκοποι (Πατέρες) ἀπ' ὅλη τὴν Οἰκουμένη¹. Γι' αὐτὸ ὠνομάσθη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.

Πρόεδρος τῆς πρώτης αὐτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Μ. Κωνσταντῖνος. Ἄρχισε τὶς ἐργασίες της μὲ μιὰ ὠραία ὁμιλία (σὲ γλῶσσα Λατινικῆ) στοὺς συγκεντρωμένους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Τοὺς συνέστησε νὰ σκεφθοῦν μὲ ὁμόνοια καὶ ἀγάπη.

1. Οἰκουμένη οἱ Ρωμαῖοι ἐννοοῦν ὅλο τὸν κόσμο πού ἦταν κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Καίσαρος.

Νὰ συζητήσουν χωρὶς πείσμα καὶ θόρυβο. Γιὰ νὰ βγάλουν μιὰ φωτισμένη ἀπόφαση, πὺν θὰ ἐνώση τοὺς Χριστιανοὺς καὶ θὰ ἡσυχάση τὸ Κράτος.

Μετὰ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο ὠμίλησε ὁ Ἄρειος. Μὲ μεγάλη εὐφράδεια καὶ τέχνη ἀνέπτυξε τὴ διδασκαλία του. Ἀκολούθησαν συζητήσεις πολλῶν ἡμερῶν καὶ ἀκούσθηκαν πολλὰς γνώμες. Μεταξὺ αὐτῶν μεγάλη ἐντύπωση ἔκαμαν τὰ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα καὶ οἱ σπουδαῖες γνώμες, πὺν μὲ θάρρος καὶ μεγάλη εὐγλωττία ἀνέπτυξε ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, διάκονος τότε τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Ὑποστήριξε ὅτι ἡ ἀληθινὴ πίστις εἶναι νὰ παραδεχόμεθα Ἐνα Θεόν, πὺν φανερῶνεται σὲ Μία Τριάδα, καὶ Μία Τριάδα πὺν παριστάνεται σ' ἕνα Θεό, ἀδιάρητο καὶ ἀχώριστο.

Ἡ Σύνοδος μὲ τὴ φώτιση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπῆρε τὴν ἀπόφαση: 1) Κατεδίκασε τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρείου. Τὸν Ἄρειο καὶ τοὺς ὄπαδούς του τοὺς ἐξώρισε ὡς αἰρετικούς.

2) Παρεδέχθη ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεός. Ὁμοούσιος μὲ τὸν Πατέρα. Καὶ σὲ ἑπτὰ προτάσεις (ἄρθρα) πὺν ἐγράφηκαν μὲ τὴν ὑπαγόρευση τοῦ Μ. Ἀθανασίου ὥρισε τί πρέπει νὰ πιστεῖται κάθε Χριστιανός.

3) Ἐδωσε τὴν ὀρθὴ λύση καὶ σὲ ἄλλα ζητήματα πὺν διαφωνοῦσαν οἱ Χριστιανοὶ καὶ ὥρισε νὰ ἐφορτίζεται τὸ Πάσχα τὴν πρώτη Κυριακὴ μετὰ τὴν Πανσέληνο πὺν ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν ἑαρινὴ ἰσημερία. Καὶ ἐκήρυξε τὸ ἔργο τῆς τελειωμένο.

γ) Ἡ Αἵρεσις τοῦ Μακεδονίου.

Προτοῦ ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία ἡσυχάση ἀπὸ τὸν Ἀρειανισμό, παρουσιάσθη καὶ ἄλλη αἵρεση, τοῦ Μακεδονίου. Ὁ Μακεδόνιος, Ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐδίδασκε ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν εἶναι ἀληθινὸς Θεός, ἀλλὰ κτίσμα τοῦ Θεοῦ. Κατώτερο στὴν οὐσία ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν.

δ) Ἡ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως.

Ἐξ αἰτίας τῆς νέας ταραχῆς στὴν Ἐκκλησία καὶ στὸ κράτος ὁ αὐτοκράτωρ Μέγας Θεοδόσιος συνεκάλεσε (381 μ.Χ.) τὴ Δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ἀπὸ 150 Ἐπισκόπους, στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἐπεκύρωσε (ἐνέκρινε) ὅσα εἶχε ἀποφασίσει ἡ Πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἐσυζήτησε τὴν αἴρεση τοῦ Μακεδονίου. Τὴν κατεδίκασε καὶ ὥρισε σὲ ἄλλα πέντε ἄρθρα τί πρέπει νὰ πιστεῦθῃ κάθε ἀληθινὸς Χριστιανός.

Τὰ ἄρθρα αὐτὰ μαζὶ μὲ τὰ ἑπτὰ ἄρθρα τῆς Πρώτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀποτελοῦν «Τὸ Πιστεῦω», τὸ ὁποῖο λέγεται Σύμβολο (σημεῖο, γνώρισμα) τῆς Πίστεως. Μὲ τὸ σύμβολο τῆς πίστεως ξεχωρίζουν οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς. Τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως ἢ Πιστεῦω εἶναι :

1) Πιστεῦω εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν.

2) Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων αἰώνων. Φῶς ἐκ Φωτός, Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο. ✓

3) Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπίσαντα. ✓

✓ 4) Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα καὶ ταφέντα.

5) Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

6) Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7) Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. ✓

✓ 8) Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον· τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.

9) Εἰς μίαν Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

10) Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11) Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

12) Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν. ✓

Ἐπίσης ἀργότερα παρουσιάσθησαν καὶ ἄλλες αἵρέσεις, οἱ ὁποῖες πολλὰς ἀναστατώσεις καὶ ἀνωμαλίες ἔφεραν στὴν Ἐκκλησία. Γι'

αὐτὸ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἔγιναν ἄλλες πέντε, τὸ ὅλον ἑπτὰ¹, Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι. Οἱ ἀποφάσεις τους ἦσαν θεόπνευστοι. Ἐδωσαν τὴν ὀρθὴ ἐρμηνεία στὰ δόγματα τῆς θρησκείας. Διέλυσαν τὶς πλάνες καὶ ἔφεραν σ' ὅλο τὸ Χριστιανικὸ κόσμο τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἀγάπη.

31. Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν αἱρέσεων, δηλαδή κατὰ τὸν 4ον καὶ 5ον μ. Χ. αἰῶνα ἔζησαν οἱ μεγαλύτεροι συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ αὐτοὶ συγγραφεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς ὀρθοδοξίας ἦσαν ἄνθρωποι ποὺ εἶχαν μελετήσει καὶ ἐγνώριζαν βαθειὰ τὴ Θεολογία καὶ ὄλες τὶς ἰδέες τῶν σοφῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Μὲ τὴ μεγάλη τους εὐγλωττία καὶ τὴν ἀπέραντη θεολογικὴ καὶ φιλοσοφικὴ τους μόρφωση ἔδιναν τὴν ὀρθὴ ἐξήγηση καὶ ἀνέπτυσαν τὶς διδασκαλίες τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἀποστόμωναν ὄλους τοὺς αἵρετικούς τῶν χρόνων ἐκείνων.

Πολὸν δὲ ὀρθὰ ἡ περίοδος αὐτὴ ὠνομάσθη «Χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἐκκλησίας». Οἱ μεγάλοι διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἔζησαν τὴν ἐποχὴ αὐτή, ὠνομάσθησαν τιμητικὰ καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἀγάπησαν πολὺ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ διεκρίθησαν γιὰ τὴ βαθειὰ τους θεολογικὴ μόρφωση, τὴ ρητορικὴ τους δύναμη καὶ τὸ ἑξαιρετικὸ τους θάρρος εἶναι: ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

32. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ἐξαιρετικὴ θέση ἀνάμεσα στοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔχει ὁ γνωστός μας ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὁ νεαρὸς τότε διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος.

Ἐγεννήθη στὴν Ἀλεξάνδρεια κατὰ τὸ 295 μ. Χ. καὶ ἐκεῖ ἐσπούδασε. Ἀπὸ μικρὸς διεκρίθη γιὰ τὴν εὐσέβεια πρὸς τὸ Θεό, τὴν μεγάλη τιμότητα καὶ ἐπιμέλεια. Εἶχε μελετήσει βαθειὰ τὴν Ἁγία

1. Τρίτη τὸ 431 στὴν Ἐφεσο (Νεστόριος). Τετάρτη τὸ 451 στὴ Χαλκηδόνα (Εὐτυχής). Πέμπτη τὸ 553 στὴν Κωνσταντινούπολη (διαφόρων). Ἑκτη τὸ 680 στὴν Κωνσταντινούπολη (Μονοθελητῶν). Ἑβδόμη τὸ 787 στὴ Νίκαια (Εἰκονομάχοι).

Γραφή και τὰ ἐκκλησιαστικά συγγράμματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Γιὰ τὰ προτερήματά του αὐτὰ ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας τὸν ἐξετίμησε καὶ τὸν ἐχειροτόνησε διάκονο.

Ἡ μεγάλη του μόρφωση καὶ τὰ σπάνια προσόντα τοῦ Ἀθανασίου ἐφάνηκαν στὴν Ἀ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο ὅπου ἔλαβε μέρος. Ἐκεῖ μὲ θαυμαστὸ θάρρος καὶ ἀσυνήθιστη εὐφράδεια ἀντιμέτωπισε τὸν Ἀρειο. Μὲ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματα ἀπέδειξε τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ κυριολεκτικὰ τὸν ἀποστόμωσε. Γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ καταπολέμηση τοῦ Ἀρειανισμοῦ ὠνομάσθη στυλὸς τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας ἔγινε ἐπίσκοπος ὁ Ἀθανάσιος. 45 ὁλόκληρα χρόνια ἐκυβέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἀπεδείχθη ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ μελετημένους καὶ πρὸ σοφοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Σ' ὅλη του τὴ ζωὴ διακρινόταν γιὰ τὴν ἀρετὴ του, (ἔμεινε ἱστορικὸ αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ Ναζιανζηνός: «Ἀθανάσιον ἐπαινῶ, τὴν ἀρετὴν θὰ ἐπαινέσω»), τὴν ἀφοσίωση στὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀγῶνες του γιὰ τὴν ἀληθινὴ πίστη. Ἦταν ὁ φοβερώτερος διώκτης τῶν Ἀρειανῶν, γι' αὐτὸ ἐφρόντιζαν μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Μὲ τίς συκοφαντίες στοὺς Ἀρειανοὺς Ἀυτοκράτορες δέκα φορὲς ἐξωρίσθη. Εἴκοσι χρόνια ἔμεινε στὴν ἐξορία ὁ καρτερικὸς καὶ πολεμικώτατος ἱεράρχης. Οὔτε στιγμὴ δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του. Οὔτε ἔπαισε τοὺς γενναίους ἀγῶνες του γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῆς Ὁρθοδοξίας «Εἶναι ὠραῖοι οἱ ἀγῶνες γιὰ τὴν ἀλήθεια», ἔλεγε. Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ τόσο βασανισμένη ζωὴ ἀπέθανε τὸ 373 μ. Χ. σὲ ἡλικία 76 ἐτῶν.

Ὁ Ἀθανάσιος ἔγραψε καὶ πολλὰ συγγράμματα. Τὰ περισσότερα εἶναι κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Διακρίνονται γιὰ τὴ μεγάλη μόρφωσή του καὶ τὴ βαθεὴ γνώση τῆς Θεολογίας. Ἡ Ἐκκλησία τὸν ὠνόμασε Πατέρα καὶ τὸν κατέταξε μετὰ τῷ Ἁγίῳ. Ἐορτάζει τὴ μνήμη του στὶς 18 Ἰανουαρίου. Στὶς 2 Μαΐου εορτάζει τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων του. Τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον:

«Στυλὸς γέγονας ὀρθοδοξίας, θεῖοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν ἐκκλησίαν, ἱεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνεκήρυξας, κατήσχυνας Ἀρειον. Πάτερ ὄσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος»¹.

1. Ἐγίνες στήριγμα ὀρθοδοξίας, ἱεράρχα Ἀθανάσιε ὑποστηρίζοντας

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

33. Ὁ Μέγας Βασιλείος

Καταγωγή - μόρφωση. Ἄλλος ἀπὸ τοὺς πρὸ μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ὁ Βασιλείος. Ἐγεννήθη στὴν Καισάρεια τῆς Καπαδοκίας τὸ 330 μ. Χ. Ἀπὸ πλουσία καὶ χριστιανικὴ οἰκογένεια. Ἡ μητέρα του Ἐμμέλεια ἦταν ἀπὸ τὶς πρὸ ἐνάρετες Χριστιανὲς γυναῖκες. Ὁ ἐθνικὸς σοφὸς Λιβάνιος θαυμάζοντας αὐτὴν ἔλεγε: «ὦ Θεοὶ τῆς Ἑλλάδος, πόσον θαυμαστὲς γυναῖκες ἔχουν οἱ Χριστιανοί». Αὐτὴ λοιπὸν μὲ τὴν εὐσεβῆ μάμη (γιαγιά) του Μακρίνη τὸν ἀνέθρεψαν χριστιανικά.

Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ ἔμαθε στὴν Καισάρεια. Στὴν Κωνσταντινούπολη ἐσπούδασε Θεολογία καὶ Νομικά. Καὶ στὴν Ἀθήνα ἐτελειοποίησε τὴ μόρφωσή του ὅπου ἐσπούδασε Φιλοσοφία καὶ Ρητορική. Στὴν Ἀθήνα ἔμεινε 4-5 χρόνια. Ἐγνωρίσθη καλὰ μὲ τὸν Ἰουλιανὸ τὸν Παραβάτη καὶ συνεδέθη μὲ ἀδελφικὴ φιλία μὲ τὸν Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό. Ὅταν ἐτελείωσε τὶς σπουδὲς του ἐγύρισε στὴν Καισάρεια, ἐδίδαξε ρητορική καὶ ἔκαμε τὸ δικηγόρο καὶ ἐπρόκοψε ἀρκετὰ σ' αὐτά. Ἀργότερα ἐβαπτίσθη καὶ ἔκαμε μεγάλες περιοδεῖς (Αἴγυπτο - Παλαιστίνη - Συρία - Μεσοποταμία) γιὰ νὰ γνωρίσει καὶ νὰ μελετήσῃ τὸν ἀσκητικὸ βίον.

Ἄμα ἐγύρισε στὴν πατρίδα του ἐμοίρασε τὴν περιουσία του στοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπῆγε σ' ἓνα μοναστήρι στὸν Πόντο. Ἐκεῖ ἔζησε προσευχόμενος καὶ μελετῶντας τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα. Ἐδῶ τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ἔμεινε ἀρκετὰ ὁ φίλος του Γρηγόριος.

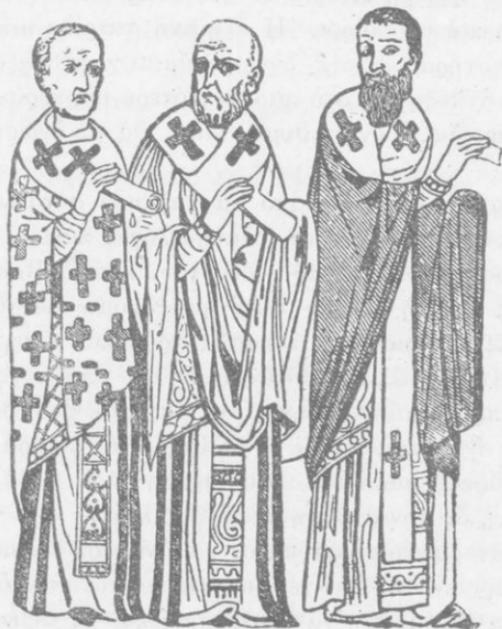
Μαζὶ ἔγραψαν τοὺς «Κανονισμοὺς τῶν Μοναστηρίων» καὶ τὸ σύγγραμμα «Φιλοκαλία». Τὸ 370 ἐγύρισε στὴν Πατρίδα του καὶ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Καισαρείας.

Ὁ Βασιλείος Ἐπίσκοπος. Ὡς Ἐπίσκοπος ἀνεδείχθη πραγματικὰ Μέγας. Ἄρχισε νὰ φανερώνη τὰ ἐξαιρετικὰ του προτερήματα καὶ τὰ χριστιανικά του αἰσθήματα. Μὲ τὸ ὑπόλοιπο μέρος τῆς περιουσίας του, ἀφοῦ τὸ περισσότερο τὸ εἶχε μοιράσει

τὴν ἐκκλησίαν μὲ θεῖες σκέψεις· γιατί μὲ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ Υἱοῦ ὡς Ὁμοουσίου μὲ τὸν Πατέρα κατεντρόπιασες τὸν Ἄρειο· ὅσοι Πάτερ, παρκαλίει Χριστὸν τὸν Θεὸ νὰ μᾶς χαρίζη τὴν μεγάλη ἐλεημοσύνη (τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν).

στους φτωχούς, ἴδρυνε καὶ συντηροῦσε μὲ τὰ εἰσοδήματα τῆς Μητροπόλεώς του, ὀλόκληρη συνοικία ἀπὸ φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Πτωχοκομεῖα, Ὁρφανοαροφεία, Νοσοκομεῖα, τὴν περίφημη Βασιλειάδα. Αὐτὸς ἐζοῦσε λιτὰ καὶ ἀσκητικά.

Ἦταν γλυκὸς καὶ ὑποχωρητικὸς σὲ ὄλους. Ἐκλόνητος στὴν ὀρθόδοξο πίστη καὶ ἀλύγιστος στὶς πιέσεις (φοβέρες) τῶν ἰσχυρῶν. Ἔγινε περίφημος ὅταν μὲ θάρρος καὶ τόλμη ἀπέκρουσε τὶς ὑπο-

Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος

σχέσεις καὶ τὶς ἀπειλὲς ποὺ τοῦ ἔκαμε ὁ «φιλοχρυσώτατος καὶ μισοχριστότατος»¹ αὐτοκράτωρ Οὐάλης γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ δεχθῇ τὸν Ἀρειανισμό.

Τὸ θάρρος τοῦ Βασιλείου. Ὁ Οὐάλης ἦταν Ἀρειανός. Ἦθελε νὰ ἐξαναγκάσῃ ὄλους τοὺς ἐπισκόπους νὰ γίνουν Ἀρειανοί. Ἔστειλε λοιπὸν καὶ στὴν Καισάρεια στὸν Ἱεράρχη Βασίλειο τὸν ἐπαρχο Μόδεστο. Ὁ Μόδεστος ἐκάλεσε τὸν Βασίλειο καὶ τοῦ εἶπε :

1. Τὸν ἔλεγαν φιλοχρυσώτατο καὶ μισοχριστότατο οἱ Χριστιανοὶ γιὰ νὰ δείξουν πόσο ἀγαποῦσε τὸ χρῆμα καὶ μισοῦσε τὸ Χριστό.

«Πῶς τολμᾶς καὶ δὲν ὑπακούεις στὸν ἰσχυρὸ βασιλέα; Μόνο σὺ ἀρνείσαι νὰ ἀκολουθήσης τὶς ἰδέες του. Πρόσεξε καλά. "Ἄν ἐξακολουθήσης νὰ ἀρνήσαι νὰ γίνης Ἄρειανὸς σὲ περιμένουν δήμευση, ἐξορία, μαρτύρια, θάνατος». Ὁ Βασίλειος τότε μὲ θάρρος ἡρωϊκὸ τοῦ ἀπάντησε:

«Δὲν μὲ φοβίξει καμμιά ἀπειλή σου. Δήμευση δὲ φοβᾶμαι, γιατί περιουσία δὲν ἔχω, παρὰ λίγα βιβλία καὶ αὐτὰ τὰ τριμμένα φορέματα πού φορῶ. Ἐξορία δὲ φοβᾶμαι, γιατί στὸ κόσμο εἶμαστε ὅλοι ξένοι καὶ ὀδοιπόροι. Ἡ ἀληθινὴ πατρίδα μας εἶναι ὁ οὐρανός. Βασανιστήρια, ἐπίσης δὲν φοβᾶμαι γιατί τὸ ἀσθενικό μου σῶμα δὲν θὰ ἀνθήξῃ καὶ στὸ παραμικρότερο μαρτύριο. Τὸν θάνατο δὲν τὸν λογαριάζω. Τὸν ἐπιθυμῶ, γιατί θὰ μὲ ἐνώση γρήγορα μὲ τὸ Θεό.»

Ὁ Μόδεστος κατεπλάγῃ ἀπὸ τὰ τολμηρὰ αὐτὰ λόγια τοῦ Βασιλείου καὶ τοῦ εἶπε: «Τέτοια τολμηρὰ λόγια κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ εἰπῇ μπροστὰ σὲ μένα τὸ Μόδεστο». Καὶ ὁ Βασίλειος ἀπηντήθησε: «Ἴσως νὰ μὴ ἔκαμες συζήτηση ἀκόμη μὲ ἀληθινὸ Ἐπίσκοπο! Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ εἶμασθε πρῶτοι καὶ ταπεινοί, ὄχι μόνο στὸν Αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ στὸν ἐλάχιστο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἄμα ὅμως πρόκειται γιὰ τὴν πίστη μας στὸ Θεό, δὲ φοβούμεθα κανένα. Τότε ἡ φωτιά, τὰ ξίφη, τὰ θηρία, τὰ σίδηρα πού μᾶς ξεσχίζουν τὶς σάρκες, μᾶς εἶναι εὐχαρίστηση παρὰ φόβος. Τὴν ἀπάντησή μου αὐτὴ ἄς τὴν ἀκούσῃ καὶ ὁ βασιλεύς».

Ὁ Μόδεστος ἐγύρισε ἄπρακτος καὶ ἀνέφερε στὸν αὐτοκράτορα. Οὐδέποτε ἐπερίμενα νὰ βρῶ τέτοιον ὑπερασπιστὴ τῆς ὀρθοδοξίας.

Ὁ Οὐάλη ἀναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸν Βασίλειο ἢ σιγῇ χωρὶς νὰ σκεφθῇ στὸ ἐξῆς νὰ τὸν πειράξῃ.

Τὸ τέλος τοῦ Βασιλείου. Ὁ Βασίλειος ἔγραψε πολλὰ καὶ σοφὰ ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα. Μὲ πολλὰ ἀπ' αὐτὰ ἐπολέμησε τὸν Ἄρειανισμό. Μὲ ἄλλα προτρέπει τοὺς νέους νὰ μελετοῦν τὰ ἑλληνικὰ γράμματα γιὰ ὠφέλειά τους. Τὰ συγγράμματά του εἶναι Δογματικά, Ἀσκητικά, Παιδαγωγικά, Λόγοι, ἐπιστολὲς καὶ ἐξηγήσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐγραψε ἀκόμη καὶ Θεία Λειτουργία, «Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου» γίνεται δέκα φορὲς τὸ χρόνο. Δηλαδή τὶς 5 πρῶτες Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ, τὸ Μέγα Σάββατο, τὴν Παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς του καὶ τὴν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων.

Ἀπ' τὴ μεγάλη ἐργασία καὶ τὸν ἀσκητικὸ βίον πού ἔκανε ἀπέθανε σὲ ἡλικία 50 χρονῶν τὴν 1 Ἰανουαρίου 379 μ. Χ. Τὸν θά-

νατό του τὸν ἔκλαυσαν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Καπαδοκίας κάθε ἐθνικότητος. Τὴν ἡμέραν τῆς κηδείας του ἦταν τόσος κόσμος, ὥστε πολλοὶ ἀπέθαναν ἀπὸ τὸ συνωστισμό.

Γιὰ τὰ μεγάλα ἐπισκοπικά του ἔργα καὶ τὴ μεγάλη του πίστη ὠνομάσθη Μέγας. Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν 1 Ἰανουαρίου. Τότε ψάλλεται τὸ τροπάριο :

«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξάμενην τὸν λόγον σου, δι' οὗ θεοπρεπῶς ἐδογματίσας, τὴν φύσιν τῶν ὄντων ἐτρένωσας, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἦθη κατεκόσμησας. Βασιλείον ἱεράτευμα, πάτερ ὅσιε, πρόσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».¹

34. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

Παιδικὴ ἡλικία καὶ σπουδές. Ὁ Γρηγόριος ἐγεννήθη στὴν Ἀριανζὸν τῆς Καπαδοκίας, κατὰ τὸ 328 μ.Χ. Ὁ πατέρας του Γρηγόριος καὶ αὐτὸς ἦταν ἐπίσκοπος τῆς Ναζιανζοῦ τῆς Καπαδοκίας. Ἡ δὲ μητέρα του Νόνα, γυναῖκα εὐσεβεστάτη καὶ ἐνάρετη, ἔδωσε στὸ Γρηγόριο εὐσεβῆ καὶ χριστιανικὴ ἀνατροφή καὶ τὸν προώριζε γιὰ κληρικό. Τὰ πρῶτα γράμματα τὰ ἔμαθε στὴν Ναζιανζό. Γιὰ τὴ συμπλήρωση τῆς σπουδῆς του καὶ γιὰ ἀποκτήσῃ φιλοσοφικὴ μόρφωση ἐφοίτησε στὶς σχολὰς τῆς Καισαρείας, τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐτελειοποιήθη στὶς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν. Στὴν Ἀθήνα ἐγνωρίσθη μετὰ τὸν Μέγα Βασίλειο, μετὰ τὸν ὁποῖο σιγὰ σιγὰ ἔγιναν ἀχώριστοι καὶ ἀδελφικοὶ φίλοι. Εἶχαν, καθὼς γράφει ὁ ἴδιος ὁ Γρηγόριος «μὴ ψυχὴ χωρισμένη σὲ δύο σώματα».

Ὅταν ἐτελείωσε τὴς σπουδῆς του, ἐγύρισε στὴν Πατρίδα του. Ἀφοῦ ἔμεινε λίγο ἐπῆγε πρὸς συνάντησι τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀποσυρθῆ σὲ κάποιον ἐρημικὸ μέρος στὸν Πόντο.² Ἐκεῖ ἔμειναν ἀρκετὸ καιρὸ μαζί καὶ μελετοῦσαν ὄχι μόνον τὴν Ἁγία Γραφή, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ σχετικὰ μετὰ τὴ Χριστιανικὴ φιλολογία συγγράματα.

Ὅταν ἐπανῆλθε στὴν Ναζιανζὸ ἐχειροτονήθη παρὰ τὴ θέλησὴ του, ἀπὸ τὸν πατέρα του πρεσβύτερος. Ὁ Γρηγόριος ἐλυπήθη γι' αὐτὸ πάρα πολὺ, γιατί ἀπὸ ταπεινοφροσύνης δὲν θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ

1. Ἡ διδασκαλία σου ἀπλώθη σ' ὅλη τὴν Οἰκουμένη, μετὰ αὐτὴ ἀνέπτυξες θετικὰ ἀλήθειες· ἔδειξες τὴν ἀληθινὴ ὑπόστασι τοῦ κόσμου καταστόλισες τὰ ἦθη τῶν ἀνθρώπων. Βασίλειε Ἱεράρχα, Ὅσιε Πάτερ, γὰ παρακαλῆς Χριστὸ τὸν Θεὸ γὰ μᾶς χάριση τὸ μέγα ἔλεος.

2. Κτῆμα τοῦ Μεγ. Βασιλείου κοντὰ στὸ Ἄλυ ποταμὸ.

του ΐκανό για τó μεγάλο άξίωμα τής ΐερωσύνης και γιατι τού άρεσε πολú ó ερημικός βίος.

Ή ένάρετη ζωή του, ή βαθειά μόρφωσή του, ή ευγλωττία του στους λόγους, έκαμαν τόν Γρηγόριο γρήγορα γνωστό παντού. Γι' αυτό πολλές πόλεις τόν εξήτησαν για Ήπίσκοπο, αλλά πάντοτε απέφυγε τó άξίωμα τούτο.

Μετα τόν θάνατο τού πατέρα του οί Χριστιανοί τής Ναζιανζού τόν εξέλεξαν Ήπίσκοπό τους. Και τώρα ó Γρηγόριος από μεγάλη ταπεινοφροσύνη άρνείται και φεύγει σέ μέρος μακρυνό και έρημο. Αλλά και έδω δέν ευρήκε την ήσυχία και ειρήνη πού έπόθησε. Εΐναι ή εποχή πού ó Ήρειανισμός με την ύποστήριξη τού Ήρειανού αυτοκράτορος Ουάλη έχει θριαμβεύσει. Στην Κωνσταντινούπολη μάλιστα έχει επικρατήσει τελείως. Οί Ήρθόδοξοι είναι ελάχιστοι και τούς έχουν περιορίσει στη μικρή και άσημαντη εκκλησία τής Ήγίας Ήναστασίας. Οί ελάχιστοι εκείνοι αλλά θαρραλέοι Χριστιανοί εξήτησαν (379 μ. Χ.) με επίμονες παρακλήσεις τή βοήθεια τού φημισμένου Γρηγορίου.

Ή Γρηγόριος από υπέρτατη άφοσίωση στην Ήρθοδοξία έδέχθη να αφήση την ήσυχία του και να αναλάβη τó βαρύ έργο να πολεμήση μέσα σ' αυτήν την πρωτεύουσα και κάτω από τά βλέμματα τού παλατιού μόνος του έναντίου τού Ήρειανισμού.

Ήταν μικρόσωμος και άσθενικός, αλλά πολú γρήγορα απέδειξε ότι μέσα στο σώμα εκείνο κατοικούσε μιá μεγάλη σοφία και δύναμη. Όταν άρχισε τó κήρυγμά του από την άσημαντη εκκλησία τής Ήγίας Ήναστασίας, οί Χριστιανοί πού τόν άκουαν ήσαν ελάχιστοι. Δέν επέρασε όμως πολús καιρός και ó Γρηγόριος με τή φωτεινή του διάνοια, την άκρατη ευγλωττία του και τά άκαταμάχητα επιχειρήματά του κατώρθωσε να προσελκύση στην όρθοδοξία πάρα πολλούς, όχι μόνο Ήρειανούς αλλά και Ήουδαίους και Ήθνικούς άκόμη.

Μέσα σ' αυτόν τόν μικρό ναό έξεφώνησε τούς πέντε γνωστούς εκείνους λόγους, με τούς όποιους απέδειξε την θεότητα τού Λόγου (Χριστού), άνέτρεψε όριστικά την αίρεση τού Ήρειού και έμεινε άθάνατος με τó έπώνυμο Θεολόγος.

Ή Γρηγόριος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Οί άγώνες τού Γρηγορίου έστεφανώθηκαν με μεγάλη έπιτυχία. Ή Ήρειανισμός έχασε τή δύναμή του και ή όρθοδοξία έστε-

ρεώθη. Γι' αυτό ο ὀρθόδοξος νέος αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Α' γνωρίζοντας τὴν ἀξία, τὴ μόρφωση καὶ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Γρηγορίου τὸν ἔκαμε Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ δὲ Β' Οἰκουμένη Σύνοδος (381) τὸν ἀνεκήρυξε Πρόεδρο.

Ἄλλὰ στοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τοῦ Ἄρειου εἶχε δημιουργήσει πολλοὺς ἐχθρούς· καὶ τώρα στὸ νέο του ἀξίωμα παρεξηγήθη ἀπὸ πολλοὺς ὀρθοδόξους, γιὰ τὴν ἐπιείκεια τὴν ὁποία ἔδειγνε στοὺς ἀρειανοὺς ποὺ ξαναγύριζαν στὴν ὀρθοξία.

Ὁ Γρηγόριος ἐκ φύσεως εἰρηνικός, γιὰ νὰ ἀποφύγη κάθε ἀφορμὴ, ἣ ὁποία μποροῦσε νὰ φέρη ταραχὴ στὴν Ἐκκλησία καὶ γιὰ νὰ παύσῃ κάθε περεξήγηση ἐπροτίμησε νὰ θυσιάσῃ τὸν ἑαυτό του. Παρητήθη ἀπὸ τὸ Πατριαρχικὸ ἀξίωμα καὶ ἐπανῆλθε σ' ἓνα κτῆμα του στὴν Ναζιανζό, ὅπου ἐπέρασε τὴν ὑπόλοιπη μέχρι τοῦ θανάτου του (391 μ.Χ.) ζωὴ του μελετῶντας καὶ γράφοντας.

Ἔργα τοῦ Γρηγορίου. Ὁ Γρηγόριος ἔγραψε πολλοὺς λόγους, ἐπιστολὰς καὶ πολλὰ ποιήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ σφύζονται.

Σ' ὅλη του τὴν ἐκκλησιαστικὴ σταδιοδρομία ἀνεδείχθη ρήτορας εὐγλωττότατος μὲ φρονήματα ὑψηλά. Κληρικός μὲ πολλὴ φιλοσοφικὴ σκέψη. Ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς μὲ θεολογικὴ δύναμη καὶ ποιητὴς μὲ σπουδαία φαντασία.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμη του στίς 25 Ἰανουαρίου καὶ ψάλλεται τὸ ἔξῃς τροπάριο :

«Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς θεολογίας σου τὰς τῶν ρητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι, καὶ τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι. Ἄλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν¹.

35. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται τὸ κόσμημα τῶν Θεολόγων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐγεννήθη στὴν Ἀντιόχεια τὸ 347 μ.Χ. Ἦταν ἀκόμη νήπιο ὅταν ἔχασε τὸν πατέρα του. Ἡ νεαρὴ χήρα μητέρα του, ἣ εὐσεβεστάτη Ἀνθοῦσα, τὸν ἀνέθρεψε χριστιανικῶτατα. Ἐσπούδασε Ρητορικὴ καὶ Φιλοσοφία στὴν περίφημη σχολὴ τοῦ ἐθνικοῦ Λιβανίου. Ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῶν σπουδῶν

1. Μὲ τὴν ἀπλὴ εὐγλωττία σου ἐνίκησες τὰ ἐπιδεικτικὰ λόγια τῶν ρητόρων· γιατί ἐρευνῶντας τὰ θεῖα ζητήματα ἀπόκτησες καὶ ὠραία εὐγλωττία. Ἄλλὰ παρακάλεῖ τὸν Θεὸ Πάτερ Γρηγόριε νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας.

του ἔδειξε μεγάλη πρόοδο καὶ μοναδικὴ εὐγλωττία. Ὁ σοφὸς Λιβάνιος ἀσθανόταν μεγάλη χαρὰ γιὰ τὰ χαρίσματα καὶ τὴν προκοπὴ τοῦ Ἱωάννου. Ἐλυπόταν ὁμως, καθὼς ἔλεγε, γιὰτὶ «δὲν μπορούσε νὰ τὸν ἀφήσῃ διάδοχό του, ἐπειδὴ τὸν ἐκέρδισαν οἱ Χριστιανοί».

Μετὰ τὶς σπουδές του ἔγινε δικηγόρος. Γρήγορα ὁμως ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμα αὐτό, γιὰτὶ δὲν ἦταν σύμφωνο μὲ τὸ χαρακτήρα του, καὶ ἐσπούδασε Θεολογία. Μετὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας του ἔμεινε πολλὰ χρόνια σὲ διάφορα Μοναστήρια καὶ ἀφωσιώθη στὴ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ 386 ἐγύρισε στὴν Ἀντιόχεια, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ ἀνέλαβε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ὡς ἱεροκλήρυκας ἔδειξε σπάνια προτερήματα. Πρὸ πάντων ὁμως ἀφθαστὴ δύναμη καὶ εὐγλωττία στὸ λόγο του. Ἡ μοναδικὴ εὐγλωττία του ἔκανε τὸν κόσμο νὰ τὸν θαυμάζῃ καὶ νὰ τρέξῃ ἀσφυκτικὰ στοὺς ναοὺς γιὰ νὰ ἀκούσῃ τὸ λόγο του πού «σὰν χρυσὸς ἔτρεχε ἀπὸ τὸ στόμα του» καὶ νὰ τὸν ὀνομάσῃ Χρυσόστομο.

α) Ὁ Χρυσόστομος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ φήμη τοῦ Χρυσοστόμου ὡς μεγάλου Θεολόγου καὶ δυνατοῦ ρήτορα, πού ὅταν ὁμιλοῦσε ἢ ἀκράτητη γλῶσσά του ξεσποῦσε σὰν ὀρηκτικὸς χεῖμαρρος, δὲν περιορίσθη στὴ στενὴ περιοχὴ τῆς Ἀντιοχείας. Ἐγινε πασίγνωστη. Ἐφθασε μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γι' αὐτὸ ὁ τότε αὐτοκράτωρ Ἀρκαδιὸς τὸν ἐκάλεσε στὴν Κωνσταντινούπολη. Τὸν ἐπίεσε καὶ τὸν ἔκαμε Πατριάρχη.

Ὡς Πατριάρχης δὲν ἔπαινε οὔτε στιγμὴ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Καὶ νὰ κατηριάζῃ κάθε παρεκτροπὴ ὄλων ἀνεξαιρέτως (κληρικῶν καὶ λαϊκῶν). Καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν βασιλέων.

Ἐνῶ ἐπολεμοῦσε τὴ διαφθορά, ἐφρόντιζε γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ὑπεστήριζε τοὺς ἐναρέτους. Ἰδρυσε μάλιστα καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ καταστήματα. Περίωρισε τὰ ἔξοδα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐξοῦσε λιτὰ καὶ πτωχὰ σὰν ἀσκητῆς, γιὰ νὰ περισσεύουν χρήματα γιὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀσθενεῖς. Ἐμεριμνοῦσε γιὰ τὴν καλὴ ἐμφάνιση τοῦ κλήρου, τὴν ἠθικὴ καὶ χριστιανικὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ, χωρὶς νὰ παύσῃ τοὺς πολέμους του κατὰ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ τὴν προσπάθειά του γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου στοὺς Πέρσες καὶ στοὺς Γότθους.

Ὅλες αὐτὲς τὶς φροντίδες του ὁ λαὸς τὶς ἐπλήρωσε μὲ πραγματικὴ λατρεία. Ὁ Χρυσόστομος ἦταν γιὰ τὸ λαὸ τὸ ζωντανὸ εἶδωλο

τῆς λατρείας του. Ὁ Χρυσόστομος ὅταν ἐπρόκειτο νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ νουθετήσῃ τὸν πολὺ κόσμον, τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀμορφώτους, ἦταν πρῶτος καὶ ἀγαθώτατος. Ὅταν ὅμως ἐπρόκειτο νὰ μαστιγώσῃ τὴν κακία ἦταν ἀκράτητος καὶ ὀρμητικός. Ποτὲ δὲν ἐσυμβιβαζόταν μὲ τὴν κακία. Τὴν τιμωροῦσε ἀσθηρότατα ὅπουδῆποτε καὶ ἂν τὴν εὗρισκε.

β) Ἐξορία καὶ θάνατος τοῦ Χρυσοστόμου.

Μὲ τὴν ἀσθηρὴ αὐτῆ διαγωγή του καὶ τὸ πύρινον μαστίγωμά του ἐδημιούργησε ἓνα πλῆθος ἐχθρῶν καὶ δυσαρεστημένων σ' ὅλες τὶς κοινωνικὰς τάξεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀρχηγὸς αὐτῶν ἦταν ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία. Τὴν κατηγοροῦσε καὶ αὐτὴ μὲ τὸν ἴδιον ἀσθηρὸν τρόπο γιὰ τὶς ἀσωτεῖες καὶ παραλυσίες τοῦ Παλατιοῦ.

Ὅλοι οἱ ἐχθροὶ του συνεννοήθηκαν καὶ ἐπέτυχαν τὸ 403 μ.Χ. νὰ τὸ καταδικάσουν σὲ ἐξορία. Ἡ ἐξορία δὲν τρομάζει τὸν γενναῖο καὶ τολμηρὸ ποιμενάρχη. «Δὲν τρομάζω γιὰ τὴ ζωὴ μου, ἔλεγε, τὰ κύματα τὰ ἄγρια ἂν σηκωθοῦν ἐναντίον μου καὶ οἱ ὠκεανοί, ἦ καὶ ὁ θυμὸς τῶν ἀρχόντων, ὅλα εἶναι ἐλαφρότερα καὶ ἀπὸ τὴν ἀράχνη γιὰ μένα».

Στὸ ἄκουσμα ὅμως τῆς ἐξορίας του ἐφάνη ἡ λατρεία ποῦ εἶχε ὁ λαὸς στὸ Χρυσόστομο. Ἐστασίασε, ἔκαμε ταραχές, ἔκαψε τὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Σὰν ἀφηνιασμένο ἄτι ὤρμησε πρὸς τὸ Παλάτι καὶ ἀνάγκασε τὸν Ἀρκάδιο νὰ ἀνακαλέσῃ τὴ διαταγή. Ὁ Χρυσόστομος ὅμως δὲν ἠσυχάζει. Ἀπτώτος καὶ μὲ τὸν ἴδιον ζῆλον ἐξακολουθεῖ τὸ θεῖο ἔργο του. Ὅταν ὅμως ἐξεφώνησε ἐναντίον τῆς Εὐδοκίας τὸν καυστικὸν λόγον ποῦ ἄρχιζε: «Πάλιν ἡ Ἡρωδίας μάλιστα, πάλιν ταρασσεται, πάλιν ζητεῖ ἐπὶ πινακίου τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰωάννου», τὸ μῖσος τῶν ἐχθρῶν του καὶ μάλιστα τῆς Εὐδοξίας ἐξέσπασε ἀκράτητο. Ἐνίκησε κάθε ἐμπόδιο καὶ ὁ Χρυσόστομος τὸ 404 μ.Χ. ὀδηγεῖται εἰς τὴν ἐξορία. Ἐβδομήκοντα ὀλόκληρες ἡμέρες περπατεῖ σὲ ἐποχὴ ὑπερβολικῆς ζέστης γιὰ νὰ φθάσῃ στὸν τόπον τῆς ἐξορίας του εἰς τὴν Κουκουσσὸν¹ τῆς Ἀρμενίας.

Δὲν εἶχε ἀκόμη καλὰ καλὰ συνέλθει ἀπὸ τὶς πρῶτες κακουχίας καὶ ὀδηγεῖται γιὰ ἄλλο χειρότερον μέρος εἰς τὴν βάρθη τοῦ Πόντου. Πρὸ τοῦ ὅμως φθάσει εἰς τὸν νέον τόπον τῆς ἐξορίας του, ἀπέθανε εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου (Κόμμανα Πόντου τὸ 407 μ.Χ.), ἀπὸ τὶς πολλὰς

1. Ἐρημο μέρος τῆς Ἀρμενίας κοντὰ εἰς τὸ ὄρος Ταῦρο.

ταλαιπωρίες σὲ ἡλικία 60 ἐτῶν. Ἀργότερα τὸ λείψανο μετεφέρθη στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἐτάφη στὸ ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

γ) Τὸ ἔργο τοῦ Χρυσοστόμου.

Ὁ Χρυσόστομος θεωρεῖται ὁ μεγαλύτερος ρήτωρ τῆς Ἐκκλησίας. Ἴσος μὲ τὸν Δημοσθένη καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλους ρήτορας τοῦ κόσμου. Ὑπῆρξε ὁ πολυμαθέστερος καὶ ἐπιφανέστερος Θεολόγος καὶ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μέγιστος ἀπὸ τοὺς φωστῆρες τῆς Χριστιανώσυνης. Ἐγραψε πολλὰ συγγράμματα, λόγους, ἐρημνεῖες τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διάφορες ἐπιστολές. Καὶ τὴ Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία τελεῖται σ' ὅλες τὶς ἐκκλησίες τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ μνήμη του ἐορτάζεται στὶς 13 Νοεμβρίου (ὁ θάνατος) καὶ στὶς 27 Ἰανουαρίου ἢ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων του στὴν Κωνσταντινούπολη. Τότε ψάλλεται τὸ Ἀπολυτίκιον:

«Ἡ τοῦ στόματός σου καθάπερ πυρρὸς ἐκλάμψασα χάρις, τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν, ἀφιλαργυρίας τῷ κόσμῳ θησαυροὺς ἐναπέθετο, τὸ ὕψος ἡμῖν τῆς ταπεινοφροσύνης ὑπέδειξεν· ἀλλὰ σοῖς λόγοις παιδεύων, πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν»¹.

Ἰδιαίτερη τιμὴ στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες.

Ὁ Χρυσόστομος, ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὠνομάσθησαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μας «οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι». Καὶ θεωροῦνται οἱ μεγαλύτεροι διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς οἰκουμένης, γιατί κατώρθωσαν νὰ συνδέσουν καὶ νὰ ἐναρμονίσουν τὰ διδάγματα τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας μὲ τὴ Χριστιανικὴ διδασκαλία.

Ἡ Ἐκκλησία μας, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἰδιαίτερες ἐορτὲς πού ἔχει γιὰ τὸν καθένα χωριστά, ἔχει ὠρισμένη καὶ μεγάλη ἐορτὴ καὶ γιὰ τοὺς τρεῖς μαζί στὶς 30 Ἰανουαρίου.

Καὶ ψάλλεται τὸ ἑξῆς Ἀπολυτίκιον:

«Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεο-

1. Δηλ. Ἡ χάρις, πού ἔλαμψε ὡς χρυσὸς ἀπὸ τὸ στόμα σου, ἐφώτισε τὴν Οἰκουμένην, ἐδίδαξε τί θησαυροὺς εἶναι ἡ ἀφιλαργυρία· μᾶς ἐδίδαξες τὸ ὕψος τῆς ταπεινοφροσύνης. Ἀλλὰ Πάτερ Ἰωάννη Χρυσόστομε πού ἐδίδες μὲ τοὺς λόγους, παρακάλει τὸν Χριστὸ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ νὰ σωθοῦν οἱ ψυχές μας.

τητος, τοὺς τὴν Οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρ-
σεύσαντας, τοὺς μελιρρῦτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς
τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βα-
σίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ
κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶτταν χρησορρήμονι, πάντες οἱ
τῶν λόγῳ αὐτῶν ἐρασταὶ συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν
αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν» ✓

36. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης.

Ὅλοι οἱ διάδοχοι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἀκολούθησαν τὸ παρά-
δειγμά του καὶ ἔγιναν θερμοὶ ὑποστηρικταὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐ-
ξαίρεση ἔκαμε μόνο ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανός. Καὶ γι' αὐτὸ ἡ Ἐκ-
κλησία τὸν ὠνόμασε Παραβάτη ἢ Ἀποστάτη.

Ὁ Ἰουλιανὸς ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Σὲ ἡλικία
ἑξ ἡμερῶν (338) ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ γονεῖς. Ἐπῆρε θερηκευτικὴν
ἀνατροφὴν σὲ ἓνα φρούριο τῆς Καπαδοκίας. Ἀργότερα ἐσυμπλήρωσε
τὴ μόρφωσίν του στὴ Νικομήδεια, στὴν Πέργαμο καὶ στὴν Ἀθήνα,
ὅπου ἐδιδάχθη ρητορικὴ καὶ φιλοσοφία. Στὴν Ἀθήνα ἐγνωρίσθη
μὲ τὸ Μ. Βασίλειο καὶ τὸν Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό.

Φαίνεται ὅτι ὅταν ἀκόμη ἐσπούδαζε στὴν Ἀθήνα, οἱ Ἐθνικοὶ
διδάσκαλοί του τὸν ἔκαμαν νὰ ἀγαπήσῃ τὴν εἰδωλολατρεία καὶ νὰ
πολεμήσῃ τὸν Χριστιανισμό. Παρεσύρθη σ' αὐτὸ γιατί ἦταν ἀπὸ
τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, πού εἶχαν πιστέψει, ὅτι μὲ τὴν ἐπικρά-
τησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ κόσμου θὰ ἦταν σύντομη καὶ
τελεία. Συγκρίνοντας τώρα τὴν κατάστασιν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους
μὲ τὰ μεγαλουργήματα τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ, πού με-
λετοῦσε στὴν ἱστορία, ἐσχημάτισε τὴ γνώμην ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἦταν
ἡ αἰτία πού ἐσταμάτησε ἡ πρόοδος τοῦ κόσμου. Ὅτι ἂν ἐπανερχό-
ταν ἡ εἰδωλολατρεία ἢ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία θὰ ἔφθανε σὲ ὑπέρ-
λαμπρὴν δόξαν καὶ μεγαλεῖο.

Ὅταν τὸ 361 μ. Χ. ἀνεκηρύχθη στὸ Παρίσι ἀπὸ τὸν στρατὸ

1. Ἄς συνέλθωμε ὅλοι. ὅσοι ἀγαπᾶμε τοὺς λόγους τους, νὰ τιμή-
σωμε μὲ ὕμνους τὸν Μέγα Βασίλειο, τὸν Θεολόγο Γρηγόριο καὶ τὸν ἑν-
δοξο Ἰωάννη, πού ἔτρεχε χρυσὸς ἀπὸ τὴ γλῶσσα του, γιατί αὐτοὶ εἶναι
οἱ τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες τῆς τρισηλίου (τρεῖς ἡλιοι Πατῆρ-Υἱὸς-Ἅγιο
Πνεῦμα) Θεότητος, πού ἐφώτισαν τὴν Οἰκουμένη μὲ ἀκτῖνες θεϊκῶν δι-
δασκαλιῶν ἦσαν ποταμοὶ τῆς σοφίας, πού ἔτρεχαν μέλι καὶ ἐπότισαν καλὰ
ὅλη τὴν φύσιν μὲ τὰ ἅγια νερὰ τῆς θεογνωσίας. Αὐτοὶ πάντοτε παρακα-
λοῦν τὴν Ἁγία Τριάδα γιὰ τὸ καλὸ μας.

του αὐτοκράτορα καὶ ἦλθε στήν Κωνσταντινούπολη ἐτάχθη ὀλοφάνερα ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς εἰδωλολατρίας. Ἐσκέφθη νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ καὶ νὰ τὴν κάμῃ ἐπίσημη θρησκεία τοῦ Κράτους. Διέταξε λοιπὸν νὰ ἀνοίξουν ὅλοι οἱ ναοὶ τῶν εἰδωλολατρῶν ποὺ εἶχαν πρὶν κλεισθῆ. Νὰ κτισθοῦν νέοι ὅπου εἶχαν καταστραφῆ. Ὁρίσθη νὰ γίνονται ἀγῶνες στοὺς Δελφούς. Κατεδίωξε τοὺς Χριστιανούς. Δύο φορές μάλιστα ἐξώρισε τὸν Μέγαν Ἀθανάσιο.

Ἐπεστήριξε τοὺς αἵρετικούς, γιὰ νὰ διαιρέσῃ τοὺς Χριστιανούς καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἔπειτα τὴν ἐξόντωσή τους. Ἀπαγόρευσε στοὺς Χριστιανούς νὰ σπουδάζουν ἀρχαῖα γράμματα. Ἐκάμε φιλανθρωπικὰ καταστήματα μόνο γιὰ τοὺς Ἐθνικούς. Γιὰ νὰ δώσῃ ζωὴ στὴ νεκρὴ εἰδωλολατρεία ἔπαιρνε μέρος σὲ μεγαλοπρεπέστατες εἰδωλολατρικὲς τελετές. Γιὰ νὰ διαφεύσῃ τὸ Χριστὸ ποὺ εἶχε εἰπεῖ ὅτι κάποτε θὰ καταστρεφόταν ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ δὲν θὰ ἔμεινε ἐκεῖ οὔτε λίθος ἐκτισε τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ δυνατὸς σεισμὸς τὰ κατέστρεψε.

Ἡ προσπάθεια ὅμως αὐτὴ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἦταν καταδικασμένη νὰ ἀποτύχῃ. Ἦταν πᾶν ἀδύνατο νὰ ξαναζήσουν οἱ νεκρὲς ἰδέες τῶν Ἐθνικῶν. Νὰ σβύσῃ τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ ποὺ εἶχε διαλύσει τὰ σκοτάδια τῆς εἰδωλολατρίας. Καὶ εἶχε ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ εἶχε φωτίσει τὸ νοῦ ὅλου τοῦ κόσμου ἕως τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Τόσο βαθειὰ εἶχε ριζώσει στὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ὁ Χριστιανισμός. Καὶ τόση ἀκλόνητη ἦταν ἡ πίστη στὴ σωτήριο δύναμή του, ὥστε ὅταν ἔστειλε ἀπεσταλμένους νὰ ἐρωτήσουν τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν ἢ ἴδια ἢ Πυθίᾳ εἶπε: «Εἶπατε στὸ βασιλεῖα ὅτι ματαιοπονεῖ».

Καὶ ὁ ἴδιος στὸ τέλος ἐκατάλαβε ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία δὲν μπορεῖ νὰ νικήσῃ τὸν Χριστιανισμὸ καὶ ὅτι κάθε προσπάθειά του εἶναι μάταιη.

Τοῦτο δὲ τὸ φανερόνουν οἱ τελευταῖοι λόγοι του κατὰ τὴ στιγμὴ τοῦ θανάτου του. Εἶχε πληγωθῆ βαρεῖα σὲ μιὰ μάχη ἐναντίον τῶν Περσῶν κοντὰ στὸν Εὐφράτη ποταμὸ. Καὶ κατὰ τὶς τελευταῖες στιγμὲς τῆς ζωῆς του φαίνεται πὸς μετενόησε καὶ εἶπε: «Νενίκηκάς με Ναζωραῖε».

Πράγματι ἐνίκηθη, γιὰτι μετὰ τὸ θάνατό του ἡ θρησκεία τοῦ Ναζωραίου ἐπεκράτησε πέρα ὡς πέρα καὶ ἔγινε ἡ ἐπίσημη θρησκεία τοῦ Κράτους καὶ ὁ Ἰουλιανὸς ἔμεινε μὲ τὴν κατηγορία τοῦ Παραβάτη. Ἀπέθανε κατὰ τὸ 363 μ.Χ. καὶ ἐτάφη στὴν Γαρσοῦ τῆς Κιλικίας.

37. Θεοδοσίος ὁ Μέγας διώκτης τῶν Ἑθνικῶν. (379 - 395).

Οἱ αὐτοκράτορες ποὺ ἀνέβηκαν στὸ Βυζαντινὸ θρόνο ὕστερα ἀπὸ τὸν Ἰουλιανὸ ὑπεστήριξαν τοὺς αἵρετικούς καὶ πρὸ πάντων τοὺς Ἀρειανούς. Δὲν ἐτόλμησαν ὅμως νὰ καταδιώξουν ἐπίσημα τοὺς Ὀρθοδόξους Χριστιανούς.

Στὸ ἔτος 379 μ.Χ. ἔγινε αὐτοκράτωρ ὁ Θεοδοσίος ὁ Α΄. Αὐτὸς εὗρηκε τὸ κράτος σὲ μεγάλη ἀναστάτωση. Οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὶς αἵρέσεις ἦσαν χωρισμένοι μεταξὺ τους σὲ ἐχθρικά κόμματα μὲ κυριώτερα τοὺς Ἀρειανούς καὶ τοὺς Ὀρθοδόξους. Οἱ Ἀρειανοὶ μὲ τὴ βοήθεια Ἀρειανῶν αὐτοκρατόρων εἶχαν σχεδὸν ἐπικρατήσει καὶ εἶχαν ἐκτοπίσει τοὺς ὀρθοδόξους ἀπὸ παντοῦ. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν Κωνσταντινούπολη μάλιστα εἶχαν καταλάβει ὅλες τὶς ἐκκλησίες. Οἱ δὲ Ἑθνικοὶ ἐνόμιζαν ὅτι ἦταν δυνατὸν νὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὶς αἵρέσεις τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐπροκαλοῦσαν ἐπικίνδυνες ταραχές.

Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἐδημιούργησε ἀνησυχία καὶ ἀπειλοῦσε τὴν ἐνότητα ὁλοκλήρου τοῦ Κράτους. Ὁ Θεοδοσίος λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἐνότητα στὸ κράτος του.

Μὲ ἓνα ἱστορικὸ Αὐτοκρατορικὸ Διάταγμά του ὑποχρέωνε ὅλους τοὺς ὑπηκόους του νὰ πιστεύουν στὴν Ὀρθοδοξία. Κάθε ἀντίθετος εἶναι αἵρετικός καὶ θὰ τιμωρῆται αὐστηρότατα. Καθῆρξε τὸν Ἀρειανὸ Πατριάρχη Δημόφιλο καὶ ἀνέβασε στὸ Πατριαρχικὸ ἀξίωμα τὸν εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξο Γρηγόριο τὸν Ναζιανζηνό. Συνέκάλεσε στὴν Κωνσταντινούλη τὸ 381 τὴν Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο γιὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ νὰ καταδικάσῃ τοὺς αἵρετικούς, καὶ μάλιστα τὴν αἵρεση τοῦ Μακεδονίου.

Ἀφοῦ ἔφερε τὴν ἐνότητα στοὺς Χριστιανούς, ἐστράφη κατὰ τῶν Ἑθνικῶν. Μὲ αὐστηρὰ διατάγματα ἀφαίρεσε ἀπὸ τοὺς Ἑθνικούς: α) Τὰ πολιτικά τους δικαιώματα. β) Τὴν ἐξουσία ποὺ εἶχαν στὴν περιουσία τους. γ) Τὸ δικαίωμα νὰ κάνουν ἀγῶνες καὶ θυσίες καὶ δ) ὥρισε τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου σ' ἐκείνους ποὺ θὰ ἐλάτρευαν τὰ εἰδωλα. Ἡ εἰδωλολατρεία ἦταν ἔγκλημα. Πολλοὶ εἰδωλολάτρες ἐξωρίσθησαν καὶ ἀρκετοὶ ἐτιμωρήθηκαν μὲ θάνατο.

Μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ τοῦ Θεοδοσίου ἐναντίον τῶν Ἑθνικῶν οἱ ὀρθόδοξοι ἐπῆραν θάρρος. Ὁ φανατισμένος ὄχλος κατεδίωξε ἄγρια τοὺς Ἑθνικούς καὶ κατέστρεψε πολλοὺς ἀρχαίους ναοὺς καὶ σπουδαῖα κειμήλια τῆς Τέχνης. Μάταια διαμαρτυρήθηκαν στὸ Θεοδοσίον γιὰ τὴν ἄστοργη αὐτὴ καταστροφὴ τῶν μνημείων τῆς Τέχνης οἱ

Ἔθνηκοί. Ὁ Σοφιστὴς Λιβάνιος ἔγραφε ὅτι «οἱ Χριστιανοὶ προχωροῦν ὡσάν ὀρητικοὶ χεῖμαρροι· παρασύρουν καὶ καταστρέφουν τὰ πάντα».

Δὲν καταστράφηκαν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μόνο τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Στὴν Ἀλεξάνδρεια μάλιστα ἔκαψαν τὸ Σεραπεῖον, τὸν θαυμάσιον ναὸ τοῦ Σεράπιδος, θεοῦ τῶν Βαβυλωνίων. Ἔτσι στὴν αὐτοκρατορία τοῦ Θεοδοσίου ἐθριαμβεύσε ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας. Καὶ μέσα στὸ Χριστιανισμὸ πάλι ἐθριαμβεύσε ἡ ὀρθοδοξία ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἔγιναν ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς πολλὰς παρεκτροπές, τὶς ὁποῖες κατακρίνει ἡ Ἱστορία, ἀπεδοκίμασε καὶ ἀποδοκιμάζει ἡ Ἐκκλησία. Δὲν ἦταν ποτὲ δυνατόν νὰ συγχωρήσῃ τὴν καταστροφὴ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Τέχνης καὶ νὰ ἐγκρίνῃ τοὺς διωγμοὺς τοῦ φανατισμένου ὄχλου κατὰ τῶν ἀλλοδόξων Ἐθνικῶν. Καὶ τὴν προσπάθεια αὐτὴ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ ἐξαλείψῃ μὲ διωγμοὺς καὶ μὲ βία τὴν εἰδωλολατρεία, εὐρέθησαν Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τὴν κατέκριναν μὲ θάρρος. Γιατὶ ἦταν ἀντίθετη καὶ ξένη μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Θεανθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐστήριξε τὴν ἐξάπλωση τῆς θρησκείας του στὴν ὁμόνοια, στὴν ἀγάπη καὶ στὴν πειθῶ.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ παράδειγμα τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Α' τοῦ Μεγάλου τὸ ἀκολούθησαν οἱ διάδοχοί του αὐστηρότερα. Ἔτσι μὲ τὸν καιρὸ ἡ εἰδωλολατρεία ἀπ' ὄλο τὸ Βυζαντινὸ κράτος ἐξαλείφθηκε ὀριστικά. ✓

38. Ὁ Ἰουστινιανὸς (527-565 μ.Χ.).

Στὰ 527 ἀνέβηκε στὸ Βυζαντινὸ αὐτοκρατορικὸ θρόνον ὁ Ἰουστινιανὸς ὁ Α'. Ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε ἀνατραφῆ μὲ τὴ μεγάλη ἐπιμέλεια τοῦ θεοῦ του Ἰουστίνου. Ἦταν προικισμένος μὲ σπάνια χαρίσματα. Τὸν διέκρινε μὲγάλῃ μόρφωση. Τὸν ἐχαροκτήριζε ὄριμη σκέψη, ταπεινοφροσύνη καὶ ἐργατικότητα. Εἶχε ἀκόμη τὴν ἱκανότητα νὰ ἐκλέγῃ ἱκανοὺς συνεργάτες. Μεγάλοι στρατηγοί, σπουδαῖοι νομομαθεῖς, σοφοὶ ἀρχιτέκτονες ἐλάμπρυναν τὴ βασιλεία του. Στὴν ἐποχὴ του τὸ κράτος ἔφθασε στὴ μεγαλύτερη δόξα καὶ ἀκμὴ του.

Ὁ Ἰουστινιανὸς μὲ τὴν ἴδια δραστηριότητα ποὺ ἐργάσθηκε γιὰ τὸ κράτος ἐργάσθηκε καὶ γιὰ τὴ στερέωση καὶ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Στὴν ἐποχὴ του δὲν εἶχε ἀκόμη ἐξαλειφθῆ ἡ εἰδω-

λολατρεία. Σὲ πολλὰ μέρη οἱ Ἐθνικοὶ ἐπολεμοῦσαν καὶ ἐμπόδιζαν τὴν ἐξάπλωσιν τῆς νέας θρησκείας. Στὴν Ἀλεξάνδρεια μάλιστα καὶ στὴν Ἀθήνα, πού ὑπῆρχαν ἀκόμη σπουδαῖες φιλοσοφικὲς σχολές, οἱ φιλόσοφοι ἐνεργοῦσαν μὲ κάθε τρόπο ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Ἰουστινιανός, ὡς σὺν-νεχιστὴς τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου, ἀνέλαβε νὰ δώσῃ τὸ τελευταῖο καὶ θανατηφόρο κτύπημα τῆς εἰδωλολατρείας. Ἀμέσως λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς αὐτοκρατορίας του ἐδημοσίευσεν αὐστηροτάτους νόμους κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν. Ὁρίσθη τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου γιὰ τοὺς παραβάτες καὶ γιὰ ὅσους δὲν ἤθελαν νὰ βαπτισθοῦν. Ἐκλείσθη μὲ νόμο ὅλες τὲς φιλοσοφικὲς σχολές καὶ ἐξώρισεν ἀπὸ τὸ κράτος τοὺς ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς φιλοσόφους καὶ ρήτορας.

Ὁ Ἰουστινιανός.

Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ εἰδωλολατρεία ἀρχισεν νὰ καταλέφτῃ καὶ νὰ σβῆνῃ ὀριστικά. Ἀπὸ τὲς πόλεις μάλιστα εἶχε ἐκλείψει τελείως. Παράλληλα μὲ τὴν στερέωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐργάσθη καὶ γιὰ τὴν ἐξάπλωσίν του. Ἱεραπόστολοι του ἐφθασαν καὶ ἐδίδαξαν τὸν Χριστιανισμὸν στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, τῶν Ἰνδιῶν τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

Ἐκεῖνο ὅμως πού συμβολίζει τὸν ὑπερβολικὸν γιὰ τὸ Χριστιανισμὸ ζήλον τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ στεφανώνει τὸν θρίαμβον τῆς πίστεως κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῶν αἰρέσεων, εἶναι τὸ ἀριστούργημα τῆς ἐποχῆς του: Ὁ ναὸς τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ (δηλ. τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ).

Ὁ πρῶτος ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, καθὼς εἶδαμε, ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνον. Ὁ υἱὸς του Κόνστας τὸν ἔκαμε κατό-

πιν εύρωχρότερο. Στην εποχή του Χρυσοστόμου ἐκάη ἀπὸ τὸν ὄγλο καὶ ἐκτίσθη πάλι. Καὶ στὴν εποχή του Ἰουστινιανοῦ κατεστράφη τελείως ἀπὸ πυρκαϊὰ κατὰ τὴν «Στάσιον τοῦ Νίκα» 532. Τότε ὁ αὐτοκράτωρ τὸν ἐκτίσε πάλι μὲ σχέδιο μεγαλοπρεπέστερο, ὅπως εἶναι μέχρι σήμερα.

Δύο περίφημοι ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσία ἀρχιτέκτονες, ὁ Ἀνθέμιος καὶ ὁ Ἰσιδώρος, ἔκαμαν μὲ ἐντολὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ σχέδιο τοῦ ναοῦ καὶ παρακολούθησαν τὴν ἐκτέλεσίν του. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰουστινιανὸς εἶχε τὴν ἀνώτερη ἐπίβλεψη. Ἐφρόντιζε μὲ πολλὴ δραστηριό-

Ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

τητα νὰ συγκεντρωθοῦν τὰ κατάλληλα ὑλικά καὶ νὰ οἰκονομηθῇ τὸ χρῆμα ποῦ ἐχρειαζόταν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς αὐτοκρατορίας ἔστειλαν τὰ πῶς πολύτιμα καὶ πῶς ὄραϊα μάρμαρα γιὰ νὰ κτισθῇ. Καὶ ὅ,τι ἔξοχο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους ναοὺς ὑπῆρχε γιὰ νὰ στολίξῃ αἰῶνια τὸ σπουδαιότερο ναὸ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐκατὸ ἐργολάβοι καὶ μηχανικοὶ μὲ ἑκατὸ τεχνίτες ὁ καθένας, ἄρχισαν τὴν οἰκοδομὴν. Ἐχρειάσθησαν ἕξ ὀλόκληρα χρόνια γιὰ νὰ τελειώσῃ. Ἐξωδευτήκαν τριακόσια ἑκατομμύρια χρυσὲς δραχμές. Ὁ ναὸς ἔχει σχῆμα ὀρθογωνίου. Ἀπὸ τὸ κέντρο τοῦ ναοῦ ὑψώνονται τέσσαρες μεγάλοι στύλοι. Ἐπάνω στὶς κορυφὰς τῶν στύλων (ἀψίδων) στηρίζεται ἓνας σφαιρικὸς θόλος (τροῦλλος), ὁ ὁποῖος ἔχει διάμετρο 31 μέτρων. (Βυζαντινὸς ρυθμὸς) μὲ 100 παράθυρα. Ἐσωτερικὰ ὁ ναὸς ἦταν στολισμένος μὲ πολύχρωμα μάρμαρα

καὶ μὲ σπάνιες εἰκόνες (Μωσαϊκά). Ἡ Ἁγία Τράπεζα ἦταν ἀπὸ χρυσὸ καὶ στολιζόταν μὲ πολύτιμους λίθους. Ἐκρέμοντο δὲ ἀπὸ ἀλυσσίδες χιλιάδες πολύτιμα κανδήλια. Ὅσοι ἔμπαιναν μέσα στοῦ ναοῦ τὰ ἔχαναν. Αἰσθάνοντο ὅτι ἦσαν πραγματικά μέσα στοῦν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ψυχὴ τους ὑψωνόταν στοῦν οὐρανόν.

Στὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ μπροστὰ ὑπῆρχε μιὰ ὠραία κρήνη (βρύση) ὡσάν φιάλη (μποτίλια) μὲ τὴν καρικινὴ ἐπιγραφὴν «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗ ΜΟΝΑΝ ΟΨΙΝ». Ἡ ἐπιγραφὴ αὐτὴ λέγει τὰ ἴδια, ἂν τὴν διαβάσῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἢ ἀπὸ τὸ τέλος.

Ὅταν ἐτελείωσε ὁ ναὸς (537 μ.Χ.) καὶ ἐμπῆκε σ' αὐτὸν ὁ Ἰουστινιανὸς γιὰ πρώτη φορὰ ἡ χαρὰ του καὶ ἡ ἀγαλλίασί του ἦταν μεγάλη. Ἐπροχώρησε πρὸς τὸν ἄμβωνα. Ὑψωσε τὰ χέρια του στοῦν οὐρανὸν καὶ εἶπε: «Δοξασμένος νὰ εἶναι ὁ Θεὸς ποῦ μὲ ἀξίωσε νὰ κάμω ἕνα τόσο μεγάλο ἔργον». Καὶ ἀπὸ τὴν ἄμετρον ἀγαλλίασί του ἐφώνησε «Νενίκηκά σε Σολομών». Δηλαδὴ ὅτι ἔκτισε καλύτερον ναὸν ἀπὸ τὸ Σολομωνῶνα.

Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας «τὸ Μέγα Μοναστήρι», ὅπως τὸ ὠνόμασε ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ἔγινε ἡ κιβωτὸς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Τὸ ἱερὸν σύμβολον, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖον φτερούγισαν χαρωπὰ τὰ πύλα λαμπρὰ ὄνειρα τῆς φυλῆς μας. Εἶναι τὸ ὄνειρον κάθε ἑλληνικῆς ψυχῆς ποῦ λαχταρᾷ νὰ δῇ νὰ σκιαῖται ἀπὸ τὴν γαλανόλευκην καὶ νὰ στεφανώνεται μὲ τὸ σταυρὸν τῆς Χριστιανωσύνης.

Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροὺς πάλι δικάς μας θάναται
Πάλι θὰ γενῆ δικιά μας ἡ μεγάλη ἐκκλησιά μας.

39. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος (610-641 μ.Χ.).

Ὁ Ἡράκλειος ἦταν ἀπὸ τὴν Καπαδοκίαν. Ἐγίνε αὐτοκράτωρ 36 χρόνων καὶ ἐβασίλευσε 30 χρόνια. Ἀπὸ τὸ 610-641. Τὸν διέκρινε ἰσχυρὴ θέληση, μεγάλη πίστη στοῦν Χριστὸν καὶ εὐλάβεια στὴν Παναγίαν.

Ὅταν ἀνέβηκε στοῦν θρόνον τὸ κράτος ἦταν σὲ κακὴ κατάστασιν. Χρήματα στὰ δημόσια ταμεῖα δὲν ὑπῆρχαν. Ὁ στρατὸς ἦταν ἀνίκανος νὰ ἀναλάβῃ πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ποῦ πολεμοῦσαν τὴν αὐτοκρατορίαν ἀπὸ παντοῦ. Οἱ Πέρσαι μάλιστα, ἀφοῦ κατέλαβαν ὅλη σχεδὸν τὴν Ἀσίαν, ἐμπῆκαν στὴν Ἱερουσαλὴμ 614. μ.Χ. Ἐπυρπόλησαν τὴν πόλιν. Αἰχμαλώτισαν τὸν Πατριάρχην. Ἐπῆραν τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ τὸν ἔφεραν στὴν πρωτεύουσάν τους Κτησιφῶνα.

Καὶ προχωρώντας ἔφθασαν στὴ Χαλκηδόνα, στὰ πρόθυρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Ἡράκλειος ἔμπρὸς σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση ἀπελπίζεται καὶ σκέπτεται νὰ μεταφέρει τὴν πρωτεύουσα τοῦ Κράτους στὴν Ἀφρική. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ στιγμή γιὰ τὴν αὐτοκρατορία ὀλόκληρη ἐπεμβαίνει ὁ φιλόπατρις Πατριάρχης Σέργιος. Δίδει θάρρος στὸν αὐτοκράτορα καὶ θέτει στὴ διάθεσή του τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ κειμήλια τῶν ἐκκλησιῶν.

Τότε, «ὅμοιος μὲ λέοντα ὁ ὁποῖος ἐκοιμῶνταν καὶ ἐξύπνησε», παίρνει θάρρος ὁ Χριστιανὸς βασιλεὺς καὶ γίνεται ὑπέρμαχος τοῦ Χριστοῦ. Ἐτοιμάζει ἀμέσως ἰσχυρὸ στρατὸ καὶ στόλο καὶ ἀναλαμβάνει τὸν πόλεμο κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Χριστιανωσύνης μὲ σκοπὸ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸν Τίμιο Σταυρὸ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν βαρβάρων.

Πρὶν ξεκινήσῃ ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ του, σὰν ἀπλὸς στρατιώτης (μὲ στολὴ ἐκστρατείας καὶ μαῦρα πέδιλα) ἐπῆγε στὴν Ἁγία Σοφία. Ἐγινε παράκληση ὑπὲρ τῆς νίκης τοῦ στρατοῦ. Ὁ ἴδιος γονατιστὸς καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐζήτησε βοήθεια ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ μὲ τοὺς ἐξῆς λόγους: «Δέσποτα Θεέ, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ ἀφήσῃς νὰ μᾶς νικήσουν οἱ ἐχθροὶ μας γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας, ἀλλὰ δώσε μας τὴ νίκη». Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας στὰ χέρια ἐπροχώρησε στὴν παραλία, ὅπου μὲ τὶς εὐλογίες τοῦ Πατριάρχου καὶ τὶς ἐπευφημίες καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ πλήθους ἐπεβίβασθη στὰ πλοῖα. Προηγουμένως ὅμως ἐμπιστεύθη τὴν Πρωτεύουσα στὴν προστασία τῆς Παναγίας καὶ στὰ χέρια τοῦ Πατριάρχου Σεργίου καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ Βώνου.

Ἀπεβίβασθη στὴν Ἀσία ἐπροχωροῦσε γιὰ τὴν Περσία νικητής. Οἱ Πέρσαι τὴν ὥρην ἐκείνην σὲ δύσκολη θέση. Ἀπειλοῦν τὴν Κωνσταντινούπολη, ἀλλὰ ἡ πατρίδα τους πίσω κινδυνεύει. Συνεννοοῦνται μὲ τοὺς Ἀβάρους (βαρβάρους τῆς σημερινῆς Ρουμανίας) καὶ καὶ πολιορκοῦν ἀπὸ ξηρὰ καὶ θάλασσα καὶ πιέζουν ἀσφυκτικὰ τὴν Κωνσταντινούπολη.

Οἱ πολιορκημένοι τότε μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν πρωθυπουργὸ Βῶνο ἐπῆγαν στὴν Ἁγία Σοφία. Μὲ τὶς εὐχὲς τοῦ Πατριάρχου ἐζήτησαν τὴν προστασία τῆς Θεοτόκου καὶ ὠρκίσθησαν νὰ ὑπερασπισθοῦν τὴν πόλη ἄχρι θανάτου. Οἱ ἀποφασισμένοι λοιπὸν κάτοικοι καὶ ὁ ὀλίγος στρατός, ὠπλισμένοι μὲ τὴν ἀνίκητη πίστη ὅτι ἡ ὑπέρμαχος στρατηγὸς Θεοτόκος προστατεύει τὴ Βασιλεύουσα, ἀμύνονται ἡρωϊκώτατα. Ὅλες οἱ μανιασμένες ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων κατὰ τῆς θεοφυλάκτου πόλεως ἀποτυγχάνουν. Ἡ Πολιορκία Θεοτόκος ἔκαμε

τὸ θαῦμα της. Ὁ Χαγάνος (ἀρχηγὸς τῶν βαρβάρων) ἔξω φρενῶν γὰρ τὶς ἀκαρπες ἐπιθέσεις του λύει τὴν πολιορκία καὶ φεύγει (626 μ. Χ.).

Οἱ νικηταὶ ἀπέδωκαν τὴν νίκη στὴν προστασία τῆς Θεοτόκου. Καὶ τὴν ἴδια νύκτα, ὀλόκληρη ἢ πόλη συγκεντρωμένη στὸ ναὸ τῆς Βλαχερνιώτισσας Παναγίας, ὄρθη καὶ ἄγρυπνη, ἑορτάζει τὰ νικητήρια. Μὲ ἐγκώμια καὶ ὕμνους ἀποδίδει τὰ εὐχαριστήρια της εὐγνωμοσύνης στὴν ὑπέρμαχο στρατηγὸ «Νύμφη τὴν ἀνύμφευτο».

Ὁ ὕμνος αὐτὸς ὠνομάσθη «Ἀκάθιστος ὕμνος». Ἐπλουτίσθη ἀργότερα καὶ μὲ τοὺς Χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 (Α-Ω) τροπάρια (χαιρετισμοὺς τῆς Παναγίας). Ψάλλεται συνεχῶς ἀπο τότε μέχρι σήμερα ἀπὸ ἕξι τροπάρια, Α-Ζ, Η-Μ, Ν-Σ, Τ-Ω, κάθε Παρασκευὴ τῶν τεσσάρων ἑβδομάδων τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Τὴν Παρασκευὴ δὲ τῆς πέμπτης ἑβδομάδος ψάλλεται ὀλόκληρος (χαιρετισμοί).

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες ψάλλεται μὲ κατάνυξη τὸ ὠραιότατο κοντάκιο :

«Τῇ ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια,
Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
Ἀναγράφω Σοι ἢ πόλις Σου, Θεοτόκε.
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον.
Ἵνα κράζω Σοι· Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.»

40. Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ πληροφορία γὰρ τὴν ὑπέρλαμπρη νίκη τοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐνθουσίασε αὐτοκράτορα καὶ στρατό. Ἐξακολούθησαν τὸν νικηφόρο κατὰ τῶν Περσῶν πόλεμο. Τοὺς ἐνίκησαν ὀριστικὰ κατὰ τὸ 627 σὲ μιὰ μάχη στὴ Μεσοποταμία κοντὰ στὰ ἑρείπια τῆς πόλεως Νινευί. Τότε οἱ Πέρσαι ἀναγκάσθηκαν νὰ κάμουν εἰρήνη καὶ νὰ ἐπιστρέψουν τὸ ἱερώτερο καὶ πολυτιμότερο σύμβολο τῆς Χριστιανωσύνης.

Μὲ τὸ πολύτιμο αὐτὸ λάφυρο καὶ μὲ πολλὰ ἀμέτρητα ἐπέστρεψε στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ λαὸς καὶ ὁ κλῆρος ἔτρεξαν νὰ τὸν ὑποδεχτοῦν μὲ μεγαλοπρεπῆ θρίαμβο.

Ὁ Ἡράκλειος ἐμπῆκε στὴν πρωτεύουσα ἐπάνω σὲ ἄρμα ποὺ τὸ ἔσυραν 4 ἐλέφαντες. Ἀκολουθοῦσε ὁ νικηφόρος στρατός. Ἐμπρὸς ἀπ' ὅλη τὴ παρέλαση ἐπήγαιναν σεμνοὶ στρατιῶτες κρατῶντας τὸν Τίμιο Σταυρό, ποὺ ἦταν τὸ ἐνδοξότερο καὶ ἱερώτερο τρῶ-

τρόπαιο τῆς νίκης. Κάτω ἀπὸ βροχὲς λουλουδιῶν καὶ θύελλα ζητωκραυγῶν καὶ χειροκροτημάτων ἔφθασε στὴν Ἁγία Σοφία καὶ ἔγινε κατανυκτικὴ δοξολογία στὸν Παντοκράτορα Θεὸ γιὰ τὴ νίκη τῶν Χριστιανικῶν ὄπλων.

Τὸ ἐπόμενο ἔτος 629 ὁ Ἡράκλειος ἔφερε τὸν Τίμιο Σταυρὸ στὴν Ἱερουσαλήμ. Στις 14 Σεπτεμβρίου τὸν ἔστησε ἐπάνω στὸ Γολγοθᾶ, μέσα στὸ ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, στὴ θέση ποὺ τὸν εἶχε στήσει ἡ Ἁγία Ἑλένη. Ἐγινε εὐλαβικὴ τελετὴ καὶ ὁ λαὸς ἔψαλλε :

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαὸν Σου
καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου,
νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωροῦμενος
καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ σου πολίτευμα».

Ἡ Ἐκκλησία μας τὴν εὐρεση καὶ ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἑορτάζει τὴν αὐτὴν ἡμέρα. Στις 14 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνου.

41. Ἀσκηταὶ - μοναχικὸς βίος.

Κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς χρόνους οἱ χριστιανοὶ ἐξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν μὲ τις ἴδιες ἀδελφικὲς σχέσεις καὶ τὴν ἴδια ἀγνότητα ποὺ ἐζοῦσαν στὴν ἐποχὴ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων. Οἱ Ἐθνικοὶ τοὺς ἐθαύμαζαν καὶ ἔλεγαν : «Δὲν ἔμεινε ἔθνος, ὅσο βαρβαρο καὶ ἄγριο καὶ ἂν ἦταν ποὺ νὰ μὴ ἀπέβαλε τὴν ἀπανθρωπία καὶ νὰ μὴ ἡμέρωσε μὲ τὸν Χριστιανισμό».

Δυστυχῶς ὅμως μὲ τὸν καιρὸ τὰ πράγματα ἄλλαξαν.

Ἡ κοινωνία ἄρχισε νὰ διαφθείρεται. Ὁ αὐστηρὸς καὶ ἀγνὸς βίος τῶν πρώτων χριστιανῶν ἐχαλαρώθη.

Ἡ ἀγάπη μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐκρύωσε καὶ ἔφερε τὴν ἀδιαφορία γιὰ τὴ θρησκεία.

Πολλοὶ Χριστιανοὶ αὐστηροὶ καὶ ἠθικοὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ βλέπουν αὐτὴν τὴν κατάσταση. Ἐγκατέλειψαν τὴν Κοινωνίαν καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κόσμου. Ἀπεσύρθησαν σὲ μέρη μακρυνὰ καὶ ἔρημα. Ἐκεῖ ἐζοῦσαν μὲ αὐστηρὲς νηστεῖες καὶ προσευχές. Προσπαθοῦσαν νὰ ὑψωθοῦν στὸ Θεὸ καὶ νὰ εὗρουν μίαν ἄλλη ζωὴ.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ὠνομάσθησαν Ἀσκηταὶ ἢ Ἐρημίται.

Τέτοιοι Ἀσκηταὶ παρουσιάσθησαν σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους. Οἱ περισσότεροὶ παρουσιάσθησαν καὶ ἔζησαν στὴν Αἴγυπτο. Κατέβαιναν σὲ πόλεις μόνον ὅταν ἦταν ἀνάγκη νὰ στηρίξουν τὴν πίστη τῶν Χριστιανῶν.

Οἱ πιὸ φημισμένοι Ἀσκηταὶ ἦσαν :

α) Ὁ Παῦλος ἀπὸ τὴν Θηβαΐδα τῆς Αἰγύπτου.

Ἐζησε τὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του σὲ ἓνα ἀπόκη-
μνο σπήλαιο τῆς Αἰγύπτου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 366 μ. Χ.

β) Ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος.

Ὁ Ἀντώνιος ἦταν ὁ πρῶτος μαθητῆς τοῦ Παύλου. Εἶναι ὁ θεμελιωτῆς τοῦ ἀσκητικοῦ καὶ μοναχικοῦ βίου. Ἐγεννήθη στὴν Αἴ-
γυπτο κατὰ τὸ 250 μ. Χ. ἀπὸ γονεῖς εὐσεβεῖς καὶ πλουσίους. Γράμ-
ματα δὲν ἔμαθε. Τὴν Ἁγία Γραφή τὴν ἔμαθε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ ἀνα-
γνώσματα τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ ἡλικία 20 χρόνων ἐπούλησε τὴν πε-
ριουσία του καὶ ἔγινε ἀσκητῆς στὴν ἔρημο τῆς Αἰγύπτου. Εἵκοσι
χρόνια ἔμεινε ἀπομονωμένος στὴν ἔρημο καὶ ἔπειτα παρουσιάσθη
στοὺς ἀνθρώπους. Δύο φορὲς μόνον κατέβη στὴν Ἀλεξάνδρεια γιὰ
νὰ δώσῃ θάρρος στοὺς Χριστιανούς καὶ γιὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς αἵρε-
τικούς, ἰδίως δὲ τοὺς Ἀρειανούς. «Ἐζοῦσε μὲ πολλὰς στερήσεις.
Ἐκοιμῶταν ἐπάνω σὲ μιὰ ψάθα. Ἐτρῶγε μιὰ φορὰ τὴν ἡμέραν
ὀλίγον ξηρὸν ἄρτον». Ἐφοροῦσε πανωφόρι ἀπὸ δέρμα προβάτου
(μηλωτὴ) μὲ ζώνη πλεκτὴ ἀπὸ τρίχες, ὅπως ὁ πρῶτος ποταμὸς.

Ἀπέθανε σὲ ἡλικία 105 χρόνων (τὸ 285 μ. Χ.) καὶ διατηροῦσε
μέχρι τέλους τὴν ὑγεία του.

Ἡ Ἐκκλησία τὸν ὀνόμασε μέγα καὶ τὸν εορτάζει στίς 17 Ἰα-
νουαρίου.

γ) Ὁ Ἅγιος Παχώμιος καὶ οἱ μοναχοί.

Ἀργότερα τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου τὸ ἐμιμήθησαν
χιλιάδες Χριστιανῶν. Καὶ πολλὰς γυναῖκες ἀκολούθησαν τὴν ἀσκη-
τικὴν ζωὴν. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀσκηταὶ ἐζοῦσαν στὴν ἀρχὴ ὁ καθένας
χωριστά.

Ὁ μαθητῆς τοῦ Μ. Ἀντωνίου, ὁ Παχώμιος συνεκέντρωσε
7000 ἀσκητὲς σὲ ομάδες (Τάγματα) ἐζοῦσαν ὅλοι μαζί (σὲ κοινότη-
τητες). Ὄνομάσθησαν μοναχοὶ καὶ ὁ βίος τους μοναχικός. Τὰ τά-
γματα τῶν μοναχῶν ἔκαμαν τὰ διάφορα μοναστήρια. Ὁ ἴδιος ὁ Πα-
χώμιος ἔκαμε τὸ πρῶτο γυναικεῖο μοναστήρι. Οἱ μοναχοὶ εἶχαν
ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἐζοῦσαν πτωχικὰ μὲ νηστεῖες, προσευχὴ καὶ
ἐργασία. Ἀργότερα ὁ Μ. Βασίλειος μὲ τὸ βιβλίον του «ἀσκητικοὶ
κανόνες», ὥρισε ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ βίος τῶν καλῶν μοναχῶν.

Πολλοὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀκολούθησαν τὸ μοναχικὸ

βίο. Αυτόκράτορες τὸν ἐθαύμασαν καὶ ἔκτισαν μεγαλοπρεπῆ μοναστήρια.

Ἐκτὸς ἀποστόλων ἄλλοι ἀσκηταὶ ἐξήκολούθησαν πολλοὶ ἀσκηταὶ νὰ μὴ πηγαίνουν στὰ μοναστήρια, νὰ ζοῦν σὲ μέρη ἔρημα βασανίζοντας τὸ σῶμα τους, μὲ τὴν πίστη πὼς ἔτσι εὐχαριστοῦν τὸ Θεὸ περισσότερο.

Ὁ σπουδαιότερος ἦταν ὁ Συμεὼν ἀπὸ τὴν Ἀντιοχείαν τῆς Συρίας. 30 ὀλόκληρα χρόνια ἐδίδασκε ἐπάνω ἀπὸ ἓνα στυλο. Γι' αὐτὸ ὠνομάσθη Στυλίτης.

Ἦταν ὁλοζώντανο παράδειγμα ἀρετῆς. Πολλὲς Ἀραβικὲς φυλὲς τὶς ἔπεισε νὰ ἔλθουν στὸ Χριστιανισμὸ. Ἐγραψε πολλοὺς ἕμνους καὶ Ἐκκλησιαστικὲς εὐχὲς. Ὅλοι ὅσοι ἀκολούθησαν τὸ παράδειγμά του ὠνομάσθησαν Στυλίται.

42. Ὠφέλειες ἀπὸ τὸ μοναχικὸ βίον.

Χρήσιμες καὶ σπουδαῖες εἶναι οἱ ὑπηρεσίαι ποὺ προσέφεραν τὰ μοναστήρια καὶ οἱ μοναχοὶ στὴν κοινωνία.

Ἡ ἐποχὴ ποὺ ἐδημιουργήθησαν ἦταν ἀκόμη μισοβάρβαρη καὶ κυριαρχοῦσε ἡ διαφθορὰ καὶ ὁ σκληρὸς διωγμὸς τῶν πιστῶν. Τὰ μοναστήρια ἦταν τὰ προπύργια τῆς πίστεως καὶ οἱ φάροι ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἀκτινοβολοῦσε ἡ ἀρετὴ. Στὰ μοναστήρια εὗρισκαν παρηγοριὰ οἱ πληγωμέναι ψυχὲς τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τὶς δυστυχίαι τοῦ κόσμου. Οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ὀδοιπόροι σ' αὐτὰ ἐζητοῦσαν καταφύγιον. Στὴν ἐποχὴ τῆς ἀγραμματοσύνης τὰ μοναστήρια ἦσαν τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ. Οἱ μοναχοὶ εἶχαν ἀναλάβει τὴ λαϊκὴ καὶ τὴν ἀνώτερον μόρφωσίν του. Σὲ πολλὰ μέρη ἐδίδαξαν τὴ γεωργίαν καὶ τὶς τέχναι.

Οἱ μοναχοὶ, ὅταν ἀκόμη ἔλειπε ἡ τυπογραφία, μὲ τὴν ἐργαστικότητα καὶ τὴν ἀγάπην τους στὰ γράμματα κατώρθωσαν νὰ ἀντιγράψουν καὶ νὰ διασώσουν σπουδαῖα ἀρχαῖα συγγράμματα, ποὺ ἀποτελοῦν πραγματικὰ κειμήλια τῆς ἀνθρωπότητος.

Τέλος πολλοὶ μοναχοὶ ἐκήρυξαν τὸν Χριστιανισμὸ σὲ βάρβαρους χῶρας καὶ εὗρηκαν μαρτυρικὸ θάνατον.

43. Οἱ εἰκονομάχοι.

α) Οἱ εἰκόνες.

Ἀπὸ τὰ παλαιότερα χρόνια τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ἐστόλιζαν τοὺς ναοὺς τῶν Χριστιανῶν οἱ εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Ἀπὸ τὸν τρίτον ὅμως αἰῶνα ἄρχισαν νὰ στολίζονται

καὶ μὲ εἰκόνες ἁγίων μαρτύρων τῆς Θρησκείας ἢ καὶ μὲ κιβώτια τὰ ὅποια περιεῖχαν λείψανα Ἁγίων. Μὲ αὐτὲς ἡ Ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ δυναμώσῃ τὴν εὐσέβεια τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ἀσπασμὸς τῶν εἰκόνων ἐγεννοῦσε στοὺς Χριστιανοὺς περισσότερο σεβασμὸ καὶ τιμὴ στὸν εἰκονιζόμενον Ἅγιο. Παρακινοῦσε αὐτοὺς νὰ μιμηθοῦν τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα ἐκείνων. Ἦσαν δηλαδὴ οἱ εἰκόνες τὰ βιβλία τοῦ λαοῦ.

Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως ἔφθασε ἐποχὴ πού δὲ γινόταν καμμία διάκριση μεταξὺ τῆς λατρείας πού ὀφείλουν οἱ Χριστιανοὶ στὸ Θεὸ καὶ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ πού χρεωστοῦν στοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς Μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐκλεκτὰ ὄργανα τῆς βουλῆς τοῦ Θεοῦ. Τὸ δὲ χειρότερο ἦταν ὅτι ἐσύγχιζαν τὸ πρόσωπο τοῦ Ἁγίου μὲ αὐτὴ τὴν εἰκόνα. Ἐναντὶ κατὰ τὴν προσκύνηση τῆς εἰκόνας ὁ νοῦς καὶ ἡ σκέψη τους νὰ πηγαίη στὸ πρόσωπο τοῦ εἰκονιζόμενου ἁγίου καὶ νὰ ἀποδίδεται σ' αὐτὸ ἡ τιμὴ, δυστυχῶς περιοριζόταν μόνο στὴν εἰκόνα του.

β) Εἰκονολάτρεις - Εἰκονομάχοι.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ὁ κίνδυνος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς δεισιδαιμονίας ἦταν ὀλοφάνερος. Πολλοὶ μορφωμένοι λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς προσεπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψουν. Ἐζήτησαν λοιπὸν νὰ ἀπομακρηνθοῦν ἀπὸ τὶς Ἐκκλησίες οἱ εἰκόνες καὶ τὰ λείψανα καὶ νὰ περιορισθῇ ἡ λατρεία καὶ ἡ εὐλάβεια μόνο μὲ τὸ πνεῦμα, μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά. Αὐτὸ ὅμως ἐξώργισε τοὺς Χριστιανοὺς ἐκείνους πού δὲν μποροῦσαν νὰ ἐννοήσουν θρησκεία καὶ λατρεία χωρὶς τὶς ἅγιες εἰκόνες. Αὐτοὶ ἦσαν ὁ ἀγράμματος λαός, ὁ κατώτερος κληρὸς, τὰ τάγματα τῶν μοναχῶν καὶ τὰ ἄπειρα πλῆθη τῶν γυναικῶν.

Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι δὲν ἔγινε καμμία προσπάθεια νὰ φωτισθῇ καὶ νὰ καταλάβῃ τὸ πλῆθος τῶν Χριστιανῶν πόσο μεγάλο κακὸ ἔκανε στὴ θρησκεία ὅταν ἐλάτρευε τὶς εἰκόνες καὶ ἀπέδιδε σ' αὐτὲς θαυματουργικὴ δύναμη. Καὶ ἐζήτησαν διὰ τῆς βίας νὰ ἀπομακρύνουν τὶς εἰκόνες ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες.

Ἡ προσπάθεια αὐτή, ὅπως ἦταν φυσικό, ἔφερε ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ἐχώρισε τοὺς Χριστιανοὺς σὲ δυὸ μεγάλες ἀντιμαχόμενες μερίδες μὲ θανάσιμο μῖσος τῆς μιᾶς κατὰ τῆς ἄλλης. Ἔτσι ἐγεννήθη νέος σάλος στὸ Κράτος καὶ στὴν Ἐκκλησία πού ἐκράτησε σχεδὸν ἓνα αἰῶνα (710-843 μ. Χ.).

Οἱ ὀπαδοὶ τῆς πρώτης μερίδος ὕβριζαν τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἄλλης καὶ τοὺς ἀποκαλοῦσαν εἰκονολάτρεις, ξυλολάτρεις, εἰδωλολάτρεις. Καὶ οἱ δεῦτεροι τοὺς ὀπαδοὺς τῆς πρώτης εἰκονομάχους, εἰκονοκλάστες ἢ εἰκονοκαῦστες.

γ) Κράτος καὶ εἰκονολάτρεις.

Ὅπως ἦταν φυσικὸ στὸ μεγάλο αὐτὸ ζήτημα ἀνεμίχθη καὶ τὸ κράτος μὲ τοὺς αὐτοκράτορες του.

1) Ὁ αὐτοκράτωρ λοιπὸν Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρος, γιὰ νὰ ἴσχυσῃ τὸ Κράτος ἀπεφάσισε νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τῶν εἰκόνων. Στὴν ἀρχὴ ἔτοποθέτησε στὸ χαμηλὸ εἰκονοστάσι ὑψηλοὺς στύλους καὶ ἐκεῖ ἐκρέμασε τίς εἰκόνες. Γιὰ νὰ μὴ «βεβηλώνωνται», καθὼς ἔλεγε, μὲ ἀσπασμοὺς καὶ χειραψίες. Τὸ μέτρο ὅμως αὐτὸ ἔφερε ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἡ λατρεία στὶς εἰκόνες ἔγινε μεγαλύτερη, γιὰτὶ ἐνῶ τίς ἔβλεπαν δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τίς ἀσπασθοῦν.

Γ' αὐτὸ διάταξε νὰ ἀφαιρεθοῦν τελείως ἀπὸ τίς ἐκκλησίες. Ἡ διαταγὴ αὐτὴ ἔφερε μεγάλο ἐρεθισμὸ στοὺς εἰκονολάτρεις καὶ ἐμεγάλωσε τὰ πάθη στὶς δυὸ μερίδες. Ἐξέσπασε δὲ σὲ ἐπανάσταση στὴν ἐποχὴ τοῦ διαδόχου τοῦ Λέοντος, Κωνσταντίνου τοῦ Ε' τοῦ Κοπρωνύμου (741 μ. Χ.).

Καὶ τότε πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς καὶ μάλιστα μοναχοὶ ἐξωρίσθησαν ἐφυλακίσθησαν καὶ οἱ ἄλλοι ἐθανατώθησαν. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὁ φιλόσοφος μοναχὸς Ἰωάννης Δαμασκηνὸς ἐπολέμησε μὲ τὰ συγγράμματά του τοὺς εἰκονομάχους Αὐτοκράτορες.

Ἔτσι οἱ Αὐτοκράτορες ὄχι μόνον δὲν ἠμπόρεσαν νὰ λύσουν τὸ σοβαρὸ αὐτὸ ζήτημα, ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερη ἀναστάτωση ἔφεραν στὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὰ μέτρα πὸν ἔλαβαν. Γιὰτὶ οἱ πλάνες δὲν διαλύονται μὲ ἐξορίες, μὲ φυλακίσεις καὶ μὲ θανάτους.

Ἀφοῦ ὅλοι οἱ προηγούμενοι αὐτοκράτορες δὲν ἠμπόρεσαν νὰ λύσουν τὸ ζήτημα τῶν εἰκόνων, στὴν ἐποχὴ τῆς Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας ἔρχεται ἡ Ἐκκλησία νὰ τὸ λύσῃ μὲ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο.

Μὲ τὴν ἐγκριστὴ τῆς Εἰρήνης ἔγινε στὰ 787 ἡ Ἐβδόμη (786 - 787) Οἰκουμενικὴ Σύνοδος στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας, στὴν ὁποία ἔλαβαν μέρος 350 Πατέρες. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀπεφάσισε τὴν ἀναστύλωση τῶν εἰκόνων (δηλ. νὰ κρεμαστοῦν πάλι στοὺς στύλους). Καὶ ὥρισε ὅτι «ἡ προσκίνηση τῶν εἰκόνων εἶναι τιμητικὴ καὶ ὄχι λατρεία».

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τῆς Συνόδου, διάφοροι ἄλλοι αὐ-

τοκράτορες ἐπροσπάθησαν νὰ καθαιρέσουν καὶ πάλι τὶς εἰκόνες. Δὲν κατώρθωσαν ὅμως τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ συνεχίσουν τὶς ἔριδες τῶν Χριστιανῶν.

δ) Ἡ Θεοδώρα καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἐπὶ τὸν τελευταῖον εἰκονομάχον αὐτοκράτορα ἦταν ὁ Θεόφιλος. Μαζὶ μὲ τὸν θάνατό του ἔπαυσε ὁ πόλεμος κατὰ τῶν Ἁγίων Εἰκόνων. Τοῦτον διεδέχθη ὁ ἀνήλικος υἱὸς του Μιχαὴλ ὁ Γ' μὲ κηδεμόνα

Ἡ Θεοδώρα καὶ ὁ Θεόφιλος.

τὴν αὐτοκράτειρα Θεοδώρα. Ἡ Θεοδώρα τὸ 843 συνεκάλεσε νέα Σύνοδο, ἡ ὁποία ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς ἀπόφαση (ἄρθρο) γιὰ τὶς εἰκόνες :

«Ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ τιμᾷ τὶς εἰκόνες καὶ ἡ τιμὴ του νὰ μεταβαίνει στὸ πρωτότυπο αὐτῆς δηλαδὴ ἡ προσκύνησή του, ποὺ εἶναι μόνο τιμητικὴ καὶ ὄχι λατρευτικὴ, δὲν ἀνήκει σ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα. Ἀλλὰ ἀνήκει στὸ πρόσωπο ποὺ εἶναι ζωγραφισμένο σ' αὐτή. Ἡ δὲ λατρεία ἢ ἡ λατρευτικὴ προσκύνηση ἀνήκει μόνο στὸ Θεό.»

Ἡ ἴδια ἡ Σύνοδος ἐπανηγύρισε τὴν ὀριστικὴ ἀνασύλωση

τῶν εἰκόνων τὴν Κυριακὴν, πὺν ἦλθε ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφασὴν τῆς. Καὶ ἦταν ἡ πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἀπὸ τότε ἕως σήμερον ἐορτάζομε τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὴν κατάπαυσιν τῆς εἰκονομαχίας καὶ τὸν θρίαμβον τῆς ὀρθῆς πίσεως («ὀρθῆς δοξασίας, γνώμης») ἐναντίον κάθε αἰρέσεως. Καὶ τὴν ὀνομάζομε «Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας». Ψάλλεται σ' αὐτὴ τὸ ἕξῃς ἀπολυτικίον :

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν Ἀγαθὲ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἠδύδοκῆσας ἀνελθεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ, οὕς ἐπλασας, ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν Σοι· χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν Κόσμον»¹. ✓

44. Τὸ Σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν.

Μέχρι τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἡ Ἐκκλησία ἦταν μία γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς. Κατὰ τὰ μέσα ὅμως τοῦ ἐνάτου αἰῶνος (867 μ.λ.) ἔγινε ἓνα ἀπὸ τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο εἶναι τὸ σχίσμα. Δηλαδὴ ὁ ἀποχωρισμὸς τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ σώματος τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὸν χωρισμὸ αὐτὸν ἐσχηματίσθη ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Δυτικὴ ἢ Παπικὴ (Καθολικὴ).

α) Ἀξιώσεις Παπῶν.

Αἴτιος τοῦ σχίσματος ἦταν ὁ Πάπας τῆς Ρώμης² μὲ τὴν μεγάλην του φιλοδοξίαν καὶ τὶς ὑπερβολικὰς του ἀξιώσεις νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς ὅλης τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶδαμε στὰ προηγούμενα ὅτι ὅλοι οἱ Πατριάρχαι ἦσαν ἴσοι. Ἀνεξάρτητοι στὴ διοίκισιν τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ ἐπεμβαίνουν στὶς ὑποθέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν ἄλλης περιφερείας (Πατριαρχείου).

1. Ἀγαθὲ Χριστέ, Θεέ μας, προσκυνοῦμε τὴν Ἁγίαν εἰκόνα σου, ζητοῦντες συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας, γιὰτὶ κατεδέχθης μὲ τὴν θέλησίν σου νὰ ἀνέβῃς στὸ Σταυρὸν, γιὰ νὰ σώσῃς τὰ πλάσματά σου ἀπ' τὴν σκλαβιά τοῦ κακοῦ. Γι' αὐτὸ εὐχαρίστως Σοῦ φωνάζομε : Σωτήρα πὺν ἦλθες νὰ σώσῃς τὸν κόσμον, τὸν ἐγέμισες ὅλον ἀπὸ χαρὰ.

2. Ἀπὸ τοῦ βίου αἰῶνος ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης ὀνομάζεται Πάπας.

Ὁ Πάπας ὡς Πατριάρχης τῆς Ρώμης ἡ ὁποία ἦταν Πρωτεύουσα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους εἶχε ἀναγνωρισθῆ πρωτὸς κατὰ τὴν τιμὴν. Τὸ Πρωτεῖο τοῦτο τῆς τιμῆς ὁ Πάπας ἤθελε νὰ τὸ μεταβάλλῃ σὲ ἐξουσία. Ἦθελε δηλαδὴ νὰ ἐξουσιάζῃ καὶ τοὺς ἄλλους Πατριάρχες. Νὰ διοικῆ μόνος του ὅλες τὶς Ἐκκλησίες. Νὰ ἔχη τὰ πρωτεῖα, νὰ γίνῃ μονάρχης τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν ἀξίωσίν του αὐτὴ ὁ Πάπας τὴν ἐδικαιολόγει ὡς ἐξῆς: ἔλεγε ὅτι ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἦταν ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους. Ὅτι ὁ Πέτρος ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἦταν διάδοχος τοῦ Πέτρου. Ἔτσι εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ διοικῆ αὐτὸς καὶ μόνος ὅλη τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὴν ἀξίωση αὐτὴ τοῦ Πάπα δὲν ἐδέχθη οὔτε νὰ συζητήσῃ καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωποῦσε καὶ τοὺς ἄλλους Πατριάρχες. Τὴν θεωροῦσε ἀδικαιολόγητη. Γιατὶ οὔτε ὁ Πέτρος ἦταν ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, οὔτε ὑπῆρξε ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Παῦλος ἐδίδαξε πρῶτος στὴ Ρώμην καὶ ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ὅλοι ἴσοι μεταξύ τους καὶ δὲν ὑπῆρξαν ποτὲ ἐπίσκοποι μιᾶς Ἐκκλησίας ἀλλὰ ὁλοκλήρου τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἔτσι μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐρριζώσεν μία κρυμμένη ἔχθρα, ποὺ μὲ τὸν καιρὸ ἔφερε τὸ χωρίσμα τῆς Ἐκκλησίας σὲ δύο, τὸ σχίσμα.

β) Ἀφορμὲς ποὺ φέρουν τὸ σχίσμα.

Ἀφορμὴ γιὰ νὰ φανερωθῇ ἡ ἔχθρα καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ σχίσμα ἐδόθη ὅταν καθηρέθη ἀπὸ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ Ἱγνάτιος καὶ ἔγινε ὁ Φώτιος.

Ὁ θεῖος τοῦ ἀνηλίκου τότε αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Γ', Βάρδας κατέβασε ἀπὸ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Ἱγνάτιο, γιατί ὅπως καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐκαυτηρίαζε τὴν διαφθορὰ τοῦ Παλατίου, καὶ ἀνέβασε τὸν Φώτιο. Ὁ Φώτιος ἦταν ἀρχηγὸς τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Παλατίου (Πρωτοσπαθάριος). Καταγόταν ἀπὸ εὐγενικὴ οἰκογένεια. Εἶχε μεγάλη ὑπόληψη στὴν Κωνσταντινούπολιν, γιὰ τὴν ἀπερρανετὴ σοφία του, τὴν μεγάλη ἠθικότητα καὶ διὰ τὴν ἀδιαφιλονίκητο ἀξία του. Ἦταν ὁ ἐπισημότερος ἄνδρας τῆς ἐποχῆς του.

Σὲ διάστημα ἑξ ἡμερῶν ἐπέρασεν ὅλους τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς βαθμοὺς καὶ στὶς 25 Δεκεμβρίου τοῦ 857 ἔχειροτονήθη Ἐπίσκοπος

Κωνσταντινουπόλεως και Οικουμενικός Πατριάρχης¹. Τὴν ἐκλογή τοῦ Φωτίου ὡς Πατριάρχου ἀνεγνώρισε ὁ λαὸς καὶ ὁ κλήρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὴν ἐπεκύρωσε ἡ Ἐκκλησία μὲ Σύνοδο στὴν Κωνσταντινούπολη (859).

Οἱ φίλοι ὁμῶς τοῦ Ἱγνατίου ἄρχισαν νὰ κάνουν θόρυβο, γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ Φωτίου καὶ νὰ μὴν τὴν ἀναγνωρίζουν ὡς κανονική.

Ὁ Πατριάρχης Φώτιος.

Ὁ Φώτιος τότε ἐκάλεσε νέα σύνοδο γιὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογή του καὶ παύσουν τὰ παράπονα καὶ ὁ θόρυβος. Στὴ Σύνοδο αὐτὴ ἐκάλεσε καὶ τὸν Πάπα, ὡς ἓνα ἀπὸ τοὺς πέντε Πατριάρχες

1. Ὁ τίτλος Οἰκουμενικός Πατριάρχης εἶχε δοθῆ ἀπὸ τὸ 587 στὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννη τὸ Νηστευτῆ. Διτηρήθη ἐπειδὴ ἡ Κωνσταντινούπολη ἦταν ἡ Πρωτεύουσα τῆς Οἰκουμένης.

τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐγινόταν πάντα ὅταν ἐπρόκειτο νὰ συνέλθῃ Μεγάλη Σύνοδος.

Πάπας ἦταν τότε ὁ Νικόλαος ὁ Α΄, ἄνθρωπος πάρα πολὺ φιλόδοξος καὶ ὑπερήφανος. Ἐνόμισε λοιπὸν ὅτι τώρα ἦταν ἡ κατάλληλη στιγμή νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν παλαιὰ ἐπιθυμία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας: νὰ θέσῃ τὴν Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του.

Ἀμέσως ἔστειλε δύο ἀντιπροσώπους μὲ ἀπαντητικὰς ἐπιστολὰς στὸν αὐτοκράτορα καὶ τὸ Φώτιο. Μὲ αὐτὰς κατηγοροῦσε τὸν αὐτοκράτορα γιατί ἐχειροτονήθη ὁ Φώτιος ἐπίσκοπος ἀπὸ λαϊκὸς καὶ ἐξελέγη Πατριάρχης χωρὶς νὰ ἐρωτηθῇ αὐτός. Ἐλεγε ἀκόμη ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ Φωτίου ὡς Πατριάρχου, θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὶς ἀνακρίσεις ποὺ θὰ κάμουν οἱ ἀντιπρόσωποί του.

Οἱ κατηγορίες ὁμως αὐτὰς τοῦ Πάπα ἦταν ἀδικες καὶ ψευδεῖς. Γιατὶ δὲν ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ ἐρωτηθῇ ὁ Πάπας γιὰ ζητήματα μόνο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ γιατί δὲν ὑπῆρχε κανένας κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ νὰ ἀπαγορεύῃ τὴ χειροτονία λαϊκῶν σὲ ἐπισκόπους. Καὶ ἄλλοι φωτισμένοι ἄνδρες παλαιότερα εἶχαν γίνοι ἀπὸ λαϊκοὶ Πατριάρχαι, ὅπως ὁ Νεκτάριος, ὁ Νικηφόρος, ὁ Ταράσιος κ. ἄ.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Σύνοδος ἐγίνε καὶ ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου κατὰ τὸ 861. Συνεφώνησαν μάλιστα μὲ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν τῆς Συνόδου καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα.

Ὁ Πάπας τότε ἐγίνε ἔξω φρενῶν. Ἐκάλεσε καὶ αὐτὸς ἄλλη Σύνοδο στὴ Ρώμη (863 μ. Χ.). Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀφώρισε καὶ ἔπαυσε τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Πάπα. Ἐθεώρησε ἄκυρη τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου. Ἀφώρισε καὶ τὸν ἴδιον τὸ Φώτιο.

Ἡ πράξις αὐτὴ τοῦ Πάπα ἦταν σχίσμα πραγματικὸ στὶς ἀδελφικὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Στὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπροξένησε κατάπληξιν καὶ ἔφερε μὲγάλον ἐρεθισμὸν. Ὁ Φώτιος ὁμως γιὰ τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἠθέλησε νὰ ἀποφύγῃ τὸν χωρισμὸν τῆς. Συνεβούλευσε τὸ λαόν, ὅπως τὸ ἔδειξε καὶ ὁ ἴδιος, νὰ κρατᾶ ψυχραιμία καὶ νὰ ἔχῃ ὑπομονή.

Οἱ σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν εἶναι πολὺ ταραγμέναι καὶ τὶς συγκρατοῦν μόνο ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀνοχὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνα γεγονός ὁμως ποὺ ἐγίνε λίγα χρόνια ὕστερα, ἔκαμε τὶς σχέσεις τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐχθρικές καὶ τὸ σχίσμα ὀριστικόν.

Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι τὸ ἐξῆς :

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ οἱ Βούλγαροι μὲ τὶς ἐνέργειες πού ἔκαμαν δύο ἀδελφοὶ Ἑλληγες μοναχοὶ ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, ἐπίστευσαν στὸν Χριστιανισμό. Μαζὶ μὲ τὸν βασιλέα τους Βόγοριν ἐβαπτίσθησαν στὸ Χριστὸ καὶ ἀνεγνώρισαν ἀνώτερο ἀρχηγὸ τῆς Ἐκκλησίας του τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (864 μ. Χ.).

Τότε ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἔστειλε ὀρθοδόξους ἱερεῖς καὶ ἄλλους κληρικοὺς νὰ διοργανώσουν τὴν Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας.

Προτοῦ ἀκόμη προλάβουν οἱ Ἑλληγες ἱερεῖς νὰ ἀρχίσουν τὸ ἔργο τους, ὁ Πάπας ἔστειλε ἰδικούς του ἱερεῖς νὰ τακτοποιήσουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῆς Βουλγαρίας σύμφωνα μὲ τοὺς κανονισμοὺς τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ κληρικοὶ τοῦ Πάπα ἅμα ἔφθασαν στὴ Βουλγαρία ἄρχισαν νὰ φέρωνται ὑβριστικὰ στοὺς Ἑλληγες ἱερεῖς. Νὰ ἀλλάξουν τοὺς κανονισμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Νὰ διδάσκουν ἀντίθετα πρὸς τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν ἱερὰ παράδοση. Νὰ τοποθετοῦν δικούς τους κληρικούς καὶ νὰ θέλουν νὰ ἐνώσουν τοὺς Βουλγάρους μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Τὸ δὲ σπουδαιότερον ἦταν ὅτι ἐδίδασκον τοὺς Βουλγάρους καὶ μίαν αἵρεση, ὅτι δηλαδὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸν Πατέρα μόνον, ὡς διδάσκει ὁ Χριστὸς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν Υἱόν.

Ὁ Φώτιος πρὸς σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση δὲν ἠμπόρεσε νὰ διατηρήσῃ περισσότερο τὴν ψυχραιμία του καὶ νὰ μείνῃ ἀπαθής. Μὲ μιὰ ἐγκύκλιό του στοὺς ἄλλους Πατριάρχες κατήγγελλε τὶς καινοτομίες, τὶς αὐθαιρεσίες καὶ τὶς παρεκτροπὲς τοῦ Πάπα. Καὶ τοὺς καλοῦσε σὲ σύνοδο γιὰ νὰ ἀποφασίσουν τί μέτρα θὰ λάβουν κατὰ τοῦ Πάπα.

Ἡ Σύνοδος ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 867. Σ' αὐτὴ ὁ Φώτιος καὶ προφορικὰ κατὰγγελλε τὴν αὐθαιρεσία τοῦ Πάπα τὴν καινοτομία του σὶς δογματικὲς διδασκαλίες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς παρεκτροπὲς στὴ λατρεία.

Ἡ Σύνοδος καθήρεσε καὶ ἀναθεμάτισε τὸν Πάπα Νικόλαο καὶ καὶ τὸν ἀφώρισε, δηλαδὴ τὸν ἐθεώρησε ἐπιζήμιο μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τότε αἱ σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν διεκόπησαν. Δηλαδὴ ἔγινε τὸ σχίσμα.

Ὅλες οἱ προσπάθειες, πού ἔγιναν ἀργότερα γιὰ τὴ συμφιλίωση καὶ τὴν ἔνωση τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ἀπέτυχαν. Γιατὶ πάντοτε οἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν ἦσαν ὑπερβολικὲς καὶ ἀπαράδεκτες.

Τέλος κατὰ τὸ 1054 μ. Χ., ὅταν ἦταν Πατριάρχης τῆς Κων-

σταντινουπόλεως ὁ Μιχαὴλ Κηρουλάριος, ἡ κατάσταση ἔφθασε στὸ ἀπροχώρητο ἀπὸ τὶς παράλογες ἀξιώσεις τοῦ Πάπα καὶ τὸ σχίσμα τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἔγινε ὀριστικό.

Τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἐνωμένα μὲ κεφαλὴ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸν ἀποτελοῦν τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία. Οἱ Ἐκκλησίες τῆς Δύσεως ἀποτελοῦν ἰδιαίτερη Ἐκκλησία, τὴν Παπική, μὲ ἀπόλυτον ἄρχοντα αὐτῆς τὸν Πάπα.

γ) Ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ρώσων.

Οἱ δύο μοναχοὶ ἀδελφοί, ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, ἀφοῦ ἐδίδαξαν τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἔκαμαν Χριστιανούς τοὺς Βουλγάρους, ἐσυνέχισαν τὸ ἔργο τους καὶ στοὺς ἄλλους Σλαβικοὺς λαούς. Τοὺς Σέρβους, Κροάτες, Δαλματοὺς κλπ. Γιὰ τοῦτο λέγονται Ἀπόστολοι τῶν Σλάβων.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχουν καλύτερα τὸ ἔργο τους ἐπενόησαν τὸ σλαβικὸ ἀλφάβητο. Μὲ αὐτὸ ἔγραψαν στὴ σλαβικὴ γλῶσσα τὴ Θεία Λειτουργία. Μετέφρασαν τὴν Ἁγία Γραφή καὶ διάφορα ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Οἱ Σλάβοι χρεωστοῦν μεγάλη εὐγνωμοσύνη στοὺς δύο αὐτοὺς μοναχοὺς. Γιατὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ τοὺς ἐδίδαξαν καὶ τὸ σλαβικὸ ἀλφάβητο.

Ἐνα σχεδὸν αἰῶνα μετὰ τοὺς Σλάβους ἔγιναν Χριστιανοὶ οἱ Ρῶσοι. Ἡ παράδοση ἀναφέρει, ὅτι τὸν Χριστιανισμὸ στοὺς Ρώσους ἐκήρυξε ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὁ πρωτόκλητος. Ἄρχισε ὁμοίως νὰ διαδίδεται στὴ Ρωσία ἀπὸ τὸ 957 ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατείας Ὀλγας. Πρώτη αὐτὴ ἔγινε Χριστιανὴ καὶ ἐβαπτίσθη στὴν Κωνσταντινούπολη. Στὴν ἐποχὴ τοῦ ἐγγόνου τῆς Βλαδιμήρου ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκράτησε σὲ ὅλη τὴ Ρωσία. Λέγουν ὅτι ὁ Βλαδίμηρος προτοῦ γίνῃ Χριστιανὸς ἔστειλε ἀντιπροσώπους σὲ διάφορες χῶρες, γιὰ νὰ εὑρουν τὴν καλύτερη θρησκεία. Ἦλθαν καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐθαύμασαν τὴν μεγαλοπρέπεια τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ὅταν ἐπέστρεψαν ἐπληροφόρησαν τὸν Ἰσάρο ὅτι ἡ καλύτερη θρησκεία εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος. Ὁ Βλαδίμηρος τότε ἔγινε Χριστιανός. Ἐβαπτίσθη τὸ 987 ἢ 988 καὶ ὠνομάσθη Βασίλειος. Ἐπῆρε σύζυγο τὴν πριγκίπισσα Ἄννα, ἀδελφὴ τοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Τὸ παράδειγμά του ἀκολούθησε ὅλος ὁ Ρωσικὸς λαὸς καὶ ἐβαπτίσθη στὸ Δνεῖπερο ποταμὸ.

Ὁ Βλαδίμηρος καὶ ἡ Ἄννα ἐργάσθηκαν μὲ ζῆλο γιὰ τὴν στερέωση καὶ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴ Ρωσία. Ἡ Ρωσικὴ

Ἐκκλησία τὸν κατέταξε μεταξύ τῶν Ἀγίων καὶ τὸν ὠνόμασε Μέγα καὶ Ἰσαπόστολο. Μὲ τὸν ἴδιο ζῆλο ἐργάσθη καὶ ὁ διάδοχός του Ἱεροσλάβος. Ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ὀργανώθηκε κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μαζί με τὴν Σλαβικὴ Ἐκκλησία ἐνώθη μετὰ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Δυστυχῶς ὁμως ἐνῶ μετὰ τὸν ἐκχριστιανισμό τῶν Σλάβων συνεπληρώθη ἡ ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔγινε καὶ ὁ χωρισμὸς τῶν Ἐκκλησιῶν σὲ δύο. ✓

Α΄. Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

45. Ἡ Κατάσταση τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὸ σχίσμα ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἔφυγε ἀπὸ τὴν αὐστηρὴ Χριστιανικὴ παράδοση. Ἐφερε τελεία ἀλλαγὴ ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ ἔφθασε σὲ μεγάλη παραλυσία. Οἱ κυριώτερες μεταβολὲς ποὺ ἔγιναν ἐν τῇ λατρείᾳ ἦσαν :

α) Οἱ τελετὲς τῆς Ἐκκλησίας ἐγίνοντο μετὰ μεγάλη πομπὴ καὶ Θεατρικὴ ἐπίδειξη : μετὰ συνοδεία ὀργανικῆς μουσικῆς.

β) Τὰ μυστήρια ἀλλάξαν τελείως. Τὸ βάπτισμα τὸ ἔκαμαν μετὰ ῥαντισμό, τὴ θεία εὐχαριστία μετὰ ἄζυμον ἄρτο καὶ οἱ πιστοὶ κοινοῦσαν μόνον μετὰ ἄρτο, ἀπὸ φόβο δῆθεν μετὰ χυθῆ τὸ τίμιον αἷμα.

γ) Ἐβάλαν ἀγάλματα ὡς κοσμητικὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπολλυλαπλασίασαν τὶς ἐορτές.

δ) Στὸ σύμβολο τῆς Πίσεως ἐπρόσθεσαν τὸ «ἐκ τοῦ Υἱοῦ» Καὶ ἐθεσπίσθη τὸ «ἀλάθητον» τοῦ Πάσχα.

ε) Ὁ Πάπας ἐξοῦσε βίον πραγματικοῦ ἡγεμόνος, πολυτελέστατο καὶ γεμᾶτο χλιδῆ. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἀνώτεροι κληρικοὶ ἦσαν πιστὰ ὄργανά του.

Ἀντίθετα ὁ κατώτερος κληρὸς εὐρισκόταν σὲ ἀθλία πνευματικὴ κατάσταση. Ἦταν τόσο ἀγράμματος ποὺ ἀγνοοῦσε καὶ αὐτὴ τὴ λατινικὴ γλῶσσα, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶναι γραμμένη ἡ Θεία Λειτουργία καὶ τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ κήρυγμα ἐξέλιπε τελείως ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Στὴν ἴδια καὶ χειρότερη κατάσταση εὐρισκόταν καὶ ὁ λαός. Εἶχε χάσει κάθε εὐσέβεια καὶ περιορίζε τὴν πίστη του ἐν τῇ μηχανικῇ ἐκτέλεσῃ τῶν τύπων τῆς λατρείας. Ἀπὸ μεγάλη ἀμάθεια ἐπίστευε

ὅτι τὰ μυστήρια ἐνεργοῦν ἄφ' ἑαυτῶν χωρὶς νὰ χρειάζεται ἡ προ-
αίρεση καὶ ἡ πίστη τοῦ ἀτόμου.

Τὴν ἀμάθεια αὐτὴ τοῦ λαοῦ ἐκμεταλλεύονταν ὁ Πάπας καὶ με-
τοὺς ἀνθρώπους του ἐκίρυντε ὅτι ὅταν κανεὶς ἔχη ἁμαρτήσῃ μπο-
ρεῖ νὰ ἐξαγοράσῃ τίς ἁμαρτίες του. Ὅχι μὲ εἰλικρινῆ μετάνοια
(ὅπως παραδέχεται ἡ Ἐκκλησία μας), ἀλλὰ μὲ τίς ἀφέσεις (συγχω-
ροχάρτια) ποὺ ἐσκόπιζε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, γιὰ νὰ εἰσπράττη χρή-
ματα γιὰ τὴν ἡγεμονικὴ ζωὴ του. Τέτοιες ἀφέσεις μπορούσε νὰ ἀγο-
ράσῃ κανένας, ἀκόμη καὶ γιὰ πεθαμένους συγγενεῖς καὶ φίλους. Νὰ
τοὺς ἀπαλλάξῃ δῆθεν ἀπὸ τὴν κόλαση (καθατήριον πῦρ). Γενικὴ
ἀφεση τῶν ἁμαρτιῶν μπορούσε νὰ πάρῃ ὅποιος ἐπήγαινε στὴ Ρώμη
κατὰ τὰ Ἴωβηλαῖα λεγόμενα ἔτη (ἔτη ἀφέσεως), τὰ ὅποια ἐωρτά-
ζοντο κάθε 100, ἀργότερα κάθε 50 καὶ ἀκόμη ἀργότερα κάθε 25
χρόνια.

Ἡ κατάσταση αὐτὴ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἶχε γεννήσει τὴν
ἀγανάκτηση πολλῶν μορφωμένων καὶ ἠθικῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι
ἄρχισαν φανερὰ νὰ τὴν κατακρίνουν καὶ νὰ ζητοῦν μία ἀλλαγὴ (με-
ταρρύθμιση). Νὰ μεταβάλῃ τὸ σύστημα στὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλη-
σίας καὶ νὰ περιορίσῃ τὴ διαφθορὰ τῶν κληρικῶν.

Κανεὶς ὅμως δὲν τολμοῦσε νὰ ἀναλάβῃ φανερὰ μιὰ τέτοια
προσπάθεια. Γιατὶ στὴν ἀρχὴ ἀφωριζόταν καὶ ὀλόκληρη ἡ χώρα του
καταδικαζόταν μὲ ἀπαγόρευση καὶ δὲν γινόταν καμία θρησκευτικὴ
πράξις. Ἀργότερα ἐθεωρεῖτο αἰρετικὸς καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἀπάν-
θρωπες καὶ βασανιστικὲς ἀνακρίσεις, ποὺ τίς ἔλεγαν «Ἰερά Ἐξέ-
τασις» καταδικαζόταν στοὺ «διὰ πυρᾶς» θάνατο, ὅπως ὁ Ἰεροκίρη-
κας Ἰωάννης Οὐῆσος καὶ ὁ ἐκ Πιρήγης Ἰερώνυμος κ. ἄ. ✓

46. Ἡ μεταρρύθμισις.

Μὲ τὸν καιρὸ ἡ ἀγανάκτηση κατὰ τῶν Παπῶν ἐγενικεύθη. Τὸ
ρεῦμα τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐμεγάλωσε πάρα πολύ. Εἶναι ἀδύνατο
παρ' ὅχι νὰ καταπνιγῇ, ἀλλὰ οὔτε νὰ συγχατηθῇ. Ἀρχηγοὶ τῶν
μεταρρυθμιστῶν ἔγιναν τώρα ὁ Λούθηρος στὴ Γερμανία, ὁ Ζβίγ-
γλιος καὶ ὁ Καλβίνος στὴν Ἑλβετία. Ἄνδρες μὲ μεγάλος θάρρος
καὶ δυνατὴ θέληση.

α) Ὁ Λούθηρος.

Ὁ Μαρτίνος Λούθηρος ἦταν μοναχὸς καὶ θεολόγος. Ἐγεννή-
θη στοὺ Ἀϊσλέβεν τῆς Σαξωνίας κατὰ τὸ 1483. Τὸ 1508 διωρίσθη

καθηγητής στο Πανεπιστήμιο τῆς Βιττεμβέργης καὶ ἱεροκήρυκας τῆς πόλεως.

Πάπας τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (1520) ἦταν ὁ Λέων ὁ 10ος. Εἶχε ἐξαπολύσει διαφόρους μοναχοὺς στὰ διάφορα μέρη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης νὰ πωλοῦν συγχωροχάρτια γιὰ νὰ εἰσπράττουν χρήματα. Ἐνας ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς αὐτοὺς, ὁ Τζέτζελος, ἔφθασε στὴ Βιττεμβέργη καὶ ἄρχισε τὸ ἔργο του χωρὶς καμμία συστολή. Ὁ Λούθηρος πού παρακολουθοῦσε ἀπὸ πρὶν τίς καταχρήσεις τοῦ Πάπα, σὰν ἀντίκρισε τὸ ἀνήθικο αὐτὸ θέαμα αἰσθάνθηκε τέτοια φρίκη πὺ δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ.

Ὁ Λούθηρος.

Ἀρπάζει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Τζέτζελου τὰ συγχωροχάρτια καὶ τὰ ξεσχίζει. Ὁμιλεῖ κατόπιν δημοσίᾳ γιὰ τὴν ἀνιήθικη ἐκμετάλλευση τοῦ Πάπα. Τὴν παραμονὴ τῆς Κυριακῆς τῶν Ἁγίων Πάντων ἐτοιχοκόλλησε στὴ θύρα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ μιὰ προκήρυξη ἐναντίον τοῦ Πάπα ἀπὸ 95 ἄρθρα (θέσεις). Μὲ αὐτὴ ἔχαρακτηρίζε τὰ συγχωροχάρτια αἰσχρὸ ἐμπόριο τοῦ Πάπα. Ὑπεστήριξε ὅτι ὁ Χριστιανὸς σώζεται μὲ πραγματικὴ πίστη καὶ ἀληθινὴ μετάνοια. Ἐκαλοῦσε τοὺς

Χριστιανοὺς νὰ μεταρροθμίσουν τὴν Παπικὴ Ἐκκλησία καὶ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ Πάπα.

Ἡ προκήρυξη καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Λουθήρου γρήγορα ἐκυκλοφόρησαν σ' ὅλη τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ ἐπροκάλεσαν μεγάλη ταραχὴ καὶ ἐξέγερση κατὰ τοῦ Πάπα. Ὁ Πάπας ἐπροσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ δώσῃ ἕνα τέλος στὴν ὑπόθεση γιὰ νὰ καθησυχάσῃ τὸν κόσμον, ἀλλὰ ὁ Λούθηρος δὲν ὑποχωρεῖ.

Τότε ὁ Πάπας ἔστειλε στὸ Λούθηρο ἕνα ἔγγραφο (βουῖλλα) καὶ τὸν ἀπειλοῦσε ὅτι θὰ τὸν ἀφορίσῃ, ἂν μέσα σὲ 60 ἡμέρες δὲν ἀνακαλοῦσε ὅσα εἶπε καὶ ἔγραψε. Ὁ Λούθηρος ὄχι μόνο δὲν ἀνεκάλεσε, ἀλλὰ γιὰ νὰ δεῖξῃ τὴν περιφρόνησή του στὸν Πάπα, ἔκανσε τὸ ἔγγραφο του στὴν πλατεῖα μπροστὰ σὲ ἀμέτρητο πλῆθος κόσμου (1520).

Με τὴ πράξη του αὐτὴ ὁ Λούθηρος ἀπεικίρυξε τὶς ἐνέργειες τῆς Λυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀφωρίσθη ἀπὸ τὸν Πάπα. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως πολὺς κόσμος τῆς Γερμανίας ἀκολουθεῖ τὴ διδασκαλία του.

Ἐπὶ Πάπας ὅταν εἶδε ὅτι μὲ τὶς ἀπειλὲς τοῦ ἀφορισμοῦ δὲν κατώρθωσε νὰ σταματήσῃ τὸ ρεῦμα ἐναντίον του, συνεκάλεσε συνέδριο ἀπὸ Γερμανοὺς ἡγεμόνας στὴ Βορματία τῆς Γερμανίας (1521), τὸ ὁποῖο ὑπεχρέωσε τὸ Λούθηρο νὰ ἀνακαλέσῃ τὴ διδασκαλία του. Ὁ Λούθηρος ἀρνεῖται καὶ ἐπιμένει ὅτι ἡ διδασκαλία του εἶναι σύμφωνη μὲ τὴν Ἁγία Γραφή. Γι' αὐτὸ συγκαλεῖται καὶ ἄλλο συνέδριο στὴ Σπείρα τῆς Γερμανίας τὸ 1529. Τὸ συνέδριο τοῦτο ἀπεκίρυξε τὶς ἐνέργειες τοῦ Λουθήρου καὶ ἔλαβε αὐστηρὰ μέτρα γὰρ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξάπλωση τῆς διδασκαλίας του.

Ἐπὶ Λούθηρος τότε καὶ οἱ ὁπαδοί του διεμαρτυρήθηκαν γὰρ τὰ αὐστηρὰ αὐτὰ μέτρα ἐναντίον τους. Γι' αὐτὸ ὠνομάσθησαν διαμαρτυρούμενοι (προτεστάνται, ξένη λέξις ποὺ σημαίνει διαμαρτυρούμενοι). Ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὴ Λυτικὴ Ἐκκλησία, ἔκαμαν μεταρρυθμίση στὰ θρησκευτικὰ δόγματα καὶ στὴν ἐκκλησιαστικὴ τάξιν (θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση). Ἐσχήματισαν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Διαμαρτυρομένων, ἡ ὁποία ἀπέκτησε πολλοὺς ὁπαδοὺς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς διδασκαλίας τοῦ Λουθήρου εἶναι :

- α) Παραδέχεται ὡς πηγὴ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἁγία Γραφή καὶ καταργεῖ τὴν Ἱερὰ Παράδοση.
- β) Θέλει βαθειὰ πίστη· δὲν ἀναγνωρίζει ἀξία στὴν ἐλεημοσύνη καὶ στὶς νηστεῖες.
- γ) Παραδέχεται μόνον δύο ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς, τοῦ Διακόνου καὶ τοῦ Πρεσβυτέρου.
- δ) Δὲν ἀναγνωρίζει προσκύνηση εἰκόνων.
- ε) Ἀπὸ τὰ μυστήρια παραδέχεται δύο : τὸ βάπτισμα καὶ τὴ θεία εὐχαριστία.
- στ) Ἡ Λατρεία νὰ γίνεται μὲ ἀπλότητα καὶ σὲ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ὄχι Λατινική.
- ζ). Καταργεῖ ὅλες τὶς εορτὰς καὶ ἀναγνωρίζει μόνον τὶς Κυριακὰς καὶ ὅσες ἀναφέρονται στὸ Χριστό. ✓

β) Ζβίγγλιος καὶ Καλβίνος.

Τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἐποχὴ ἓνας ἄλλος μεταρρυθμιστής, ὁ Ζβίγγλιος, ἐκίχητε τὰ ἴδια περίπου μὲ τὸ Λούθηρο στὴν Ἑλβετία. Σὲ

μά συμπλοκή όμως με τους Παπικούς το 1531 ο Ζβίγγλιος έφανεύθη. Το έργο του το έσυνέχισε ο από τη Γαλλία καταγόμενος Ιωάννης Καλβίνος.

Η διδασκαλία και το σύστημα τής λατρείας του επεκράτησε σ' όλη την Έλβετία (1535) και λέγεται Καλβινισμός.

Αργότερα μετεδόθη και στην Άγγλία. Εκεί έγινε δεκτή με πολλές τροποποιήσεις. Με κυριώτερη τή διατήρηση του βαθμού του Έπισκόπου. Και γι' αυτό ονομάσθη Έπισκοπική ή Άγγλική (Άγγλικανική) Έκκλησία.

Οι Έκκλησίες των Διαμαρτυρομένων είναι :

- 1) Η λουθηριανή ή Προτεσταντική Έκκλησία.
- 2) Η Καλβινική Έκκλησία και
- 3) Η Άγγλικανική ή Έπισκοπική Έκκλησία.

Υπάρχουν και μερικές άλλες μικρότερες Έκκλησίες των διαμαρτυρομένων, οι οποίες έχουν πολλές διαφορές στη διδασκαλία και στη λατρεία τους. Όλες αυτές οι Έκκλησίες καθώς και η Λυτική είναι αίρετικές.

Όλες οι νέες Έκκλησίες, για τις οποίες εκάμαμε λόγο από το 1529 και μετά καταδιώχθηκαν σκληρά από τους Πάπες. Κατά το 1555 εδόθη κάποια έλευθερία στους διαμαρτυρομένους να εκτελούν τη λατρεία τους σύμφωνα με τις πεποιθήσεις τους, κατόπιν όμως άρχισαν πάλι άγριοι πόλεμοι έναντίον τους. Και άφθονο αίμα έχύθη, στο όνομα του Χριστού που έχυσε το αίμά του για την ειρήνη και την αγάπη του κόσμου. Το περισσότερο έχύθη στη Γαλλία, όπου την νύκτα του Αγίου Βάρθολομαίου, 24 Αυγούστου 1572, έξωλοθρεύθηκαν χιλιάδες μεταρρημιστών. Οι πόλεμοι αυτοί έτελείωσαν με την ειρήνη τής Βεσφαλίας (πόλη τής Πρωσίας) το 1648. Σύμφωνα με αυτή οι προτεστάνται και κάθε λαός ήταν έλεύθερος να πιστεύη ό,τι ήθελε.

Β' Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

47. Η Διοίκηση τής Έκκλησίας επί Τουρκοκρατίας.

α) Ο Οικουμενικός Πατριάρχης.

Έπειτα από το σχίσμα ή Ορθόδοξος Ανατολική Έκκλησία με έπί κεφαλής το Πατριαρχείο τής Κωνσταντινουπόλεως, (το όποιον γι' αυτό ονομάσθη «Οικουμενικόν Πατριαρχείον»), έμεινε

προσηλωμένη στή διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς παραδόσεως καὶ σὲ ὅσα οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν συνόδων μᾶς παρέδωκαν, μέχρι τὸ 1453, ὅποτε μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὗρέθη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων καὶ ἀκολούθησε τὴν τύχη τῶν σκλαβωμένων.

Οἱ Τούρκοι ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλωση ἀντελήφθησαν ὅτι ἡ θέση τους στὶς κατακτηθεῖσες χῶρες θὰ εἶναι δύσκολη, ἀπὸ οἰκονομικὴ κυρίως ἔποψη, χωρὶς τοὺς Χριστιανούς.

Γι' αὐτὸ ὁ Μωάμεθ ὁ Β' ὁ Πορθητῆς, ἄνθρωπος ἔξυπνος, ἐφέρθη μὲ πολλὴ διπλωματικότητά. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι σύμφωνος μὲ τὴ Μωαμεθανικὴ θρησκεία (ἢ ὅποια ὥριζε σεβασμὸ στὴ Χριστιανικὴ) καὶ ἀπὸ πολιτικὴ σκοπιμότητα (νὰ ἀποφυγῇ ἐξεγέρσεις καὶ ἄλλα) ἄρχισε νὰ περιποιῆται τοὺς Χριστιανούς.

Ἐξέδωκε λοιπὸν μιὰ προκήρυξη σὲ γλῶσσα Ἑλληνικὴ. Μὲ αὐτὴ ἔδιδε θάρρος στοὺς Χριστιανούς, τοὺς καλοῦσε νὰ ἐκλέξουν Πατριάρχη καὶ τοὺς ὑποσχόταν νὰ τοὺς κάμῃ καλύτερους ἀπὸ πρῖν.

Οἱ Χριστιανοὶ πράγματι ἐξέλεξαν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη τὸν Γεώργιο, Σχολάριο, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Γεννάδιος Β', γνωστὸ γιὰ τὴ μεγάλη του μόρφωση καὶ τοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Γιὰ τὴν ἐκλογὴ αὐτὴ ὁ Σουλτᾶνος ἔχαρη ἰδιαιτέρως, γιατί ἐξασφαλιζόταν καὶ ἀπὸ ἐνδεχομένη βοήθεια τῶν Χριστιανῶν ἐκ μέρους τοῦ Πάπα, τὴν ὁποῖαν ἐφοβόταν πάρα πολὺ. Γι' αὐτὸ ὄχι μόνον τὴν ἀνεγνώρισε ἀλλὰ καὶ περιέβαλε τὸ νέο Πατριάρχη μὲ πολλὰς τιμὰς.

Μετὰ τὴ χειροτονία στὸ Ναὸ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπροσκάλεσε τὸ νέο Πατριάρχη στὰ ἀνάκτορα, γιὰ νὰ γευματίσουν μαζὶ καὶ νὰ συνομιλήσουν. Ὅταν ἐπῆγε τὸν ὑπεδέχθη μὲ στρατιωτικὴ παράταξη καὶ τοῦ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ παραχωρήσῃ πολλὰ προνόμια. Μετὰ τὸ γεῦμα δὲ καὶ ὅταν ἐτοιμαζόταν νὰ φύγῃ τοῦ προσέφερε ὁ ἴδιος μὲ τὸ χεῖρι του ὀλόχρυσο δεκανίκι (Ποιμαντορικὴ ράβδος) καταστόλιστο μὲ πολυτίμους λίθους καὶ σμαράγδια καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ τὸ δεχθῇ ὡς σύμβολο τῆς ἐξουσίας, ποὺ τοῦ ἔδιδε ὡς ἀρχηγὸ τῆς πίστεως. Τὸν συνώδευσε ἕως τὴν αὐλὴ τῶν ἀνακτόρων, ὅπου ἦταν ἔτοιμος ὀλόλευκος ἵππος, βασιρικὰ στολισμένος. Ὁ ἴδιος ὁ Σουλτᾶνος ἐβοήθησε τὸν Πατριάρχη νὰ ἀνεβῇ καὶ ἔδωσε διαταγὴ νὰ τὸν συνοδεύσουν μὲ παράταξη ὅλοι οἱ Ἄρχοντες τοῦ Παλατιοῦ μέχρι τῶν Πατριαρχείων.

β) Τὰ προνόμια τοῦ Πατριάρχου.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς τιμὰς μὲ ἓνα Σουλτανικὸ Βεράτιο ἡ

Χρυσόβουλο (σημερινὸ Διάταγμα) ἐπεκύρωσε ἐπισήμως τὰ προνόμια καὶ τὰ δικαιώματα, τὰ ὁποῖα προφορικῶς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸν Πατριάρχη. Ἐργότερα ὁμοιο βεράτιο ἐξεδίδετο (ἔβγαινε) σὲ κάθε νέο Πατριάρχη. Μὲ αὐτὸ ὥριζε ὅτι :

1) Ὁ Πατριάρχης ἦταν ὁ ἀρχηγὸς καὶ εἶχε δικαιοδοσία σὲ ὄλους τοὺς Χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἀνατολῆς (Ἕλληνες, Ἀλβανούς, Σέρβους, Βουλγάρους, Σλάβους καὶ Ἀρμενίους), ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ δουλομένου ἔθνους, ἦταν ὁ ἀντιπρόσωπος καὶ ὁ προστατῆς του ἀπέναντι τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως (Ἐψηλῆς Πύλης). Ἦταν δηλαδὴ ὁ Ἐθνάρχης του.

2) Ὁ Πατριάρχης εἶχε τὴν ἀνωτάτη διοίκηση τοῦ κλήρου, τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μοναστηρίων καὶ ἐχειροτονοῦσε τοὺς κληρικούς.

3) Ἐδίκαιε τις παρεκτροπὲς τῶν κληρικῶν καὶ ἔκρινε κάθε ὑπόθεση σχετικὴ μὲ τοὺς γάμους τῶν Χριστιανῶν.

4) Ὅλα τὰ κτήματα τῶν ναῶν καὶ τῶν μοναστηρίων νὰ ἀνήκουν στοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ εἶναι ἀφορολόγητα.

5) Νὰ μὴ γίνεται κανεὶς Χριστιανὸς μὲ τὴ βία μωαμεθανός.

6) Νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα νὰ εἰσπράττη φόρους ἀπὸ τὸν κλῆρο καὶ τὸ λαὸ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς Ἐκκλησίας καὶ

7) Νὰ διοικοῦν τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ οἱ Ἐπίσκοποι κάθε περιφερείας.

γ) Ἡ διοίκηση τοῦ Πατριαρχείου.

Ὅλα τὰ προνόμια ποὺ ἔλαβε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὰ ἐκτελοῦσε μὲ μιὰ Σύνοδο. Τῇ Σύνοδο ἀποτελοῦσαν κληρικοί, ποὺ εἶχαν διάφορα ἀξιώματα. Γιὰ νὰ συνεννοῆται ὁ Πατριάρχης μὲ τὸ Σουλτάνο γιὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας διατηροῦσε ἓνα διεορμηνέα Ἕλληνα ποὺ λεγόταν Λογοθέτης.

Πολλὲς φορὲς ὁ Πατριάρχης ἔκανε σύνοδο καὶ ἀπὸ ἀρχιερεῖς ποὺ ἔρχονταν προσωρινῶς στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἡ σύνοδος αὐτὴ λεγόταν ἐνδημοῦσα.

Καὶ σήμερα ἀκόμη ὁ Πατριάρχης διοικεῖ τὴν ἐκκλησία μὲ σύνοδο ἀπὸ 12 ἐπισκόπους.

Παράλληλα λειτουργεῖ καὶ ἓνα Μικτὸ Συμβούλιο ἀπὸ ἀνωτέρους κληρικούς καὶ προκρίτους λαϊκούς, ποὺ ἀποφασίζει γιὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα εἶναι μαζὶ θρησκευτικὰ καὶ πολιτικά, ὅπως π. χ. τὰ ζητήματα τῶν γάμων καὶ τῶν διαζυγίων, τῆς κληρονομίας, τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ λαοῦ κλπ.

Γενικά, κατὰ τὴν ἐξωτερικὴ τοῦλάχιστο μορφὴ, τὸ καθεστὼς

τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου διετηρήθη, ὅπως ἦταν στήν ἐποχή τῶν Αὐτοκρατόρων καί με κάποια ἴσως μεγαλύτερῃ ἐπιβολή.

Ἐργότερα ὅμως τὰ προνόμια αὐτὰ ἢ τουρκικὴ αὐθαιρεσία τὰ ἐλάττωσε καί σιγὰ σιγὰ τὰ κατήργησε.

Καί τότε... πολλοὶ ναοὶ μετεβλήθησαν σὲ τζαμιά, οἱ καμπάνες τοὺς ἔπαυσαν νὰ χτυποῦν τὸ γλυκὸ χριστιανικὸ τοὺς ἦχο.

Ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν ἦταν στὰ χέρια τῶν κατακτητῶν καί τὴν ἐξαγόραζαν μετὰ τὸ χαράτσι¹. Ἡ περιουσία τοὺς μποροῦσε σὲ κάθε στιγμή νὰ ἀρπαχθῆ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καί ἡ τιμὴ τῆς οἰκογενείας τοὺς δὲν εἶχε καμμία ἀσφάλεια.

Τὸ ἀπανθρωπότερο ἦταν ὅτι ἀρπαζαν τὰ Χριστιανόπαιδα (παιδομάζωμα) καί σχηματίζαν κατόπιν τὰ περιβόητα τάγματα τῶν Γενιτσάρων. Τέλος καί αὐτὸ τὸ Πατριαρχικὸ ἀξίωμα ἐταπεινώθη, γιατί οἱ Σουλτᾶνοι ἀνέβραζαν καί κατέβραζαν τοὺς Πατριάρχες ἀπὸ τὸ θρόνο αὐθαίρετα καί ἀνάλογα μετὰ τὰ δῶρα ποὺ ἔπαιρναν.

Γενικὰ οἱ Χριστιανοὶ ὑπέφεραν τὰ πάνδεινα. Πολλοὶ Ἕλληνες γι' αὐτὸ ἀναγκάζοντο νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν πατρίδα τοὺς καί νὰ καταφεύγουν στὶς διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης καί ἰδιαίτερος στὴ Ρωσία ὅπου κατατάσσοντο στὸ στρατὸ καί κατελάμβαναν διάφορα ἀξιώματα. Ἐργότερα ὅταν ἡ Ρωσία ἀνέλαβε τὴν προστασία ὅλων τῶν Χριστιανικῶν λαῶν, ἐκαλυτέρευσε κάπως ἢ τύχης τοὺς.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ κατάσταση αὐτὴ μετετράπη ὅταν ἐξερράγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τὸ 1821. Οἱ Τούρκοι ἄρχισαν τὴν πρώτη τοὺς ἀγριότητα καί οἱ κληρικοὶ πρῶτοι καί μετὰ αὐτῶν πρῶτος ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἔβραψαν μετὰ τὸ αἷμά τοὺς τὸν βωμὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας.

48. Τὰ μοναστήρια στοὺς χρόνους τῆς δουλείας φύλακες τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καί Ἐρησκείας.

Ὅταν ἔπεσε ἡ μεγάλη συμφορὰ στὸ Ἔθνος μας καί ὁ κατακτητὴς παντοῦ ἐσκορποῦσε τὴν καταστροφή καί δόλομανρα ἀπλώθησαν τὰ σκοτάδια τῆς σκλαβιάς καί τῆς ἀπελπισίας, οἱ κατατρεγμένοι ραγιαδες κατέφευγαν στὰ μοναστήρια ὅπου εὑρίσκαν ἀνακούφιση καί ἐλπίδα σωτηρίας καί ἔσωζαν τὰ παιδιά τοὺς ἀπὸ τὸ ἐπικατάρατο παιδομάζωμα.

Ὅταν ἀργότερα ἐκλείσθησαν τὰ σχολεῖα τοῦ μαρτυρικοῦ ἔθνους μας, τὰ μοναστήρια μετεβλήθησαν σὲ δλόφωτα κέντρα ποὺ σκόρπι-

1. Κεφαλικὸς φόρος.

ζαν γύρω τους τὴ γνώση καὶ τὴ μόρφωση. Ἐγαλούχησαν δλόκληρες γενεές μετὴν ἀφοσίωση στὴν πίστη καὶ μετὴν ἀδάμαστη ἐλπὶδα τοῦ λυτρωμοῦ μας.

Οἱ κατώτεροι κληρικοὶ μετὴν θέρμη καὶ ζήλο πατριωτικὸ ἐδίδασκαν μέσα στὶς ἐκκλησίες τὴν πρώτη μόρφωση στοῦ λαοῦ μας. Ἐκεῖ στοὺς νάρθηκες τῶν ἐκκλησιῶν κατέφευγαν τὴν νύκτα κάτω ἀπὸ ὄχρὸς ἀκτίνες τοῦ φεγγαριοῦ τὰ σκλαβόπουλα σιγοτραγουδῶντας τό :

**Φεγγαράκι μου λαμπρὸ φέγγε μου περπατῶ
νὰ πηγαίνω στοῦ σχολιοῦ, νὰ μαθαίνω γράμματα
γράμματα σπουδάματα, τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα¹**

Καὶ ἔπαιρναν τὰ πρῶτα μαθήματα καὶ μάθαιναν τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς λατρείας καὶ τῆς ἱστορίας μας.

Μετὰ κατέφευγαν στὰ μοναστήρια ὅπου ὑπῆρχαν κληρικοὶ μορφωμένοι καὶ ἀφθονοὶ βιβλιοθήκες, γιατί ἐκεῖ εἶχαν φυλαχθῆ τὰ σπουδαιότερα συγγράμματα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας, καὶ ἔπαιρναν ἀνώτερη παιδεία. Στὰ μοναστήρια ἐμορφώθηκαν καὶ οἱ πρῶτοι μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ γένους.

Αὐτὰ ὑπῆρξαν ἡ κιβωτὸς ὅπου ἐφυλάχθηκαν τὰ ἱερώτερα κειμήλια τοῦ σκλαβωμένου Ἑλληνισμοῦ, ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἐθνικὴ ἰδέα. Καὶ ἐδυνάμωσαν τὴν πίστη στὴ θρησκεία καὶ τὴν πεποιθήση στὴν στήν ἐλευθερία.

Ἐκεῖ κατέφευγαν στὶς δύσκολες στιγμὲς γιὰ τροφίμα καὶ πολεμοφόδια οἱ ἀητοὶ τῆς ἐλευθερίας μας, οἱ Κλέφτες καὶ Ἀρματολοὶ. Ἐκεῖ μέσα στὰ μοναστήρια ὄχι μόνον ἐσαρκώθη ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τῆς Ἁγίας Λαύρας ἐξεπήδησε ἡ μεγάλη ἀπόφαση τοῦ Γένους «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος».

Οἱ μοναχοὶ τέλος ὄχι μόνον παρεστάθησαν δίπλα στοῦ σκλαβωμένο γένος καὶ ἔδωσαν τετρακόσια χρόνια στοῦ ραγιά παρηγοριὰ καὶ ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι ἐστερέωσαν μετὰ τὰ κόκκαλά τους καὶ ἐπότισαν μετὰ τὸ αἷμα τους τὸ δένδρο τῆς ἐλευθερίας μας. (Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', Διάκος, Παπαφλέσσας καὶ ἄλλοι ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ).

Γι' αὐτὸ αἰωνία θὰ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἐθνους ὄχι μόνον στοὺς ἀρχηγούς τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ στοὺν ἀγνωστο ἱερέα τοῦ σκλαβωμένου γένους.

1. Εἰκόνα τοῦ Γκύζη καὶ ποίημα τοῦ Ι. Πολέμη «Τὸ κρυφὸ σχολειό».

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

V ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΑ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ

49. Ἡ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία του.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς Τουρκοκρατίας ἦταν ἐνωμένη μετὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖο καὶ τὴ διοικοῦσε μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἀνεκρηγύθη σὲ Ἀνεξάρτητο Κράτος μετὰ πρωτεύουσα τὸ Ναύπλιο ἦταν πολὺ δύσκολο ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἦταν ἐλευθέρα, νὰ διοικῆται ἀπὸ τὸ ὑπόδουλο Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Γι' αὐτὸ τὸ 1828 ὁ τότε Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννης Καποδίστριας συνέστησε μίαν Ἐπιτροπὴν γιὰ νὰ τακτοποιήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ ὁ θάνατός του ἐσταμάτησε τὸ ἔργο της.

Τὸ 1833 ἡ ἀντιβασιλεία, ποὺ κυβερνοῦσε τὴν Ἑλλάδα ἐπειδὴ ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἦταν ἀκόμη ἀνήλικος, συνέστησε ἄλλην ἐπιτροπὴν, ἡ ὁποία συνέταξε ἕνα σχέδιο (καταστατικὸ χάριτη) μετὰ τὸ ὁποῖο ὄριζε τὴν ἰδρυση καὶ τὴ διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸν Ἰούλιο τοῦ ἰδίου ἔτους συνεκεντρώθησαν στὸ Ναύπλιο (σὲ Σύνοδο) ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἐδέχθησαν τὸ σχέδιο τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἀνεκήρυσαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὡς πρὸς μὲν τὴν πίστη ἐνωμένη μετὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὶς ἄλλες Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας μετὰ κεφαλὴ τὸν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό, ὡς πρὸς τὴν διοίκηση ὁμῶς ἀνεξάρτητο «Αὐτοκέφαλον».

Ὄρισαν ἀκόμη ἀνωτάτη διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἱερὰ Σύνοδο, τὴν ὁποίαν ἀποτελοῦσαν ὅς ἐπίσκοποι ἀνανεούμενοι κάθε χρόνον, ἀπ' ὅλο τὸ Κράτος, μετὰ Πρόεδρο τὸν ἀρχαιότερον κατὰ τὴ χειροτονία ἐπίσκοπο (Πρεσβεία Ἀρχιερωσύνης). Σ' αὐτὴ ἔπαιρνε μέρος καὶ ἕνας ἀντιπρόσωπος τοῦ Κράτους, ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος. Αὐτὸς δὲν εἶχε δικαίωμα ψήφου, ἀλλὰ παρακολουθοῦσε οἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου νὰ εἶναι σύμφωνες μετὰ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους καὶ τὶς ὑπέγραφε γιὰ νὰ ἀναγνωρίζωνται.

Κατὰ τὸ 1850 τὸ Πατριαρχεῖο ἀνεγνώρισε καὶ ἀνεκήρυσεν «Αὐτοκέφαλον» τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ μετὰ ἀπόφαση τῆς Συνόδου, «Τὸν Συνοδικὸν Τόμον», ὄριζε πῶς πρέπει νὰ διοικῆ-

ται¹. Σύμφωνα με τις υποδείξεις αυτές και άλλες τροπολογίες που επέβαλε ή πείρα, ή σημερινή Διοίκηση της Ἐκκλησίας μας είναι ἡ Ἱερὰ σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και ἡ διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος.

α) Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες ὅλης τῆς χώρας. Συνέρχεται ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος, τακτικὰ κάθε πέντε χρόνια και ἔκτακτα ὅταν παρουσιασθῇ ἀνάγκη και ἀποφασίζει γιὰ σοβαρὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας.

β) Ἡ διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀντιπροσωπεύει τὴν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας και ἐδρεύει διαρκῶς στὴν Ἀθήνα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος ὡς πρόεδρο και ἀπὸ 12 Μητροπολίτες, οἱ ὁποῖοι ὀρίζονται κατὰ σειρά χειροτονίας γιὰ ἕνα ἔτος. Τὰ ἔργα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι :

1) Ἐκλέγει τοὺς Ἐπισκόπους και κάνει τὶς προτάσεις στὴν Κυβέρνηση γιὰ τὸ διορισμὸ τους.

2) Ἐπιβλέπει τὰ Μοναστήρια και τὸν κλῆρο και φροντίζει γιὰ τὴν πνευματικὴ του ἐξύψωση.

3) Καταρτίζει τὰ διοικητικά και ἐκκλησιαστικά δικαστήρια, τὰ ὁποῖα δικάζουν τὶς ἐπαγγελματικὲς παρεκτροπὲς τῶν ἱερωμένων.

4) Ἐπαγρυπνεῖ νὰ τηρῆται ἡ Ὁρθόδοξος πίστη και κανονίζει τὶς θρησκευτικὲς διδασκαλίες πὸν πρέπει νὰ γίνωνται.

Στὶς Συνεδριάσεις και τῶν Δύο Συνόδων τῆς Ἐκκλησίας μετέχει και ὁ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος με συμβουλευτικὴ γνώμη και χωρὶς ψῆφο.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και πάσης Ἑλλάδος, ἐκτὸς τῆς προεδρίας τὴν ὁποίαν ἔχει και στὶς δυὸ Συνόδους τῆς Ἐκκλησίας ἀντιπροσωπεύει αὐτὲς και ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἐκκλησία σ' ὅλες τὶς ἀρχὲς τοῦ Κράτους.

Ἀργότερα οἱ Ἐκκλησίες και τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν χωρῶν, οἱ ὁποῖες ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὸ 1821 και μετὰ, ἐνώθηκαν με τὴν «Αὐτοκέφαλον» Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ ἐκκλησία μας ἀκόμη και σήμερα παίρνει τὸ ἅγιο μέρος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο χάριν σεβασμοῦ.

2. Ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι τῆς χώρας λέγονται Μητροπολίτες. Μόνον τῶν Ἀθηνῶν λέγεται Ἀρχιεπίσκοπος και τιλοφορεῖται Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν και Ἐξαρχος Πάσης Ἑλλάδος.

50. Ἄλλες Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ἐπίσης Ἀυτοκέφαλοι ἀνεκηρύχθησαν καὶ οἱ Ἐκκλησίες τῆς Ρωσίας ἀπὸ τὸ 1600, τῆς Κύπρου, τῆς Ρουμανίας, τῆς Σερβίας τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Αὐστρουγγαρίας καὶ τῆς κάτω Ἰβηρίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας ἦτο σχισματικὴ ἀπὸ τὸ 1870 μ. Χ. Εἶχε ἀποκηρυχθῆ ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο, γιατί, ἐνῶ εἶχε ἀναγνωρισθῆ ὡς ἀνεξάρτητος μὲ ἀνώτερο ἀρχηγό, ἔξαρχο, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἔδρα του στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ νὰ ἔχη ἰδικούς της ἐπισκόπους μέσα στὴ Βουλγαρικὴ περιοχὴ, ἤθελε ἀκόμη νὰ ἔχη ἐπισκόπους καὶ σ' ὅλες τὶς Ἐπαρχίες τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, γὰ νὰ νὰ διοικοῦν, καθὼς ἔλεγε τοὺς ἐκεῖ Χριστιανοὺς Βουλγάρους. Τοῦτο δὲν τὸ ἐδέχθη τὸ Πατριαρχεῖο, γιατί στὰ μέρη αὐτὰ ὑπῆρχαν Ἐλληνες Ἐπίσκοποι.

Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1945 ὁ νέος Ἐπίσκοπος τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας Στέφανος, ἐζήτησε συγγνώμην ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τὴν ἐδέχθη. Καὶ στίς 25 Φεβρουαρίου κατάργησε (ἦρε) τὸ Βουλγαρικὸ σχίσμα.

Ἀνεγνώρισε τὴν Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἀδελφὴ καὶ «Ἀυτοκέφαλον.

Ἐδρα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας ὠρίσθη ἡ Σόφια καὶ ἡ δικαιοδοσία του μόνον μέσα στὰ ὅρια τοῦ Βουλγαρικῦ Κράτους. Οἱ Βούλγαροι κληρικοὶ τῆς Τουρκίας νὰ ὑπακούουν στὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως.

51. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔχομε καθὼς εἶδαμε καὶ τρία ἄλλα Πατριαρχεῖα. Δηλαδή τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀντιοχείας καὶ τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

Τὰ τρία αὐτὰ Πατριαρχεῖα κατὰ τοὺς πρώτους Χριστιανικοὺς αἰῶνας εἶχαν μεγάλη ἀκμὴ καὶ δύναμη. Ἀλλὰ ἔπειτα κατεδιώχθησαν ἀπὸ διαφόρους ἐχθρούς, δηλαδή τοὺς Ἀραβες καὶ τοὺς σταυροφόρους, στοὺς Μωμελούκους καὶ τοὺς Τούρκους. Ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς δὲ αὐτοὺς ἔχασαν τὴν πρώτη τους ἀκμὴ καὶ ἐξασθένησαν.

Μόνον μετὰ τὴν ἄλωση ἄρχισε ἡ θέση τους νὰ καλυτερευῆ. Γιατὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ τὰ προνόμιά του

ἐπροστάτευσε καὶ αὐτὰ καὶ σήμερα βρίσκονται σὲ πολὺ καλύτερη θέση.

α) Τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας.

Τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας ἴδρυσε ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος ὅταν ἐπῆγε στὴν Αἴγυπτο μαζί με τὸν Ἀπόστολο Πέτρο.

Τὸ Πατριαρχεῖο τοῦτο ἔπαθε πολλὰς περιπέτειες ἀπὸ διαφόρους ἐχθρούς, ὅπως καὶ τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα, κατῴρθωσε ὅμως νὰ διασωθῇ καὶ εἶναι τὸ δεύτερο ἔπειτα ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Σήμερα δὲν ἔχει μεγάλη δικαιοδοσία καὶ οἱ ἐπισκοποὶ του εἶναι ὀνομαστικῶς τοποθετημένοι χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπισκοπικὴν ἔδραν. Διαιρεῖται σὲ 8 ἐκκλησιαστικὰς ἐπαρχίας. Διοικεῖται ἀπὸ τὸν Πατριάρχη με σύνοδο ἀπὸ τοὺς 8 Ἐπισκόπους. Ὁ δὲ Πατριάρχης προσφωνεῖται Μακαριώτατος καὶ ἔχει τὸν τίτλο τοῦ Πάπα καὶ δεκάτου τρίτου Ἀποστόλου.

Ὁ ὀρθόδοξος πληθυσμὸς του σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο εἶναι 140 χιλ. Ἀπ' αὐτοὺς 15 χιλ. εἶναι ὀρθόδοξοι ἀπὸ τὴ Συρία.

β) Τὸ Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας.

Τὸν Χριστιανισμὸ στὴν Ἀντιόχεια τὸν ἐκίηρυσαν Κύπριοι χριστιανοὶ ἔπειτα ἀπὸ τὸ διωγμὸ τοῦ Στεφάνου. Μετὰ ἦλθαν ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος καὶ ἓνα ὀλόκληρο χρόνον ἐργάσθησαν γιὰ τὴν ἐξάπλωση τῆς νέας θρησκείας. Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ ἦλθε κατόπι καὶ ὁ Πέτρος.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας ἐσχηματίσθη ἰδίως ἀπὸ Ἕλληνας. Καὶ γι' αὐτὸ λεγόταν «Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκ τῶν Ἐθνῶν».

Τὸ Πατριαρχεῖο τῆς Ἀντιοχείας ὑπῆρξε τὸ κέντρο ἀπ' ὅπου διαδόθηκε ὁ Χριστιανισμὸς στὴν Ἀσία. Ἐπέραςε καὶ αὐτὸ πολλὰς περιπέτειες. Καὶ σήμερα ἀκόμη ἀγωνίζεται ἐναντίον τῶν Ἱεροποστόλων δυτικῶν, διαμαρτυρομένων μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὁποίων πολλοὶ ὀρθόδοξοι ἔγιναν ἄλλοι διαμαρτυρόμενοι καὶ ἄλλοι δυτικοί. Σήμερα ἡ ἔκτασί του εἶναι πολὺ περιορισμένη καὶ ἡ δικαιοδοσία του φθάνει ἕως τὰ γύρω τῆς Βηρυτουῦ, Δαμασκοῦ, Χαλεπίου, καὶ Ἀδάνων. Πιστοὺς ἔχει μόλις 300 χιλ. ἀραβοφώνους. Διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο καὶ ἀπὸ ἓνα μικτὸ συμβούλιο ἀπὸ 4 συνοδικοὺς καὶ 8 λαϊκοὺς.

γ) Τὸ Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

Τὸ Πατριαρχεῖο τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχαιότερον, γιὰτὶ βρίσκεται

στην πόλη όπου ιδρύθη ὁ Χριστιανισμός. Καί γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Πατριαρχείου αὐτοῦ λέγεται «Μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν».

Ἡ περιοχή του ἀπλώνεται σ' ὅλους τοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ κάθε χρόνο δέχεται χιλιάδες προσκυνητῶν, ἰδίως κατὰ τὸ Πάσχα. Τὸ Πατριαρχεῖο αὐτὸ ἀνέκαθεν ἐπάλασε ἐναντίον βαρβάρων ἐχθρῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Παλαίει ἀκόμη καὶ σήμερα ἐναντίον τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες θέλουν νὰ ἐπικρατήσουν στὰ ἅγια προσκυνήματα καὶ νὰ ἀλλάξουν τοὺς κανονισμοὺς τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος. Τὴν ἀνωμαλία αὐτὴ προσπαθοῦν νὰ διορθώσουν οἱ Ἕλληνοι στὴ διοίκηση τῶν ὁποίων ὑπάγεται τὸ Πατριαρχεῖο. Οἱ πιστοὶ του εἶναι ἐλάχιστοι. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων διοικεῖ μὲ σύνοδο ἀπὸ ἀρχιερεῖς καὶ ἀρχιμανδριτῆς καὶ φέρει τὸν τίτλο «Πατριάρχης Συρίας, Ἀραβίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἁγίας Σιών».

Τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα καὶ οἱ Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίες περὶ τῶν ὁποίων ἀκάμαμε λόγο, ἀποτελοῦν τὴν Ὁρθόδοξο Ἀνατολικήν

Ἐπίσης στὴν Ἀνατολή ὑπάρχουν καὶ μερικὲς ἄλλες Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ἀποσχισμένες δογματικὰ ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία, ὅπως οἱ Ἐκκλησίες τῶν Νεστοριανῶν, Ἰακωβιτῶν, Ἀρμενίων, Κοπτῶν, Ἀβησσυνίων καὶ Μαρωνιτῶν, χωρὶς νὰ κατορθώσουν νὰ φέρουν μεγάλα προσκόμματα στὴν Ὁρθοδοξία παρὰ μόνον νὰ γίνωνται θύματα τῆς προπαγάνδας τῶν Καθολικῶν καὶ τῶν διαμαρτυρομένων.

52. Σύγχρονοι αἱρέσεις καὶ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ σπουδαιότεροι ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι ὁ Χιλιασμός καὶ ὁ Κουμμουνισμός.

α) Χιλιασμός.

Ὁ Χιλιασμός εἶναι αἴρεση ποὺ παρουσιάσθη στὸ τέλος τοῦ Α' καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ Β' μετὰ Χριστὸν αἰῶνα. Ἰδρυτὴς του ὑπῆρξε ὁ Ἰουδαῖος χριστιανὸς Κήρινθος. Σκοπὸς του ἦταν νὰ ξαναζωντανέψῃ τίς ἰδέες ὅτι ὁ Μεσίας θὰ κυριάρχη σ' ὅλα τὰ Ἔθνη μὲ τοὺς Ἰουδαίους Χριστιανούς.

Κατὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους ἀρχηγὸς τοῦ Χιλιασμοῦ ἐμφανίζεται ὁ Ἀμερικανοεβραῖος Κάρολος Ρῶσσελ. Ὁνομάσθη «ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» καὶ ἐργάζεται δραστήρια νὰ ἀνατρέψῃ τὴν Χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ νὰ ἀναστλώσῃ τὴν Ἰουδαϊκὴ λατρεία.

ᾠνομάσθη Χιλιασμός, γιατί ἡ θεμελιώδης διδασκαλία του εἶναι ὅτι: Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστὸς θὰ ἔλθῃ πάλι στὴ γῆ. Θὰ νικήσῃ τὸν Ἄντίχριστο. Θὰ ἀναστήσῃ ἐκ νεκρῶν μόνο τοὺς δικαίους. Θὰ θεμελιώσῃ στὴ γῆ τὴ νέα βασιλεία του. Οἱ δίκαιοι γιὰ ἀμοιβὴ τῶν ἔργων τους καὶ τῶν θλίψεων τῆς ζωῆς, θὰ βασιλεύσουν μαζί του στὴ γῆ χίλια χρόνια. Θὰ ἀπολαύσουν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐπιγείου ζωῆς. Μετὰ τὰ χίλια χρόνια θὰ γίνῃ ἡ ἀνάσταση ὄλων τῶν ἀπ' αἰώνων νεκρῶν, θὰ ἀκολουθήσῃ ἡ γενικὴ κρίση τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπόδοση στὸν καθένα κατὰ τὰ ἔργα του.

Γενικὰ στὴ διδασκαλία του περιλαμβάνει ὅλες τὶς αἵρέσεις πού ἐτάρραξαν τὴν Ἐκκλησίαν σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες μὲ βάση τὸν Ἀρειανισμό.

Δὲν παραδέχεται καμμία ἀπὸ τὶς διδασκαλίες καὶ τὰ δόγματα τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Ἠθέλησε νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὸ Χριστιανισμὸ κάθε ὑψηλὸ καὶ θεῖο πού ἔχει στὴ διδασκαλία του, γιὰ νὰ τὸν κατεβάσῃ ἀπὸ θρησκεία ἐξ ἀποκαλύψεως στὴ γραμμὴ τῶν φυσικῶν θρησκειῶν.

Ἐπειδὴ ὁμως οἱ δοξασίες αὐτὲς τοῦ Χιλιασμοῦ εἶναι τελείως ἐσφαλμένες καὶ ἀντίθετες πρὸς τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καταδικάζει τὴ διδασκαλία του καὶ θεωρεῖ τοὺς ὁπαδοὺς του αἵρετικοὺς καὶ ἔχθρους τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γιατὶ προσπαθοῦν μὲ φανατισμὸ νὰ παραπλανήσουν καὶ νὰ παρασύρουν εὐκολόπιστους Χριστιανούς νὰ τοὺς κάνουν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πίστη τους καὶ νὰ γίνουν ὁπαδοί τους. Ἐναντίον τοῦ Χιλιασμοῦ ἔγραψαν πολλοὶ σύγχρονοι καὶ Ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς. Τὶς δοξασίες του τὶς κατεδίκασεν ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία.

Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χιλιασμοῦ δὲν ὀνομάζονται Χριστιανοί, ἀλλὰ Χιλιασταὶ ἢ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά, ἢ μέλη τοῦ Συλλόγου τῆς Σκοπιᾶς τοῦ Πύργου.

β) Ὁ κομμουνισμός.

Ὁ Κομμουνισμὸς εἶναι μία κοινωνικὴ αἵρεση, ἡ ὁποία παρουσιάστηκε κατὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Ἰδρυτὴς του ὑπῆρξε ὁ Γερμανὸς Κάρολος Μάρξ.

Ὁ Κομμουνισμὸς δὲν παραδέχεται τὸν Θεὸ οὔτε πέραν ἀπὸ τὸν τάφο ζωῆ. Δὲν ἔχει πατρίδα καὶ σύνορα, δὲν ἐμποδίζεται ἀπὸ

κοινωνικούς θεσμούς και ηθικούς νόμους· μάχεται τὴ θρησκεία μας, γιατί τὴν θεωρεῖ ἐμπόδιο στὴν πραγματοποίησιν τῶν σκοπῶν του.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή πὺν παρουσιάσθη ἐκήρυξε κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ σκληρὸ καὶ ἀλύπητο πόλεμο καὶ τὸν θεωρεῖ ὡς τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ του. Γιατί ὁ Χριστιανισμὸς πρῶτος ἐκήρυξε τὴν ἀγάπη, μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλληλοβοήθεια, τὴν προστασία τῶν ἀδυνάτων καὶ τὴν ἀνακούφιση τῶν δυστυχημένων. Πρῶτος ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου ἐκήρυξε ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μεταξύ τους ἴσοι καὶ κατάργησε τίς διακρίσεις πὺν ἐχώριζαν τίς διάφορες τάξεις τῆς Κοινωνίας. Ἐφάρμοσε δὲ στὶς πρῶτες Χριστιανικὲς Κοινότητες τὰ διδάγματα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς Κοινοκτημοσύνης, ὅτι δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ἀπολαμβάνουν καὶ νὰ χαίρωνται ἐξ ἴσου τὰ ἀγαθὰ πὺν ἐχώρισε ὁ Θεὸς στὸ κόσμο, κατὰ τρόπο ἀξιοζήλευτο. Χωρὶς βία καὶ ἐξαναγκασμὸ, ἀλλὰ μόνοι τους οἱ ἔχοντες (οἱ πλούσιοι) ἀπὸ ἰδική τους προαίρεση, προσέφεραν ὅ,τι εἶχαν, γιὰ νὰ καλυτερεύσουν τὴ ζωὴ καὶ τῶν ἄλλων (τῶν πτωχῶν). Ἐχώρισε στὸν ἄνθρωπο τὴν ἠθικὴ καὶ ἀτομικὴ ἐλευθερία καὶ τοῦ ἔδωσε τίς δυνατότητες χρησιμοποιώντας τίς δυνάμεις του, χωρὶς καμμιά πίεση, νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ ἐργασθῆ γιὰ τὸ δικό του καλὸ καὶ τῆς Κοινωνίας ὅπου ζῆ.

Τὰ διδάγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπῆρε ὁ Κομμουνισμὸς, καὶ ἀφοῦ τὰ διεστρεύλωσε τὰ παρουσιάζει, ὡς ἰδικὰ του καὶ ὑπὸ τὸ πρόσημο τῆς ἐξυληρετήσεως τοῦ συνόλου ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο κάθε πρωτοβουλία, τοῦ πνίγει τίς πνευματικὲς δυνάμεις καὶ τὸν μεταβάλλει σὲ τυφλὸ ὄργανό του, χωρὶς ἀτομικὴ θέληση καὶ ἐλευθερία.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία μας πὺν ἔχει ἀντιληφθῆ τοὺς σκοποὺς τοῦ Κομμουνισμοῦ διαφωτίζει μὲ κάθε μέσο τοὺς Χριστιανοὺς νὰ μὴ παρασύρονται καὶ πέφτουν θύματα τῶν ψευδῶν του ὑποσχέσεων.

53. Ἀνακεφαλαίωσις.

Σύμφωνα μὲ ὅσα ἐμάθαμε μέχρι τέλους τοῦ βιβλίου τούτου ἡ Μία Ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία διαρεῖται :

α) Στὴν Ὁρθόδοξο Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται

1. Ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως (Οἰκουμενικόν), Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων.

2) Ἀπὸ τὰ Πατριαρχεῖα τῆς Ρωσίας, τῆς Ρουμανίας, καὶ Σερβίας.

Καὶ 3. Ἀπὸ τὶς Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδος, τῆς Κύπρου, τῆς Ἰβηρίας τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Βουλγαρίας.

β) Στὴ Δυτικὴ Ἐκκλησία (Παπικὴ ἢ Καθολικὴ) ἔδρα τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς εἶναι ἡ Ρώμη. Διοικεῖται ἀπὸ τὸν Πάπα ὁ ὁποῖος διαμένει στὸ Βατικανό¹. Ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ ἔχει ὁπαδοὺς στὴ Γαλλία, Ἱταλία, Ἰσπανία, Μέση καὶ Νότιο Ἀμερική. Ὅλοι οἱ Καθολικοὶ εἶναι 230 ἑκατομμύρια (καὶ 5 ἑκατομμύρια αἱρετικοὶ Οὐνίται ἢ Γκραικοκαθολικοὶ).

γ) Στὴν Ἐκκλησία τῶν διαμαρτυρομένων μὲ τὶς ὑποδιαρέσεις της 1) τὴν Ἐκκλησία τοῦ Λουθήρου (Προεσβυτεριανή), 2) τὴν Καλβινικὴ καὶ 3) τὴν Ἀγγλικανικὴ (Ἐπισκοπὴ). Οἱ Ἐκκλησίες αὐτὲς ἔχουν ὁπαδοὺς στὴ Γερμανία, Ἑλβετία, Βέλγιο, Ὀλλανδία, Ἀγγλία, Βόρειον Ἀμερικὴν κλπ. 200 ἑκατομμύρια περίπου.

Ἡ θρησκεία τοῦ Θεανθρώπου μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ τῶν πρωτεργατῶν της ἐπεκράτησε. Καὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ φωτίζει σήμερα 600 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ποὺ θὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ θεμελιωτῆς της. «Μία ποίμνη εἰς ποιμὴν, δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀναγνωρίσουν ἀρχηγὸ τοὺς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

1. Βατικανὸν εἶναι τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πάπα. Ἐπῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἀπὸ τὸ λόφος ποὺ εἶναι κτισμένον (Βατικανὸς λόφος). Ἔχει 20 χιλ. μεγάλες ἀδελές καὶ 11 χιλιάδες δωμάτια, πολλὰ παρεκκλήσια αἵθουσες βιβλιοθηκῶν κλπ. Τὸ ἔδαφος τοῦ Βατικανοῦ ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον Πόλη τοῦ Πάπα.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
Πρόλογος	3
1. Ποία ἦτο ἡ κατάσταση τοῦ Κόσμου κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ	5
2. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς	6

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ

I. Πῶς ἰδρύθη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

3. Ἡ ἐκλογή τοῦ Μαθθία	7
4. Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος	8
5. Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου	9
6. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία	10
7. Ἡ Θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου	11
8. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν	12
9. Οἱ ἀπόστολοι στὴν φυλακὴν	14
10. Ἡ ἐκλογή τῶν ἑπτὰ Διακόνων	15
11. Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου	15
12. Ὁ Φίλιππος	17

II. Πῶς διεδόθη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

13. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος	19-23
14. Ἡ Πρώτη ἀποστολικὴ πορεία τοῦ Παύλου	23
15. Ἡ Δευτέρα » » » »	25-31
16. Ἡ Τρίτη » » » »	31
17. Ἡ Τετάρτη » » » »	33
18. Τὸ ἔργον τοῦ Παύλου	34
19. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος	35
20. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας	38
21. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκάς	39
22. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι	40

III. Πῶς ἐξαπλώθη ἡ Χρηστιανικὴ Θρησκεία.

23. Ὁ ὄργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Διοικήσις — Ἐπίσκοποι — Πρεσβύτεροι — Διάκονοι. Ἐπαρχιακαὶ καὶ Οἰκουμενικοὶ Σύνοδοι.	44
24. Ἀποστολικοὶ Ἐκκλησιαὶ σχέσεις αὐτῶν	47
25. Οἱ Ἀγῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ	48
26. Οἱ διῶγμοι τῶν Χριστιανῶν	49
27. Οἱ κυριώτεροι διωγμοὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸ ἐπίσημο κράτος	50
28. Οἱ Μάρτυρες τῆς νέας Θρησκείας	53
α) Ὁ μεγαλομάρτυς καὶ Μυροβλήτης Δημήτριος	54
β) Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος	56
γ) Ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος Ἐπίσκοπος Σμύρνης	58
δ) Ὁ Πολύκαρπος Ἐπίσκοπος Σμύρνης	59

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

29. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος Προστάτης τῆς νέας θρησκείας . . .	Σελ. 60
---	------------

IV. Πῶς ἔζησε γενικὰ ἡ Χριστιαν. Ἐκκλησία.

30. Αἵρέσεις καὶ αἵρετικοὶ	66
31. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας	70
32. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος	70

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

33. Ὁ Μέγας Βασίλειος	72
34. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζωνὸς	75
35. Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	77
36. Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης	81
37. Θεοδόσιος ὁ Μέγας Διώκτης τῶν Ἐθνικῶν	83
38. Ὁ Ἰουστινιανὸς	84
39. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ Ἀκάθιστος Ὕμνος	87
40. Ἡ ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ	89

ΟΙ ΑΣΚΗΤΑΙ

41. Ἀσκηταὶ καὶ μοναχικὸς βίος	90
42. Ὠφέλεια ἀπὸ τοῦ μοναχικοῦ βίου	92
43. Οἱ Εἰκονομάχοι	92

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

44. Τὸ σχίσμα τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὁ Πατριάρχης Φώτιος. Ἀξιώσεις Πατρῶν. Οἱ Βούγαροι καὶ οἱ Ρῶσοι γίνονται Χριστιανοὶ . . .	96
---	----

Α' Η ΔΥΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις

45. Ἡ Κατάστασις τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας	102
46. Ἡ Μεταρρύθμισις: Λουθήρος - Διαμαρτυρόμενοι, Ζβίγγλιος καὶ Καλβίνος	103

Β' Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

47. Ἡ διοίκησις τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας	106
α) Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, β) Προνόμια τοῦ Πατριάρχου, γ) Ἡ Διοίκησις τοῦ Πατριαρχείου	106
48. Τὰ μοναστήρια εἰς τοὺς χρόνους τῆς Δουλείας φύλακες τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκείας	109

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

V. Ποία μορφή ἔχει σήμερον ἡ Ἐκκλησία

49. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησία του	111
50. Ἄλλες Ἀυτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου	
51. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα: Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων	113
52. Σύγχρονοι αἵρέσεις καὶ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ (Χιλιασμός—Κομμουνισμός)	115
53. Ἀνακαιφαλαίωσις	117

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Δ/ΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθ. Πρωτ. 61330

Έν Αθήναις τῆ 3 'Ιουνίου 1952

Πρὸς

Τοὺς κ. κ. ΑΝ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΝ - Α. ΓΑΒΑΛΛΑΝ

Μ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΝ

Ὁδ. Κοδριγκτώνος 69

ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 65303/2-7-52 ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνόν γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως ἐνεκρίθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» βιβλίον σας, ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῶν Ἐρησκειτικῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐπὶ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ 1-9-52.

Παρακαλοῦμεν ἔθεν ὅπως μεριμνήσετε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν καυογισμόν ἐκδόσεως βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

(Τ.Σ.)

Ἐντολῆ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Κοινοποίησις

Κ.Γ.Δ.Σ.Ε.